

Borger = Bennen.

Et

Ugeskrift,

udgivet

for

det foreenede Understøttelses = Selskab.

En og tyvende Aargang.

Kjøbenhavn, 1809.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa Understøttelses = Selskabets Forlag.

05.6
Bo 66

1809
Aug. 21

17505

Re g i s t e r

over Indholden af Borgervens-Bladets
een og tyvende Aargang.

Afhandlinger og deslige.

No.		Side.
1.	Kornmarken = = = = =	1
	Kroftodillen = = = = =	4
	Hyldestaven = = = = =	7

No.		Side.
3=8.	Trøstebreve fra det sextende Aarshundrede = = =	19
8=12.	Om Luthers Bærd og Fortjenester	61
14=19.	Om det første Selskab blandt Menneskerne = = = =	105
19.	Den bedste Blomst =	148
	Den Blinde = =	149
	Benfælskab = = =	150
20.	Agerten = = = =	151
	Ferskenen = = =	157
21.	Sandhedens Rige = =	162
	Esopus = = = =	164
22.	Edelstenen = = =	169
	Lyset fra Hjemstavnen = =	171

No.	Side.
23 = 24. Historiske Efterretninger om Ma- nufaktur og Fabriker = =	179
25 = 28. Om Konstlidenes Tilstand hos for- skjellige Folkeslag = =	196
28 = 30. Om Hang til ærgerlig Sinds- stemning = = = =	212
31 = 32. Værgelse efter sin Natur, Oprin- delse og Folger = =	241
33 = 35. Moralske Alogffabs-Regler for Mennesker, der ere ærgerlige =	260
36 = 42 Om Luthers Værd og Fortjenester	286
42 = 45. Høgen = = =	333
45. Ublet = = =	359
46. David og Saul = = =	361

No.		Side.
46.	Diogenes " " "	363
	De to Lønder " "	367
47.	Guldpenge = "	369
	Binen = " "	372
48.	Naturfolket . " "	379
49 = 52.	Frants Koppola = = "	389
52.	Brødrene Freskattelli =	414

Anmeldelser fra Administrationen.

No.		Side
	25. Om Administratorvalg	193
	23, 25, 36. Om Repræsentantvalg	178, 194, 281.

No.		Side.
2, 21, 23, 49.	Om Repræsentantmøde	9, 161, 177, 385.
7, 32, 33, 34.	Om Laan, Gratifikatio- ner og Pensioner	10, 249.
17.	Om at faae enkelte Blade af Ugebladet	= 130
6, 13.	Om Forhøielse i Uge- bladets Betaling	= 42, 97
3.	Om Bads Untagelse	= 17
15, 51.	Om Regnskaberne's Re- vision	= = 194, 404
2, 3, 25, 51.	Nye Medlemmer	15, 18, 194, 405.

Regnskaber.

No.	Regnskaber.	Side.
26.	Extrakt af Regnskabet for sidste Qvar-	
	tal 1808 = = =	202
27.	Extrakt af Generalregnskabet for 1808	210
51.	Extrakt af Regnskabet for første Qvar-	
	tal 1809 = = =	401
52.	Extrakt af Regnskabet for anden Qvar-	
	tal 1809 = = = =	410

Rettet Trykfejl.

No.	Side.
1.	8.

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r = B e n n e n

No. I.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 7de Januari 1809.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

K o r n m a r k e n *).

Sommermaanederne havde modnet Sæden paa Marken. De fyldige År hvislede i Luftningen, der svævede hen over dem, og Landmanden var

*) Parabeln. S. 30.

alt gaaet ud for at see ad, om han skulde sende Høstfolkene. Han betænkte hvormeget der kunde rummes i Læden, og beregnede allerede den Bindning, hans Jordens Rigdom vilde bringe ham.

Da nærmede sig Menighedens vise Lærer, og sagde til Landmanden: Ogsaa iaar frembringer Jorden Brødet rundelig. Årene ere tunge, og snart skal Meieren opnege rige Kjerve, Det er sandt, svarede Landmanden, man kunde neppe ventet et mere velsignet Aar. Jorden vil give Sæden mangefold igjen. Den brave Præstemand sagde derpaa: Gid da ogsaa Jordens fornuftige Herre vilde efterligne den livløse Jordklimp, hans Plov gaaer igjennem. Jorden modtager kun liden Sæd, og giver den mangefold igjen. Mennesket annammede saa meget, og yder tidt saa lidet!

Den gjerrige Landmand fandt sit Hjerte truffet ved disse Ord og følte Skam; thi gjerrig var han, og fuld af Bekymringer for den kommende Dag, og pønsede kun paa at faae samlet Rigdom.

Men han dulgte sin indvortes Beskæmmelse og sagde til Præsten: Bisselig burde Hvermand være drivtig, at røgte sine Ting tilgavn, saa han engang i Tiden kunde glæde Andre.

Thi bør Mennesket arbejde i sit Ansigts Svæd, at han kan fremstaafe det der er nyttigt for ham, ligesom de velplaiede Marker mangfoldigjøre Udsæden. Naturen samler derfor Ar til Ar paa Marken, saa den hele Ager seer ud som var det eet Straa.

Præsten svarede: Bist viser Ageren et simpelt Syn, og Ar rører ved Ar, at Mange skulle fødes. Men Sædetiden er kort, og Kornet voxer uden Menneskets Hjælp og bringer Straaet og Rippen, og Høstens Dage udgjøre ogsaa kun en stakket Tid. Og Mennesket kan have Tid til at see paa sine Kornagre, og paa den blaae Kornblomst, og den blussende Valenue og de andre Blomster som staae mellem Straaene; og han kan høre Verken, der fra Jurene svæver op til Himmelen; thi ei forgjeves blomstre hine og svæver denne mellem og over den eensformige Sæd. De skulle paaminde Agerens Eier, at der er endnu Andet end Jurens Muld, og Rippen som groer deri, for at han, medens han stræber efter det, som bringer Nytte, ikke skal glemme det Skjønne, og ikke paa den lave Jord ringe-agte det Høiere.

Saaledes talede den ædle Præstemand; men den gjerrige Agerdyrker sølte Fortrydelighed ved

hans Tale og hørte paa ham med Misfornøielse og gif derfra.

Thi den vise Mands gode Værdom synes for et fordervet Hjerter, bitter Spot og en bedst Urt.

K r o k o d i l e n *).

For umindelig Tid udvandrede en Hob Mennesker fra deres gamle Bosteder, og drog hen til det Land som Nilfloden gjennemstrømmer. De glædedes ved den herlige Strøm. og dens skjøne Bønder, og byggede Boliger ved Flodens Bredder. Men op af Bønder fremsteg det mægtige Uhyre, Krokodil kaldet, og sønderled Mennesker og Dyr med sine skrekkelige Tænder. Da raabte Menneskerne med høien Røst til deres Gud Osiris, at han vilde befrie dem fra Uhyret; men Osiris svarede ved de vise Præster: Er det ikke nok, at Guddommen gav Eder Kræfter og Forstand. Den der anraaber Guddommen om Hjælp,

*) Parabeln. S. 34.

naar han selv kan hjælpe sig, den beder for-
gives!

Nu grebe de Glavind og Spyd og stormede til Uhyret i dets Bolig i Sivet; opreiste Diger og Dæmminger, og fuldførte inden faa Dage Verker, de før ikke havde troet sig istand til. Og saaledes lærte de at kjende hvad Kræfter der havde ligget skjulte i dem, Kræfter, der i senere Tider reiste hine vældige Pyramider og Obelisker; og de opfandt mangen Kunst og mangt et Redskab, de før ikke havde kjendt.

Chi Kampen mod den Mægtige vækker og foræbler Menneskets slumrende Kræfter.

Endnu manglede Nilboerne dog Redskaber, at kunne vinde fuldkommen Seir over det pandferklædte Uhyre i dets Bande, de kunde kun for en kort Tid trænge det tilbage; dette nøiedes de ogsaa med. Men lidt efter lidt tog deres Iver til Modstand af. Udyret blev større og formerede sig, og rædsommere blev dets Grumhed. Da besluttede det enfoldige og flovede Folk, at

dyrke Krokodilen som en Gubdom. Man bragt det frivillig fede Dfve, og Uhyret blev mægtigere end nogensinde før; men Folket nedsank Uvirkfomhed og Dorffhed.

Thi Evangfarbeide og Trællefind gjør nederdrægtig og fei.

Omfigder brifter Buen der fprendtes for stærkt, Og Hevnen kommer, og naaer Tyrannen. Dfiris tog fig af de Forladte, og ved den vife Præftees Mund opfordrede til ny Kamp. Striden begyndte og Strømmen farvedes med de Dræbtes Blod. Alt begyndte de Kæmpende at trettes da anraabte Præften og det plagede Folk Dfiris om Hjelp, og Gubdommen hørte deres Bøn. Et lidet Dyr, Tetferdah kaldet, stod ved Nilens Bred. Seer, raabte Præften, her fender Dfiris Eder Hjelp! — Hvorledes? Spotter Du? raabte Folkemængden. Da fvarrede Præften og fagde: Dypebier Udfaldet og lider paa den høiere Magt! I dens Haand er det mindfte Middel tilffreffeligt, at ende den fførffe Nød.

Antallet paa de rædsomme Nilens Uhyret
ormindskedes siensynlig. Folket saae med For-
undring det lille Dyrs Udfærd. I stille Virk-
somhed opsporede dette Krokodilens Æg og Un-
gel, og forstyrrede saaledes i et Dieblig Spirene
il hundrede Krokodiler, og befriede Landet fra
dets Plage; hvilket saa mange Hoveder og Hæn-
der ikke havde været istand til.

Seer, sagde da den vise Præst, vil i tilin-
etgjøre det Onde, saa angriber det i Spiret
og Roden, da vil et lidet Middel udrette, hvad
ængere hen en heel Hær ikke kan formaae.

H y l d e s t a v r e n *).

En Skytte var ude med sin Søn. En Bæk
var mellem dem. Drengen vilde over til sin
Fader; men Bækken var for bred. Da skar han
sig en Stavre i Busken, satte Stavren i Bæk-
ken, holdt dristig i den og gav sig et mægtigt
Sving. Men Stavren var af et Hylde træ, og

*) Parabeln. S. 34.

da Drengen var midt over Bækken, brækkedes Stavren, Drengen styrtede dybt ned i Vandene som brusede og sloge sammen over ham. Dette saae en Hyrde, kom tilløbende og gav et stort Skrig. Men Drengen blæste Vandet fra sig, og svømmede leende i Vand.

Da sagde Hyrden til Skytten; det lader som I har lært jer Søn adskilligt ret godt, men een Ting har I glemt. Hvorfor har I ikke vant ham ogsaa til, at dan først undersøger det Indvortes, før han aabner sit Hjerte for Tillid. Havde han prøvet den bløde Mary indeni, saa havde han ikke lidet paa den skuffende Barf.

Min gode Ven, svarede Skytten, jeg har skjærpet hans Syn og øvet hans Kræfter, og saaledes kan jeg anbefroe ham til Erfaringen. Mistroe maa da, om saa skal være, Tiden lære ham; men han selv vil ogsaa da blive ved at være ligefrem og oprigtig. Thi hvo som med øvede Kræfter og klart Dje vandrer den lige Wei, han vandrer ad den rette Wei.

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

T r y k f e i l.

No. 53 S. 432 sidste Linie, udslættes: *missair Collins.*

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 8 Januari 1809, da Professor Brørsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 2.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 14de Januari 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 16 denne Maaned om Eftermiddagen Klokken 5 holdes Generalforsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid D^{hr}. Repræsentantere ville behage at møde.

§ Generalforsamlingen den 2den hujus blev taget Beslutning paa de i forrige Aar om Paan, Understøttelse og Pension samt Tillæg i Pensionen indkomne Ansøgninger, hvilke da bleve fremlagte, forsynede med Repræsentanternes skriftlige Erklæringer over samme, og efterat den forfattede Beregning over Selskabets Indtægter og Udgifter fra 1 Decbr. 1807 til ultimum Septbr. 1808 var anmeldt, bleve disse giennemgaaede og paa samme afgiven Beslutning.

Efter bemeldte Beregning bliver $\frac{1}{3}$ Deel af Overskuddet i dette Aar til Beløb 305 Rd. 11 $\frac{1}{2}$ henlagt til Fonden, og de øvrige $\frac{2}{3}$ Dele, tilligemed de i dette løbende Aar indkomne Renter af Selskabets Obligationer fordeelt saaledes at 1580 Rd. blev bestemt til Paan for 13 derom ansøgende Medlemmer.

Som Gratifikation blev uddeelt 851 Rd. til efterfølgende:

	Rd.		Rd.
1 Forrige Kræmmer		4 Præsten Cruses E.	10
2 Bucholtz 5		5 Glasserer Lind 6	
3 Grovsmed Johansens Enke 10		6 Maler Holms Enke 6	
4 Inspektør Funchs Enke 8		7 Materialskriver Klitgaards Enke 8	

	Nr.		Nr.
8	Profurator Nabyes	21	Skræder Bladals
	Enke 12		Enke 8
9	Drejer Ribmes	22	Portner Damsgaards
	Enke 8		Enke 5
10	Bogholder Kroy-	23	Bogbinder Nord-
	mans Enke 10		greens Enke 6
11	Guldsmed Greens	24	Styrmand Møllers
	Enke 6		Enke 8
12	Skræder David	25	Hørkræmmer Ly-
	Møllers Enke 5		sters Enke 10
13	Politiadjutant Ch-	26	Revisor Raubrup's
	lerns Enke 6		Enke 8
14	Revisor Hegelunds	27	Skræder B. Møller
	Enke 10		4
15	Politibetient Kam-	28	Snedker Thilemans
	strups Enke 8		Enke 6
16	Bogholder Mejers	29	Sigtemager Berg
	Enke 8		6
17	Hørkræmmer Lan-	30	Brændeviinsbr.
	ges Enke 8		Høyermands Enke 5
18	Farver Reyman's	31	Maler Hultman
	Enke 5		4
19	Agessmed Pittaus	32	Knapmager Krag's
	Enke 8		Enke 10
20	Parykmager Kry-	33	Tomfrue Krag 6
	gers Enke 6	34	Toldbetient Suane-
			fiers Enke 10
		35	Budet Lunds Enke 6

	Nb.		Nb.
36 Kaptain Hesselbergs Enke	10	51 Revisor Grøngaards Enke	10
37 Skomager Grenz- man	10	52 Proprietair Jord- høys Enke . . .	8
38 Skomager Meyers Enke	6	53 Forvalter Schiøtts Enke	12
39 Urtekræmmer Steen- holt	8	54 Sergeant Freses E.	8
40 Juveler Meyer	10	55 Parykmager Wahls Enke	6
41 Tomfrue Toste	5	56 Seglmager Malling	8
42 Revisor Webers E.	10	57 Porcelainshandler Roeskilde . . .	12
43 Skomager Wein- hacks Enke . . .	8	58 Konsul Eggs Kone	6
44 Skomager Sylvacks Enke	8	59 Snedker Weyrups Enke	6
45 Informator Kosøeds Enke	6	60 Sergeant Rønnings Enke	8
46 Klokker Ellers Enke	6	61 Lærer Struchs E.	10
47 Tomfrue Clausen	5	62 Sergeant Olsens E.	10
48 Handskemager Reit- zels Enke	6	63 Seminarlærer Clau- sens Enke	6
49 Snedker Koeds E.	6	64 Fabrikør Møen	10
50 Edikebrygger Halds Enke	10	65 Kaptain Petersens Enke	10

	Rd.		Rd.
66 Riibmand Ipsens Enke	6	78 Politiaadjutant Møl- lers Enke . . .	10
67 Loldbetient Som- mers Enke . . .	8	79 Politibetient Moes Enke	8
68 Guldsmed Lyder- vahls Enke . . .	6	80 Havnesfoged Riffens Enke	6
69 Handskemager Smiths Kone . . .	6	81 Skibsbygmester Us- biorns Enke . . .	5
70 Brændevbr. Weisses Enke	8	82 Høker Bergmans Enke	8
71 Parykmager Gun- del	6	83 Bankevægter Grind- berg	10
72 Sprogmeester Borch- horst	10	84 Byfoged Rejmers Enke	6
73 Smeden Hammers Enke	6	85 Skræder Hoftrup . . .	4
74 Præsten Mariagers Enke	8	86 Graveur Smith . . .	6
75 Bogholder Linde- gaards Enke . . .	8	87 Portner Freeses E. . .	4
76 Lømmermester No- bertsens Enke . . .	10	88 Forrige Thehandler Meyer	8
77 Dylagsskriver Sva- nes Enke	10	89 Skræder N. Bah- ses Enke	4
		90 Snedker Møller . . .	6
		91 Graver Lehmans E. . .	4
		92 Porcelainshandler Thomsens Enke . . .	4

	Nb.		Nb.
93 Guldsmed Grises		107 Riibmand U.	
Enke	4	Meyers Enke	5
94 Major Stells Enke	6	108 Haarskier Grøn-	
95 Regimentsqvarter-		lund	5
mester Ballings E.	6	109 Skomager Bastian	6
96 Portraitmaler Mor-		110 Bager Herlow	6
mans Enke . . .	4	111 Skræder P. Bah-	
97 Sprogmeister Krols		ses Enke . . .	4
Enke	6	112 Parykmager Mor-	
98 Parykmager Hen-		sings Enke . . .	5
richsen	4	113 Degnen Thaulows	
99 Dugmager Frenas		Enke	4
Enke	4	114 Brændeviinsbr.	
100 Spisevært Dreyers		Gystrups Enke	5
Enke	6	115 Forrige Lhehand-	
101 Bager de Wilde	8	ler Bryngman . .	5
102 Hyrefudsk Enbye	4	116 Forvalter Grims	
103 Mægler Binges		Enke	6
Enke	6	117 Hørkræmmer Win-	
104 Traktør Thausens		chels Enke . . .	5
Enke	4	118 Parykmager Bern-	
105 Handskemager		hardts Enke . . .	4
Bendsen	6	119 Bogholder Hvids	
106 Skomager Greither	6	Enke	8

	Rd.		Rd.
120 Brændeviinsb.		121 BuddetBacroitG.	20
Isaachsen . . . 5		Summa	85 Rd.

Dernæst blev den øvrige anvendelige Sum til Beløb 42 Rdlr., hvilket Renterne af Selskabets Kapital for Tiden overskyde Pensionerne, veels bestemt til nye, deels bevilget som Tillæg til de ældre Pensionister:

Nye Pensioner fra	Tillæg i den havende
indeværende Aars Begyndelse, aarlig til	Pension fra samme
Skræder David	Tid aarlig til
Møllers Enke 10 Rd.	1) Parykmager
Skræder B.	Henrichsen . 4 Rd.
Møller . . . 10 —	2) Bager Herløw 4 —
Maler Hultman 10 —	3) Degnen Thau-
Summa 30 Rd.	lows Enke 4 —
	Summa 12 Rd.

Demeldte Forsamlings-Dag bleve som nye Medlemmer antagne:

- Mr. Faktor Pingel, som overordentlig
- Bogholder S. E. Lund
- Handelsfuldmægtig D. Gammeltoft
- Amtsforvalter Lunddal i Maribo
- Grosserer Peter Rosfoed

- Hr. Kaptain og Muurmester West
 — Hørkræmmer Tøermoes
 — Urtekræmmer H. Cegholm
 — Fuldmægtig Mouriken
 — Urtekræmmer Hellefen
 — Viinhandler F. D. Furgensen
 — Kaptain Winchler

Administrationen for det foreenede Under-
 støttelseselskab,

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Købke

Selskabets Kasserer Horup boer i Silkegaden
 No. 44 i Stuen.

B o r g e r = B e n n e n

No. 3.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 21de Januari 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 16de denne Maa-
ned bleve de om reserve Bud-Tjenesten indkomne
Ansøgninger fra Haarskiær Mejn, Haarskiær
Broch og Linnedvævermester Kroll oplæste og
Haarskiær Mejn derefter ved fleste Stemmer an-

taget til tjenstgørende Reserve-Bud med den aarlige Løn som det afbøde Reserve-Bud Clausen havde, ligeledes blev Linnedvævermester Kroll antaget til Reserve-Bud, for i Sygdoms Tilfælde mod Betaling at forrette Tjeneste, og ved første Vacance at opstige til tjenstgørende Bud.

I Anledning af Pensionisten af N. Brochs Legats Kenter Styrmand Kiellerups Enkes Død, foreslog Administrationen efter Repræsentant-Beslutningen af 23 Marti 1807 nogle af de ældste og værdigste Pensionister af Selskabets Hoved-Capital, af hvilke Parykmager Morsings Enke i bemeldte Kiellerups Enkes Sted ved Lodtrækning blev ansat som Pensionist af N. Brochs Legats Kenter

Som nye Medlemmer bleve antagne:

Kiøbmand J. Maarblet

Bogholder G. F. Kern

Captain Johannes v. Hansen

Bogholder Hansen

Udtekræmmer J. E. Hansen

Mechanicus H. Plog.

Administrationen for det forenede Under-
støttelseselskab.

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Kjøbe.

T r o s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Naarø-
rendes og Benneres Død.

Disse Breve ere skrevne for at trøste en stor
Statsmand, der ofte maatte begræde elskede
Naarørendes Død. Titelen paa denne, i det la-
tinske Sprog skrevne, i flere Henseender vigtige,
maasse ikke meget bekjendte Samling, er: Epi-
stolæ consolatoriæ regum, principum, comitum
aliorumque clarissimorum & doctissimorum viro-
num ad Henricum Rantzovium, regis
Danicæ producem cimbricum, ex liberorum &

consanguineorum morte luctu affectum ac ipsius ad pleraque responsiones. Opera & studio Fra-
benü collectæ.

Denne Henrik Rankau, kongelig dansk Stattholder i Schleswig og Holsten, og Herre til mange store Godser, stod i megen Anseelse og i venkabelig Brevverling med mange, sin Tids, Konger, Fyrster, og lærde Mænd. Selv har han udgivet flere Skrifter, søgt at befordre Videnskaberne, beskyttet og understøttet sin Tidsalders Lærde. Brevene ville give denne Mands Biograph — og han fortjente En — megen Stof, og meget kunde deraf opklares og berigtiges i det sextende Aarhundredes politiske og lærde Historie.

Jeg omtaler her denne Mands Lidelser, mod dem ikke hans høie Stand, hans Rigdom og de Stores Agtelse kunne beskytte ham. I Nydelse af en fielden Lykke saarede Døden ofte hans Hjerte, og desto tungere, jo længere den skaanede ham selv. Han tabte en stor Fader; en elsket Fætter; en eneste Broder og Søster. En af hans Sønner døde paa Universitetet i Heidelberg (1582) af Pæsten. En Anden blev som Volenteur i den franske Armee, dræbt af en Snigmorder; og herover græmmede Faderen

fig især og saa længe han levede; en Tredie, og som det lader, hans Yndling og største Haab, døde som Brudgom, da han alt havde begyndt at udmærke sig i Statens Tjeneste; desuden maatte han miste en fjerde Søn, en allerede gift Datter, fem Broders efterladte Sønner og flere Børnebørn; Frederik II's Død synes ikke, at have bedrøvet hans sølsomme Hjerter mindre end hans agtede Faders. Ved alle disse sørgelige Tilfælde kappedes Fyrster og Værde med hinanden, for ved Breve at bevidne den Sørgende Deeltagelse og erindre ham om beroligende Sandheder. Jeg troede det nyttigt, at lade Borgervennen meddele nogle af disse Breve. Det er lærerligt, at see, hvordan en Henrik Rankau oplivede rolig, mandig Fatning under sine tunge Sorger. Ogsaa fra denne Side fortjener en Rankau at kiendes og efterlignes af Danske. Thi som Fædrelandets og dets Fyrsters troe og duelige Mænd; som Danas Værn ved heroisk Opoffrelse i Feidens Dage, have Rankauerne altiid været kiendte, agtede, beundrede; deres glimrende Daad og fieldne Fortienester har sikkert ofte opflammet Fædrelands-Kierlighed og Troskab mod Kongen. „Kongen troe som en Rankau,“ heder det jo. „Der

er faldet en Edelsteen af min Krone," sagde jo tredie Kristian, da han fulgte Melchior Rankaus Liig til Jorde.

Ganzler Trazigers Trøstebrev til Henrik Rankau, efter hans Faders, Johan Rankaus *) Død.

Hoflægen Buctanus har, ved sin Hiemkomst fra Bredenberg, med Beemod berettet, min

*) Johan Rankau, en menneskekierlig og uovervunden Helt. Hans Naad og Lapperhed hidroge til at forhverve Frederik I. Danmark, og gave det Fasthed og Hæder under Christian den III. og Frederik II. Han døde den 12 Dec. 1565, i sin Families Skib fire og firsindstyve Aar gammel. Een af de sande store Mænd, der i Fædrelandets Farer, viiste Mod og Klogskab, og de bleve kronede med Held. Han slog Skipper Ekmens ved Valberg, Heja og Teflenburg paa Ornebjerg, og Otto Siffen, af den kielke Norbyes Partie i Skaane. Gammel, men kraftfuld, see vi ham, den graahærkede Helt, med Unglingens Raafhed, tumle

Fyrste, Hertug Adolf, at Deres Fader, denne admærkede, af Fædrelandet saa høit fortiente Mand — ikke er mere til! Og denne sørgelige Efterretning har bedrøvet, saavel Hertugen, som os Alle, der just vare hos ham. Neppe dulmede den første bedøvende Smerte, saa begyndte Hertugen at erkjendige sig om Alt, hvad der havde tildraget sig i den dyrebare Hensøvedes sidste Dage. Hvad han havde sagt? Hvorom han fornemmeligen havde talt? Med stor Opmærksomhed hørte han Rægens udsørlige Fortælling, og ofte afbrød han den, for omstændeligere at lade sig meddele de enkelte Spørgsmaal og Svar,

sig i Dytmarster-Feiden, og i Spidsen af de Stormende, der, opmuntrede ved hans Mod, indtog Melbors. Denne Krig endte han hæderligen, og nu nedlagde han sit velbrugte Sværd, og levede en lykkelig Alderdom, velsignet af Danmark, beundret af Europa. Efter Slaget ved Dynebjerg tog flere Fyrster, at overtale ham til at gaae i deres Tjeneste, men Ranzau ville leve og kæmpe for Danmark. Erkehertug Ferdinand af Østerrig havde i Innspruk en Samling af udmærkede Krigeres Vaaben og deres Billeder, han bad ofte Henrik Ranzau om den Rustning, hans Fader saa hæderligen havde brugt i Feldten.

der vare verlede mellem Fader og Søn. Ibel
Dre og hængsunket i dyb Estertanke var Hertu-
gen især ved een af disse Samtaler; Mange stode
med mig i stille Beundring om den Fortællende. Vi
kunne tydeligen høre, den havde giort dybt Ind-
tryk paa den Sidste, og at han nøie havde giemt
den Syges Samtale med sin ved hans Døds-
feng siddende Søn.

(Fortsattes i næste Nummer.)

B r o r s o n,
Professor.

R e t t e l s e:

I Ugebladet No. 2 Pagina 15 istedet for Faktor Pingel
Consul Pingel.

B o r g e r = B e n n e n

No. 4.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 28de Januari 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

T r ø s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Paarø-
rendes og Benners Død.

(Fortsat. See No. 3.)

„To Dage før den uforglemmelige Johan Ran-
haus Død, fortalte Lægen, „da Fader og Søn

„temmelig længe og meget interressant havde
 „underholdt sig om offentlige og huslige Anlig-
 „gender, taug begge stille. I Sønnens Mine
 „saae man Veemod og Bedrøvelse, og man hørte
 „ham stundom sukke. Faderen mærkede det, saa
 „paa ham og sagde: Hvad er det for Sukke,
 „kære Henrik? Hvorfor saa bedrøvet? Søn-
 „nen. Elskede Fader, kan jeg quæle de
 „Sukke, kan jeg dølge mit Hjertes Veemod,
 „naar jeg seer deres Kræfter saaledes aftage, og
 „saa overveier hvad der endeligen maa følge? —
 „Fader. Fat dig, min Søn, og lad dit Hjerte
 „ej nages af Kummer. Vi har nu levet 40 Aar
 „sammen, og glædet os i vort Huus. Anseer
 „du ikke en saa lang Forbindelse for en stor
 „Lykke? Det er dog saareieldent, maa du til-
 „staae, at Fader og Søn kunne vandre saa lang
 „Vej med hinanden; overgiv dig altsaa ikke til
 „Kummer, og lad Græmmelse ej hentære dig,
 „men beed Gud, at han viiser dig og dine Børn
 „den Naade, at adskilles ligesaa sildigt som vi;
 „og du vil med fast Mod seire over den Smerte,
 „hvormed min Død truer dig. Under denne
 „Betingelse er jeg jo fød, og bør, naar det beha-
 „ger Gud, roligten henvandre til et evigt Liv.
 „Og hvordan kunde Døden skrække mig, da jeg

„i Feltflag og andre Farer har lært at foragte
 „den? Aldrig har jeg i mine sunde Dage, vægret
 „mig ved at vove mit Liv til Fædrelandets
 „Bedste; og nu da det er saa svagt, saa lidet
 „brugbart, skulle jeg vægre mig ved at give det
 „tilbage til Naturen? Som Natten følger paa
 „Dagen, saaledes paa Livet Døden, og da be-
 „gynder en bedre Verden. Dette lover jeg mig
 „sikkert af Guds Barmhertighed, paa den er
 „min Tillid grundet; dette er min inderlige Bøn,
 „efterat mine Tanker ere afdragne fra Jorden.
 „So snarere Gud nu vil kalde mig, desto lykke-
 „ligere agter jeg mig.“

Da Lægen havde talt ud, tilstod Hertugen,
 at kun meget faa Forældre og Børn havde den
 Lykke, at leve 40 Aar med hinanden, og forenebe
 nyde Livets Goder; flere af hans omstaaende
 Venner bifaldt disse Yttringer. Jeg tænker her-
 ved, sagde Hertugen, paa min Skiebne, som var
 gandske anderledes! Da jeg mistede min elskede
 Fader, var jeg kun 8 Aar gammel!

Jeg gientager Dem Ord, for Ord, Høflægens
 hele Beretning, fordi dette Alt var talt af hans
 Hierte, og fordi jeg tænker, at jeg i Deres
 Sted, ville finde tilstrækkelig Trøst i disse Fore-
 stillinger. Jeg holder det for overflødigt, at

trøste en Mand som Dem, hvem Faderen i sit Livs sidste Dieblikke saa kraftfuldt har trøstet; især da jeg kiender Dem fra en Side, at jeg maatte frygte, at gjøre mig selv mistænkelig, naar jeg robede saa liden Tillid til deres Indsigter og Standhaftighed, at jeg ville trøste Dem, og troede, at jeg ved sllige Betragtninger kunde forskaffe Dem sand Nytte. Nej, jeg vil ikke prøve paa at trøste Dem, da de finder de virksomste Grunde til Beroligelse i Dem selv. Kun dette alene vil jeg ikke forbigaae, at det har været Guds Villie, nu at kalde denne for-tiente Olding til Hvile; men at opholde Dem som Arving til hans vidtløftige Godser, saavel som til hans Patriotisme, og i hans Sted at fortsætte, hvad der kan tiene Fædrelandet til Nytte og Hæder. Vil De Dem stedse en saadan Forgænger værdig, som hver Fædrelands Ben med mig venter af Dem: da vil den berømte Faders Navn og Minde, saavelsom hans værdige Søn, vorde uforglemmeligt, og henplantes blandt Efterverdenen saavel ved Skrifter som ved andre Mindesmærker. Lev vel, og endnu længere end Deres salig Fader.

Schleswig 16 Dec. 1565.

U n d e t B r e v

Til den samme efter Daniel Rantz-
haus *) Død.

Fra Michael Kederz, Dechant i Hamburg.

Det Brev, hvormed De nyligen beærede mig i Anledning af Deres ædle Paarørende, Daniel Rantzhaus Død, vidner ligesaa meget om Deres Venfkab for mig, som om deres store Bedrøvelse, og har ret inderligen rørt mig. Thi hvo skulle ikke sørge over, at denne ved saa heroiske og ædle

*) Daniel Rantzhaus er et stort Navn i Danas Krigs-Annaler. Hvo skulle ej viide dog Noget om den hæderfulde-Rolle, han spillede i syvaars Krigen med Sverrig? Hvilken dansk Mand har ikke med stolt Tølelse beundret hans Seier ved Svarteraa, saavel som hans Retrætte giennem Hoelveien? Hvilken dansk Kriger søfter ikke hans Hæder, — tør jeg ikke lægge til — hans Død? 1569 commanderede han danske Tropper for Barbierg; da han just anordnede en almindelig Beskydning, og med en Riffert bemærkede Skytsets Virkning, borttog en fiendtlig Kugle hans Hierneskæl til ned over Dinene. Han faldt, og efterlod danske Krigere sin Tapperhed, Duellighed og Fædrelands-Kierlighed til Mønster.

Egenskaber sig udmærkende Green af den Rankauske Familie, der alt havde naaet en saa høi Grad af Ære og Anseelse, og var end høiere nær; der ej mindre ved sin Lands Storhed, end ved sin Heltedaaed var bleven en Gienstand for næsten almindelig Opmærksomhed, og som man ogsaa i fjerne Egne havde lært at beundre, at en saadan Mand pludseligen blev berøvet Fædrelandet og hans Venner? De især, agtværdige Belynder og Ven, taber i ham ikke blot en Paarørende, men Een af Deres første Venner, som De elskede og agtede fremfor Andre, og der var det Rankauske Navn saa værdig. Det er virkelig meget sørgeligt, at ogsaa flige Mænd ere dødelige og underkastede Skiebneus Bud. Thi hos ham savnede man Intet: Forstand og Hierte vare dannede ved Videnskaber og Konster, han havde ved Kilderne selv ernæret sig med det, der giver sand Adel. Hans Ærefærdighed ønskede at vandre frem paa den af romersk og græsk Tapperhed betegnede Bane, og derfor havde han ved Dydens Haand, under sin Tiids største Helte vænnet sig til Krigstugt, til Vaaben og Strabadser. Alt var Helten Laurbær værdig, alt havde han vundet Krandsen i den tunge syvaars Krig ved udmærket Trofskab og Held, da

besværre! denne værdige Mand ved Barbiergs Beleiring, hvis Erobring han næsten havde faldendt, pludseligen maatte ende sine Dage! Det er gandske naturligt, at De, ædle Mand! som Fædrelandets Vel ligger saa meget paa Hierte, er særdeles bedrøvet over denne ny Ulykke. Thi Midt i Deres møisomme Arbejder for Staten har De havt den tunge Skiebne, i saa Nar at berøves Deres fortiente Fader, og nu en nær Beslægtet, Deres Families Stolthed, begge sande Helte, begge det ængstede Fædrelands Støtter! Dog, naar De betænker, hvor meget Deres Hr. Fætter har udmærket sig, hvor han ved sin herlige Daad blev uforglemmelig, døde Heltedød for Konge og Fædreland; naar De betænker, at han, ved alle sine Fortienester, dog var et Menneske, som ogsaa en blot Feber kunde rykke bort, saa maa De fatte Dem, og ej ved Klager røbe, De ligesom misundte denne elskede Mand, sin hæderfulde Død og fortiente Hvile. Aldrig skal man i den Rankauske Familie feile Mænd, der stræbe efter og vedlige, holde de udmærkede Fortienester og Dyder, ved Dem Johan og Daniel Rankau bleve, ved Dem De selv vil blive udødelige. Det lader sig ogsaa vente af Deres Børn, som De opdrage

i Dydens Skole. Gud opholde Deres Børn,
og give, at De engang, som Hine, maa glimre
som Deres Families Hædersminder. Lev vel!

Hamburg d. 16 Dec. 1569.

(Fortsattes i næste Nummer.)

Brorson,
Professor.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles
den 12 Februari, da Hr. Pastor Michelsens
Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 5.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 4de Februari 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

T r ø s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Paars-
rendes og Benners Død.

(Fortsat. See No. 4.)

T r e d i e B r e v .

Til den Samme efter en Datters og Datter-
datters Død

Fra Peter Lindenbergh i Kjøbenhavn.

Vindar siger: „naar Skiebningen skienker Menne-
sket en enkelt Gave, saa hænger den et dobbelt

„Onde ved den.“ De, ædle Rankau! giver nu et stærkt Beviis paa, at denne Uttring er sand. For saa Maaneder siden glædede Gud Dem ved et nyt Skud paa Deres Stamme, ved en Datterdatter — for gamle Bedsteforældre altid en behagelig og velkommen Gave: og nu sørger De over et dobbelt Tab. Først maatte De forudsende en Datterdatter, og nu seer De, Dem berøvet en Datter, Deres elskede Catharina, Friderik Ahleselts elskværdige Gemalinde, denne unge blomstrende Kone! Hvor dog de menneskelige Unliggender ere underkastede bestandig Omverling! Paa Soelstin følger Regn, paa Smil Graad, paa Glæde Smerte. Hvad? er det vor Bestemmelse, at være bestandig en Peeg for Skiebnen, og saa henvisne, naar vi herligen blomstre; saa meest at tage af, naar vi synes i frodig Bert, saa nærme os Døden, naar vi troe, at tage til i Aar? Ja, det er vor Bestemmelse, vor uforanderlige Bestemmelse! Og hvilket Menneske ville sætte sig imod denne uforanderlige, uundgaaelige Skiebne? Overgiv, ædle Mand! taalmodigen og med religiøs Følelse Deres Livs behagelige og ubehagelige Skiebner til Gud, og bær den Byrde, Gud paalagde med mandig Standhaftighed. Dette er Midlet til

at feire over det Onde, som man ikke kan undvige, og hvo der i ubehagelig Forfatning beholder et roligt Sind, er kun halv ulykkelig. Exempler opmuntre. I Smertens stærkeste Følelse udbrød Job: Herren gav, Herren tog! Anaxagoras sit Efterretning om sin Søns Død: „Man siger“ — svarede han — „mig Intet nyt og uventet; thi det er mig bekiendt, at jeg blot ejede en dødelig Søn.“ Pericles tabte i fire Dage to Sønner, og holdt dog paa disse Dage sine offentlige Taler med en saa uforandret Mine, som om han havde et Hierte af Steen. Først da Præsten havde berøvet ham sit sidste Barn, og han bandt Dødsfrandsen om dets blege Linding, da randt Faderens Taarer. Paul Emil overtyder sig om, at hans Søn faldt i Kampen som en brav Soldat, og ikke paa Flugten, og nu kaldte han Guderne til Bidne, at hans Søns kielke Forhold glædede ham mere, end hans Død bedrøvede ham. Og Xenophon bar to Sønners Tab saa roligt, som om de ikke vare hans egne, men fremmede Børn.

Bedste Hine saaledes at væbne sig mod Ulykken, da kan det end mere fordres af Kristne, som Jesu Lære meddeler riigt Forraad af Mid-

ler, der berolige, som Jesu Lære lover Udødelighed. I en bedre Verden lever deres elskede Katharina; nu er hun i Sandhed en Catharina *), hævet over Sygdom og Død, al Smerte og Kummer. Deeler hun end jordiske Anliggender, da vil hun ej, at hendes ærværdige Fader skal lade sig nedbøie ved hendes alt for tidlige Død. Hun ønsker, at De villigen overlader Dem til Guds Førelser, der ikke altid kunde være behagelige, men altid nyttige for vor nærværende og tilkommende Tilværelse. Gud styrke Dem i denne dobbelte Sorg, at De, saa nedbøiende den end maa være, dog ikke maatte synke under den. Han opholde Dem i Deres sig nærmende skrøbelige Alder; lade Deres sidste Stund flaae fildig, og velsigne alle Deres Foretagender! Dette er Bøn fra de af Dem dagligen quægede Fattige; Bøn fra de af Dem saa ofte trøstede Gamle; Ønske fra alle Retskafne, hvis Beskytter De er. Disse Ønsker istemme Kirker og Skoler, hvis Støtte De er, hele Schleswig og Holsten, som i Dem ærer ej

*) Det er: reen for Synd.

blot en Fader, men en Bedstefader. Den
24 Juni 1587.

Fierde Brev.

Kankaus Svar paa det Forrige.

Deres Trøstebrev, min gode Vindenberg, som jeg alt for ti Dage siden modtog, var mig en overmaade behagelig Gave; og har virkeligen ikke lidet opmuntret mig. Gierne ville jeg sige: fuldkommen, naar ej Smerten over et saa usformodentlig Tab havde gravet sig for dybt i mit Hierte. Thi min Datter, ah! min elskede Datter svæver endnu bestandig for disse Dine; hendes Børns klagende Spørgen. „Moder, kiere „Moder, hvor er Du?“ lyder stedse fra mine Øren, og tusinde andre Ting nære og underholde min Bedrøvelse. Dog, understøttet ved Guds Ord og ved Deres vennefulde Forestillinger stræber jeg som en Kriften at seire over min Kummer, thi jeg troer af Hiertet, der er et bedre Liv. Hvo veed, kiere Ven, naar nu min og Deres Time skal slaae? Hvad mig angaaer, da tænker

jeg dagligen med Bængsel paa min Opløsning og ønsker inderligen, at forenes nøiere med Gud, til hvis Beskyttelse jeg anbefaler Dem, min kiære Vindenberg.

Segeberg den 2 Juli 1587.

Trøstebrev fra Vindenberg til Henrik
Kanzau, i Anledning af hans i
Frankrig dræbte Søn.

Jeg ville handle mod Benskabs og Menneſke-
kierligheds Pligter, dersom jeg ikke skrev nogle
Linier til Dem i Deres dybe Sorg, og ved at
bevidne Dem min Bedrøvelse, lette Deres saa
meget mueligt. Vel føler jeg mig ikke duelig,
til at læge Deres dybt saarede Hierte, men jeg
kan maaskee dog lindre det noget.

Det første, som jeg troer at anbefale Dem,
som lindrende Balsom, er Erindring om Ver-
dens og vor Skiebnes evige Love, efter hvilke
Menneſket modnes for Døden, som Træet for
Ilden, Arret for Leen. Hermed forbinde De den
Tanke, at Menneſket jo fødes under den Betin-
gelse, at han skal forlade dette korte Liv, der

tilstedes ham, ikke til Gie, men til Brug, saa snart Livets Herre vil. Vil Deres Smerte her ved ikke dulme, saa søi til, at Mennesket er svagt, Døden uundgaaelig, dette Liv kort og hint Liv evigt. Kast, min ædle Herre og Ven, et Blik til den svage Skabning, vi kalde Menneske. Hvad er han? En kunstig Sammensætning af en Haandsfuld Støv, Dødens Slave, en ilende Vandrer; et Væsen, kort som et Dieblif, tom som en Lyd, skrøbelig som Glas, foranderlig som Vinden, flygtig som Skyggen, skuffende som en Drøm! Og hvor almindelig er Døden! Paver og Keisere, Konger og Fyrster; Fattige og Rige, Unge og Gamle, Viise og Daarer — de døe Alle uden Skaansel, maae Alle uden Forskiel affied; Døden behandler dem Alle med Upartiskhed. Den er blot Sielens Skilsmisse fra Legemet, den er Hvile, den er Bortgang fra dette Liv. Og dette Liv? er et Dieblif, bestandig Forventning af Døden, en Bold for Skiebnen, en Dynge af Jammer, og, for at sige meget med saa Ord, et Var Unzer Blod, der ved ubetydelige Tilfælde forløber os, ødelægger den hele Maskine. Hint tilkommende Liv er evigt, er vor egentlige Bestemmelse. Der standse Livets Plager,

der flyde ingen Taarer.; der er Glæde uden
 Skyer; Gode Sieles Fædreland, hvor Dyden boer
 og Freden hersker, Fred uden Striid, Barig-
 hed uden Mangel, Stigen i Viisdom, Dyd og
 Salighed uden Dphor. Deres gode Frederik
 nyder nu Alt dette blandt sine henfarne store
 Fædre; snart søie vi os til deres Samfund;
 snart er ogsaa vor Vandring til Ende, og vi
 vorde afhentede.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,
 Professor.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles
 den 12 Februari, da Hr. Pastor Michelsens
 Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 6.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 11de Februari 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

Da Ugebladets Trykning formedelst Papirets og øvrige Trykke-Materialiers Dyrhed i det sidste Aar har kostet det dobbelte mod forhen, foreslog Administrationen i sidste General-Forsamling, om det ikke maatte anses passende ved et fri-

villigt Bidrag at forhøje Ugebladets Betaling, hvilket af Repræsentanterne blev biefaldet.

§ Overensstemmelse hermed giver Administrationen sig herved den Ære at indbyde de af Selskabets Medlemmer, som maatte have Evne og sinde lyst til at betale meere for bemeldte Ugeblad end de ved Lovene fastsatte 4 β . ugentlig for hvert Blad paa Trykpapiir og 5 β . paa Skrivpapiir, paa det af Budet medbringende Circulaire at ville tegne deres Bidrag, hvilket man for de udstædende ugentlige og Quartals-Beregningers Skyld maa foreslaae til ikke at blive mindre end 2 Skillings Tillæg for hvert Ugeblad, og skal Tiden naar den forhøiede Betaling begynder nærmere i Ugebladet vorde anmeldt.

Af de i sidste Aar om Understøttelse indkomne Ansøgninger have Repræsentanterne erfaret, at de Trængendes Antal er forøget, hvilket med Hensyn til nærværende Omstændigheder vil findes grundet, og da Selskabets staaende Udgiwt af forommeldte Aarsag betydelig er tiltaget, maa deraf følge, at der aarlig bliver mindre at anvende til Lindring for de Trængende. § Betragtning heraf holder Administrationen

sig forviffet om, at Selskabets Medlemmer ikkun vil ansee dette Middel vi have valgt som en Giengield for den Tillid Repræsentanterne have sat til os, ved at anbetroe os Selskabets Bestyrelse, og som Bestræbelse fra vores Side for at opfylde den os derved paalagte kiære Pligt fremdeeles at sørge for dets velgiørende Hensigts Opnaaelse.

Administrationen for det forenede Under-
støttelsesselskab.

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Røbbe.

T r o s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Paars-
rendes og Venners Død.

(Fortsat. See No. 5.)

„Men at! var han kuns ikke død saa fiernt fra
sin Fader, død saa ynkeligen fiernt, fra sit Fæ-

bredland! Siern fra sin Fader er deres gode Son
 omkommen. Smidlertid maa vi dog tilstaae, at
 hans Død iblandt os, vilte endnu dybere saaret
 det faderlige Hierte. Thi hvad der fkeer uden-
 for vor Synkreds, pleier dog at røre, at ængste
 Hiertet mindre. Men deres Klager over hans
 Afstand fra sit Fædreland kan jeg ikke bil-
 lige. Hans Fædreland var jo ej den lille Stræk-
 ning vi kalde Schleswig og Holsten, og som
 Havet indslutter, ikke heller det Sted, hvor hans
 Bugge stod, og hvor han græd som Barn! Er-
 indrer De dem Sokrates Svar, da man spurgte
 ham, hvad for en Landsmand han var? Jeg er
 en Verdens Borger sagde han! Saaledes var
 Jorden Deres Søn og alle Dødeliges Fædre-
 land. Et Menneske af høi Tænkemaade — jeg
 taler frit — slutter sig ikke inden bestemte Grænd-
 ser, og lader sig ej, som en Slave, fængsle til
 en lille Plet af Jordfloden; men tænker og fø-
 ler, han er hele Verdens Borger. Herre, De
 tænker høit og ædelt, De vilte vist bifalde mig.

„Men at falde i Krig ved Snigmorderens Haand!“ Er han da den eneste, saadan Skiebne ramte? „Men paa denne ynkelige Maade!“ Jeg veed det, og beklager Dem af mit gandske Hierte. Men han maatte omkomme paa denne Maade. Han maatte siger jeg, saa vilde hans Skiebne, og menneskelig Skarpsind formaaer Intet mod den. Gud, der styrer Himlene, bestemmer Solens Baner, fra ham Glæde og Sorg kommer; Gud, der tilskaffer Alt, han har villet det, at han skulle døe paa denne, og ingen anden Maade. Denne Herres Befaling tør vi følge med ligesaa glad Mod og ligesaa villige Skridt, som vel disciplinerte Krigere, der ved første Tegn til Marsch pakke deres Bagage sammen; ved første Tegn til Slag nedlægge den, og staae nu med Dine, Drer, Billie færdige til at følge Hærførerens Bink.

Fat Dem lidet og siig mig, hvad er, naar De ret nøie vil overveie Alt, hvad er det at

døe, er det da saa ynkeligt? Menneſker have dette fælleds med Alle, ogsaa med Dyrene. Thi at fødas og at døe, oprinde og atter forgaae, er alle Tingſ evige Lov. Betragt Verdens Bygning; den ſkal engang styrte ſammen, beſkue Solen, den ſkal engang formørkes, Maanen: den tager af; Stierne: de ſvinde; Stil Dem ved Havets Bredde eller ved den flydende Strøm: Hin drager ſig tilbage, denne hentørres her, forandrer hiſt ſit Løb. See paa Jordkloben, ſom man anſeer for en ubevægelig Maſſe, den ryſtes af Jordſkiælv, ødelægges ved Overſvømmelſer. Kongernes Riger og Stæder: her bliver een ødelagt, hiſt opblomſtrer en anden! Naar nu Alt, hvad der findes paa Jordkloben, aundgaaeligen engang bliver ſom til Eiig, og da ſamme Skiebne venter alle ſtore Gienſtande; hvorfor, agtværdige Mand, ville De da beklage Dem over deres Søn? Nu traf Kaden ham, at forlade Verden, den ſkal i Fremtiden ogsaa treffe os. Og, hvad figer jeg, forlade? han er

jo blot gaaet bort; har ikke holdt op at være til, men fortsætter sin Tilværelse i en anden Verdenssegn; er ikke tabt, men kun sendt forud til hint evige Fædreland, til det alle vore Ønsker stunde, til det vi alle henvende vort Løb, men hvor vi ej komme til een Tid og paa een Maade. Veiene didhen ere forskiellige, tornefulde eller behagelige, længere eller kortere, bredere eller smalere. Dog vente vi Alle, ved disse forskiellige Vejes Udgang den samme Hvile. Deres Søn kom didhen paa en ubehagelig, men kort Vej, i det han ved et snigmorderisk Skud betalte, hvad han — vel ikke skyldte sine Mordere — men Naturen. Denne fører Gud giennem Vandet, hin giennem Ilden, andre ad andre Veie didhen, eftersom hans viise Raad vil. Af Deres Kundskaber og faste Caracteer, min ædle Ven, kan jeg vente, at De ej ville bortviise de til Deres Beroligelse meddeelte Forestillinger, til hvilke De selv vil letteligen kunde føie mange andre; De ville ikke ved overbrevne

Klager hentære Deres Kræfter. Lev vel og lad
 mig beholde Deres Venfkab!

Schwabstedt 1580 den 4 Febr.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,
 Professor.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles
 den 12 Februari, da Hr. Pastor Michelsens
 Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 7.

En og Tyvende Aargang.

Loverdagen den 18de Februari 1809.

Korlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

T r o s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Paarsø-
rendes og Benneres Død.

(Fortsat. See No. 6.)

D. Chytræe Brev til Henrik Rankau,
da hans Søn Kay Rankau var død.

Saa snart jeg hørte, ædle og agtede Belynder!
at Deres Søn Kay Rankau — der som Ung-

ling besad Oldingens Modenhed i Blisdom og Dyd — var død: fordrede min Taknemlighed og Hengivenhed, at bevidne Dem min Deeltagelse. Vi bør sørge ved vore Venners Modgang og tillige agte paa, at meddeele Dem nogen Trøst. Det maa opfylde vort Hierte med dyb og bitter Sorg, naar en uventet og tidlig Død berøver os flige Børn, hvis Forstand overgaaer deres Alder; der tidligen modnes til mandig Daad; der dannede ved fielden Fliid og Anstrenghede allerede havde begyndt med Hæder at tiene Fædrelandet og dets Fyrste, og der, om de havde levet længere, lode haabe Gavn for Staten, Hæder og Glæde for deres Familie. Men det er ikke af en Hændelse, at Menneskene fødes og dør, som de skønneste Blomster paa denne Aarstiid hændør; ligesom nogle Træer nedfalde modne, andre umodne; sikkert har Gud bestemt Menneskene deres kortere eller længere Levetiid, som vi ej kunne overskride og vist er det at den tidlige Død unddrager Mennesket for mange Elendigheder og Farer. Seneca betragter den tidlige Død og udraaber: Jeg roser Døden, som Naturens bedste Indretning; enten den medfører Lyksalighed, eller forjager Elendighed; enten den slutter Alderdommens Møie og Lidel-

fer, eller den bortkalder blomstrende Ungdom fra fine søde Forhaabninger: for Alle er den Enden, for Mange Lægedom, for Nogle Dnske, og Snigen viiser den større Tieneste end dem, til hvilke den kom, førend den blev kaldet. Deres Søn blomstrede, udmærket ved fieldne Kundskaber og Klogskab, ved særdeles Driftighed og Kraft i alle Foretagender, ved rene Sæder. Nu det, som har naaet det Høieste, haster til Enden, siger den samme Seneca. Den modne Dyd undtager sig vore Dine. Jo klarere Glden bluffer, desto hastigere slukkes den. Jo større Talenter, desto kortere vare de, som Virgil sang om Unglingen Marcellus: Skiebnen lod blot Jorden see, men ikke beholde ham. August, denne kloge og lykkelige Fyrste, mistede to blomstrende, haabefulde Dattersønner. Vi bør ej vente at undgaae lignende Uheld; især da vi viide, den Alviise ved al Modgang vil øve og danne os, øplive og styrke Taalmod, Tillid og flere Dyder der fielden trives under heldige Kaar.

Demetrius kalder et Liv, der henglider roligt og uden Skiebne's Omverlinger, det døde Hav, som ej bevæges af Binden. Thi er der Intet, som vækker og tilskynder dig; Intet Savn,

ingen Hindring, der prøver din Siels Fasthed, saa er du snarere død end levende.

Men De bør ogsaa mindes, at vi vente evig Lyksalighed efter Døden, derom paaminder Gud ved Deres Børns Liig, saavel som ved andre Vidnesbyrd; kiend ogsaa heri Guds faderlige Godhed, og flag ej over Guds Førelser. Jeg tvivler ej om, at De jo ville erindre Dem enhver trøstende Tanke, være rolig ved Guds Villie, og bestride deres Bedrøvelse. Dog troede jeg, der var Pligt mod min veldædige Ven og Belynder, at tilkiendegive Dem min Sorg og Deeltagelse, som jeg haaber, ikke, at De, en Mand af saadan Wijsdom og Velvillie, vil foragte. Gud styrke Deres og ædle Kones Siels og Legems Kræfter, forlænge Deres Liv til Fædrelandets og Menneskehedens Bedste og bevare Deres hele Familie.

København den 1 Mai 1591.

Henrik Rantzau's Svar til Chytræus.

Dit Brev, der aander Gudsfrøgt og Menneskerlighed, og hvorved Du søger at trøste mig.

over min Søns alt for tidlige Død, har jeg læst og jeg erkiender din velmeente Gliid, hvorved Du deri har stræbt at lindre min Smerte. Du fremstiller berømte Mænd, der have fristet samme Skiebne som jeg og mistet flere Børn; Du henleder til Tanke om Gud og en bedre Bøden. Min Sorg er derved ikke lidet lindret, og jeg takker Dem meget derfor.

Jeg tilstaaer oprigtigen, jeg har selv læst mange philosophiske Opmuntringer, der skulle formindske Sorgen, blandt disse — om den ægte — Cicero om sin Datters og Jacob Sadolet om sin Moders Død; Marcus Antonius, Seneca, Boetius, der Alle have skrevet nyttige Bøger til Sindets Beroligelse i Modgang. Her til har jeg søiet Grindringen om Fortidens store Mænd, og senere Exempler i min egen Familie, der ej lidet bidrager til at give Sindet Styrke. I blandt de Sidste saae jeg nyligen Peter Rankau, Herre til Trøiborg, og Ditlef Rankau, Herre til Kletkamp, — begge mine meget flere Beslægtede, — at bære Tabet af deres haabefulde Sønner, som fristelige Mænd, og taale som hine gamle Cimbrer med ædel Styrke og Fatning deres haarde Skiebne; fornemmeligen Peter, der

øvergik Ditlef som i Alder saa i Mand's Fatning og Kraft.

Jeg føler ved dette og flere Exempler min Smerte meget adspredt, og betænker tillige: at hvad man, ved menneskelig Wiisdom og Kraft, ikke kan afværge, bør man bære med Standhaftighed.

Dog Intet trøster mig mere end Haab om Sielens Udødelighed og evig Varighed. Det er min faste Troe, som Fornuft og Religion meddelte mig. Jeg pleiede som Yngling, i academiske Disputeer-Ovelser, saavel som i venstkabelige Samtaler, ved alle Grunde at modsig frie denne Kristendommens herlige Lære. Dette ledede mig til omhyggeligen at prøve og undersøge, og Guds Naade gav mig Evne og Veilighed og Kundskab og Troe. Lad Andre troe hvad de ville, men de vogte sig for, ved deres Tvivlen og spidsfindige Modsigelser og Indvendinger at ryste Støtterne for Menneskehedens Dyd og Trøst.

Jeg tilstaaer frimodigen: dersom Haab og Troe paa et tilkommende lyksaligt Liv ikke havde

oplivet og styrket mig; ej, havde tænkt, at Enhvers Livs Maal var bestemt, og Ingen kunne overskride dette, og at vi roligen bør adlyde Guds Villie, der bortfalder; os fra dette Liv, saa havde jeg alt maattet synke under Græmmelse og Kummer. Mange og tunge Gjenvordigheder — især mange af mine Elskedes Død — have i de senere Aar øvet mig. Ikke alene mine Forældre, min eneste Broder og en Søster — begge yngre end jeg — har jeg mistet, men jeg har ogsaa begravet en Datter og fire Sønner, af hvilke to allerede tjente min Konge med Nytte, og vare mig, den af Alder svækkede Dling, til Beskyttelse og Hæder. Jeg forbigaaer min Broders Sønner og mine Børnebørn, som ogsaa bleve mig berøvede.

Min Konges, Frederik II. Død, gif mig særdeles til Hierte; jeg har bevidnet det for Staten ved det over ham af mig satte Greminde. Min Søn, Kay Rantzau's Død — mit færeste Tab! — har smertet mig mere end mine øvrige Sønners. Thi han var mig særdeles hengiven, og har skienket mig megen Glæde. Alt var han paa en udmærket Post; forlovet, efter mit og hans Moders Ønske, med Bloms

skønne og ædle Datter, og Bryllupsdagen bestemt. Jeg havde af ham lovet mig saa megen Glæde i min Alderdom. Men Gud ville ikke saaledes, jeg veed, det var ham, der skienkede mig denne Søn, og ham, der bortkaldte ham. Guds gode Villie er skeet.

(Fortsattes i næste Nummer.)

B r o r s o n,
Professor.

B o r g e r = B e n n e n

No. 8.

En og Tyvende Aargang.

Loverdagen den 25de Februari 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

T r ø s t e b r e v e

fra det sextende Aarhundrede, ved elskede Paars-
rendes og Benneres Død.

(Fortsat. See No. 6.)

Jeg har viist fuld Hengivenhed, i Guds Vil-
lie ved min Sønns Død; Flere, som vare nær-

værende i hans Dødsstund have seet det. De saae, at jeg med bøiede Knæe og tillidsfuldt Hierte befalede hans Siel i den Eviges Haand, og roligen med egne Hænder tiltrykte den Henslumredes Mine; den samme Kierligheds-Pligt har jeg viist med mine Forældre, mod min Broder og Søster og Søn Theodorik. Da Liiget førtes fra Bredeberg til Skehoe, og mange fornemme og udmærkede Mænd mødte, før ved deres Nærværelse at høre Begravelsen, har jeg selv modtaget dem og takket dem. Jeg har talt med Fatning, og den Sielsstyrke, som jeg stedse har viist under lignende Tilfælde. Jeg var tilstæde ved Sørgetalen og Begravelsen, og jeg led, uden særdeles Sinds Bevægelse, i min Nærværelse Liiget henføre i mine Fædres Gravsted.

Saaledes borde jeg handle, for ikke at worde mig selv ulig, og viise mig for Alle med den Hengivenhed, til hvilken, min gode Ghytræus, har i sit Brev opmuntret mig. For at styrke mit af Sorg nedbøiede Sind, underholdt jeg mig især med følgende Tanker: naar dette Le-gems Hytte falder, skal jeg snart følge min Søn; og efter den, alle Mennesker bestemte Død

famles med alle Gode i en bedre Verden, som ej begrændses med nogen Tid. Disse Tanker gienkalder jeg mig nu, i min høie Alder, ofte og med Omhyggelighed. Og naar saa Gud bortkalder mig fra dette flygtige Liv, ønsker jeg de, der ved Blod og Benskab ere forenede med mig, vare ogsaa fast overtydede herom; og om de maaske skulle føle Vængsel efter mig, ville jeg tilraabe dem: „Det er — o Børn, Vaarørende, Venner — ikke mit Livs Ende, men mit bedre Livs Begyndelse. Thi nu fødes eders Fader, Vaarørende, Ven, fordi han døer.“ Saaledes, skjønt i anden Betydning, har jeg læst Examinandas døende talede til sine Venner.

Disse mine Tanker har jeg ogsaa ladet sætte paa Gravmindet i Tjehoe over mine bortdøde Elskede.

Nu har jeg tre Sønner og fire Døttre, og to og tyve Børnebørn tilbage; jeg beder Gud inderligen, at han vil bevare deres Liv, og føre dem, saa de maatte worde nyttige paa hans Jord.

Min fiere Chytræus! jeg har her skrevet et meget langt Brev til Dem. Men jeg har sun-

det i dette Arbeide Opmuntring under den Nummer, med hvilken jeg kæmper. Samtale formilder Smerten. Desuden borde jeg viise, at det var mig en behagelig Pligt, at skrive til Dem. Lev vel! til Kirkers og Videnskabernes Held! Videnskaber skulle forsøde os begge de Besværligheder, der ledsage vort Liv.

Bredenbergs d. 1 Juni 1597.

Brorson,
Professor.

N o g e t

om

Luthers Bærd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 4) s. R.)

Dr. Staupitz's Brev til Luther, hvori han raader ham, at forlade Wittenberg og komme hemmeligen til sig i Salzburg.

Taalmodighed istedet for Hilsen!

Der falder mig saa meget ind at skrive om, at det kunde udgjøre en heel Bog. Men jeg vil fatte det kort. Det lader, som Verden var Sandhed gandske fjendst. Fordum blev den korsfæstede Kristus ligesaa hadet. Og hvad der nu til Dags forestaer Eder, uden Kors, seer jeg ikke. Man vil vel snart fælde den Dom: at Ingen, uden Paven, skal randsage Skriften, for at finde den; hvilket dog Kristus har befalet at gjøre. I have saa Venner; og vare disse tilmed kun ikke skjulte af Frygt for Modstanderne! Mig tykkes, at I bør en Tidlang forlade Wittenberg og komme til mig; at vi med hinanden kunne leve og døe. Det er og Herrens Mening. Hermed vil jeg ende. Det er det bedste,

at vi Forladte følge vor forladte Kristus. . .
 find Eder vel, og kom sund og frisk! Givet i
 Salzburg paa det allerhelligste Korsens Dprejsel-
 ses-Dag 1518.

Af Luthers Beretning til W. Linck, hvorledee
 J. Lange har fortalt ham, at Grev Albrecht af
 Mannsfeld skriftligen har advaret ham, om ej
 at lade L. reise fra Wittenberg til Augsburg.

Vor Vicar J. Lange, der er her i Dag, siger,
 at han af Grev Albrecht til Mannsfeld er bleven
 advaret om, at han ej skulde lade mig forlade Wit-
 tenberg; thi nogle Store havde foranstaltet, at jeg
 skulde gvoæles eller druknes. Jeg er med Jeremia
 aldeles den Stridens og Evdragtens Mand, der
 daglig med nye Lærdomme — som de kalde
 dem — forbittrer Pharisæerne. Men jeg er mig
 intet andet bevidst, end at jeg lærer den rene
 Theologie, og følgerigen har jeg og i Forvejen
 vidst, at jeg vilde vorde de helligste Løder en
 Forargelse, og de viseste Græker en Daarlighed.

Men jeg haaber og, at jeg er Jesu Kristo
 en Skyldner; der maaskee ogsaa til mig siger:
 Jeg vil vise ham, hvormeget han maa lide for
 mit Navns Skyld. Thi siger han ikke dette;

vi har han da sendt mig, som en haard, uovervindelig Mand til dette Ords Tjeneste? Eller vi har han ikke lært noget Andet, som jeg naatte tale? Hans Billie har været hellig. Jo nere de true, desto frimodigere er jeg. Min Hustru og mine Børn ere forsørgede: min Ager, mit Huus og al min Formue er beskiftet; mit Navn og min Ære maae ogsaa nu holde for; iltfaa er mit svage og elendige Legeme ene tilbage; ville de tage det, saa ville de vel fort Par Timer, gjøre mig fattigere paa Liv, men Sjelen kunne de dog ikke tage. Thi jeg synger ned S. Reuchlin: Hvo der er fattig, frygter Intet, han kan Intet tabe; men sidder, fro i godt Haab; thi han haaber kun at forhverve.

Jeg veed, at Guds Ord fra Verdens Besyndelse har været af den Art, at hvo der vil idbære det i Verden, maa med Apostelen øjeblikkeligen være bered til, med Afsigelse og Fornægtelse af alle Ting, at lide Døden. Hvis dette ikke var; saa var det ikke noget Kristi Ord: ned Døden er det kjøbt; med megen Død er det udbaaret eller forkyndt; med megen Død er det bevaret: saa vil det og med megen Død remdeles bevares eller gjenbringes.

Luthers Skrivelse, fort, men meget syndig, til
Melanchton strax efter hans Ankomst til
Augsburg, dateret 11te Okt. 1518.

M. Luther hilser Philip Melanchton!

Her foretages intet Nyt eller Sælsomt, uden at Hvermand i den hele Stad taler om Dr. Luther, og forlanger at see den nye Herostat, der har antændt en saa stor Ild. Viis og tee Dig som en Mand, hvilket du deuden gjør, og lær den fjere Ungdom hvad der er ret og gude- ligt. Jeg gaaer hen at offre mig for Eder og den fjere Ungdom, om Herren saa vil; jeg vil heller døe, og skjøndt det bliver mig tungt, und- være for stedse Eders Samfund og Selskab, der over al Maade har været mig kjert og trøste- ligt; end at jeg skulde gjenkalde det, der af mig er lært retteligen: end at disse grove, uforstan- dige, ja alle Kunstens, og især den guddomme- lige Læres arrigste Tjender ved mig skulde faae Anledning til at lade gode Kunster og Studier undergaae.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

Borger = Bennen

No. 9.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 4de Marts 1809.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

om

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 8.)

Welfland er nedsjunket i et saa dybt Mørke,
som Egypten fordum, saa at de hverken vide

noget om Kristus eller hvad der hører Kristus til; dog maae vi taale, at de herske over os, og paa deres Viis: lære os baade Troe og gode Sæder. Saaledes opfyldes paa os Guds Brede, som Profeten klager: „Jeg vil give dem Unglinge til Førster, og Børn skulle herske over dem.“ Besind dig vel, kjære Philp, i Herren, og afvend Guds Brede ved din rene og inderlige Bøn!

Af Luthers egenhændige Beretning til Spalatin om, hvorledes den assendte Urban selv besøgte ham, og hvilken underlig Samtale han førte med ham. 1518.

J Saar har Gesandten fra Montferrat sendt Bud til mig, og ladet mig sige: at jeg ingenlunde skulde gaae til Legaten før han først havde talet med mig. Endeligen er han selv kommen til mig, efterat, som alle mene, Legaten først havde afrettet og underviist ham. Han har og, som han sagde, trængt ind paa mig med mange og vise Raad til, at jeg for Alting skulde give Legaten Bifald i Alt, atter vende mig til Kir-

ten, gjenkalde Bespottelserne, og forestille mig Abbed Joachims Exempel fra Florens, der paa samme Maade tilvejebragte, at han ej hedde en Kjetter, skjøndt han lærte Kjettersk. Derefter raadede den artige Mand, at jeg ingenlunde skulde forsvare mig. Wille J, sagde han, holde Turnering med hinanden? Kort: han er og bliver en Italiener. Men jeg har svaret: Naar man vilde overtude mig om, at jeg havde talet noget Andet, end hvad der er den hell. Rom. Kirkes Mening, vilde jeg være min egen Dømmes og gjenkalde. Ej, ej, svarede han derpaa, ville J turnere sammen? Derpaa faldt han paa gruelige Ting, saa at han frit bekjendte: man kunde gjerne forsvare falske Sætninger, naar de kun, som han sagde, bragte god Binding og fyldte Kisten. Ja han tilføjede endog: Man maatte i lærd Tvist ikke omhandle Paven's Magt, men opløste ham saaledes, at han endog, især i denne Sag, med det blotte Bink kunde ophæve de Ting, der hørte til Troen — og meget andet, hvilket J mundtligen skulle faae at høre.

Men jeg lod denne listige Simon, der ubetænksomt lod sig saaledes afrette af sin Græfer, fare, og han er gaaen sin Vej. Saaledes svæver jeg mellem Haab og Frygt. Thi denne

uduelige Mægler har gjort mig overvættes frimodig.

Endnu en Beretning af Luther om denne Urbans gjentagne Besøg og Samtale.

Tredie Dag kom Dratoren, udfordrede mig og spurgde: hvi jeg ikke kom til Kardinalen, der ganske naadigen ventede mig? Jeg svarede: Jeg maatte følge de Herrers Raad, til hvilke Kurfyrsten havde anbefalet mig; men dette gik ud paa, at jeg ikke, før erholdt Leide af Kajseren; skulde gaae til Kardinalen; saasnart jeg fik dette, vilde jeg komme. Derover blev han opbragt, og sagde: Hvad mener Han, at Kurfyrsten for hans Skyld vil gribe til Vaaben? Jeg vedblev: Det forlangte jeg aldeles ikke. Hvor vil Han, vedblev han, da blive? Under Himmelen, svarede jeg. Han gjentog: Naar Han havde Pavven og Kardinalerue i hans Magt, hvad tog Han sig da for med dem? Jeg var færdig med Svaret: Al Verre vilde jeg vise dem. Men han bed sig, paa Belfs Maneer, i Fingeren, og sagde: Ha, Ha! gik derpaa sin Vej og kom ikke mere igjen.

Georg Spalatins Beretning herom:

Saa snart Dr. Morten Fredagen den hellige Fancisci sidstleden i dette Aar 1518, var kommen til Augsburg, har han ladet sig melde hos Legaten med underdanig Tilbud, efter sin Lejlighed at fremstille sig som den Lydige. Derpaa er Dr. Morten til den paafølgende Søverdag af Legaten opfordret til at møde for ham. Nu havde Hr. Urban, Drator, forbudt Dr. Morten, han ingenlunde skulde møde for Legaten før han først havde været hos ham. Derpaa er Urban kommen til Dr. Morten, har talt mangehaande Ting med ham og villet overtale ham til ganske at ydmyge sig, og i ingen Henseende vægre sig ved Legatens Bøn, men gjøre en Gjenkaldelse af sine Lærdomme, Prædikener og Disputation. Nu frygtede Dr. Morten for, at Urban var mere paa Legatens, end paa hans Side. Derfor har han ikke ladet sig mærke med andet, end at han vilde vise sig lydig og ydmyg, og lade sig rette i Alt, hvori man kunde lære ham, at han havde faret vild. Derover er Urban bleven glad og har sagt, at han vilde i Forvejen gaae til Legaten, han skulde komme bag efter: thi hele Sagen skulde da blive jævnet og

letteligen bilagt. Men forstandige og troe Benner have raadet Dr. Morten, han skulde aldeles ikke indlade sig i Handel med Legaten, før han fra den Rom. Kajs. Majestæt og fra Raadet i Augsburg havde erholdt Lejde. Dette Raad fulgte Dr. Morten. Derpaa er bemeldte Urban kommen til Dr. Morten, har havt en lang Samtale med ham og viist ham, i hvad han gjorde, Sagen skulde ingen Nød have. Han behøvede intet Lejde, Legaten var villig og tilbøjelig til at afgjøre Sagen i Mindelighed; tog han mod Lejde, gjorde han sin Sag værre, o. d. — Men Dr. Morten blev ved sin Mening, og sagde til Urban: Hans naadigste Herre, Kursørsten af Saren havde anbefalet ham til mange brave Folk. Men nu var der af gode Benner, og det af mange, raadet ham, uden Lejde ikke at foretaget Noget; disse maatte han lyde. Thi han maatte befrygte, hvis han ej lød dem, og det andet Anslag mislykkedes, vilde de skrive til Kursørsten af Saren, hans naadigste Herre, at Dr. Morten ej havde villet lyde dem, hvorover denne eller hin Ulykke kunde vederfares ham. Derpaa har Dr. Morten ventet det Kajserslige Lejde, hvilket da og siden blev ham givet.

Luthers første, andet og tredje Forhør hos Cajetan i Augsburg.

1) Spalatins Beretning om det første Forhør:

Derpaa er Dr. Morten næste Torsdag gaaen hen til Legaten og har taget med sig sin Bært, Prioren til St. Anna i Augsburg og dennes tvende Brødre, desuden Dr. B. Linch og endnu en Broder af sin Orden. Da Dr. Morten var kommen i Legatens Bopæl, har denne skicket Bud efter det apostoliske Nuncius, og da Dr. Morten var kommen i Legatens Bærelse, har han fundet Legaten, og hos ham det ap. Nuncius og Urban. Dr. Morten er falden ned for Legaten, ligesom Urban havde underviist ham; hvorpaa Legaten har budet ham at staae op igjen. Derpaa have Belsklænderne trængt sig omkring Dr. M., og enhver vilde see ham, og mange ere komne ned i Bærelset. Legaten har atter budet Morten at staae op og uden Tvivl, tilligemed det ap. Nuncius og Urban intet andet ventet, end at Dr. Morten vilde synge efter beres Pibe, og, uden al Begring, gjøre en Gjenfaldelse. Da nu Dr. Morten igjen var staaen op, og hverken Kardinalen eller nogen Anden

taledede, har Dr. Morten holdt sig Tausked for et Tegn til at han borde tale. Han har derpaa omtrent fremsagt disse Ord:

„Erværdigste Fader! efter Stevning fra den pavelige Hellighed og min naadigste Herres, Kurførsten af Saxens, Opfordring, er jeg, som en lydige, underdanige Søn af den hellige kristelige Kirke, kommen herhid, og bekjender, at jeg har ladet udgaae disse og hine Positioner (Sætninger) eller Disputationer: og at jeg er i al Lydighed ærbødig og villig til at høre, hvad man beskylde mig for, og, hvis jeg har faret vild, til at lade mig bedre undervise.“

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 12 Marts, da Hr. Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 10.

En og Tyvende Aargang.

Lørdagen den 11te Marts 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

om

Luthers Bærd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 9.)

Dertil har Legaten sagt: „Kjære Søn, Davelig Hellighed har i sit Breve befalet mig, at

omhandle tre Artikler med Dig: Først, at du skal gjøre en Gjenkaldelse af dine Lærdomme, Sætninger og Prædikener. For det andet, at du for Fremtiden ej saaledes skal understaae dig mere. Og for det tredje, at du derfra aldeles skal afstaae. Og allerførst skal du gjøre en Gjenkaldelse i efterfølgende tvende Artikler: for det første, at du siger, eller paastaer, at Afladets Skat ikke skal være vor Herres Jesu Kristi Fortjeneste eller Lidelse. For det andet, at du paastaer, at et Menneſke, der vil annamme det højoærdige Sakrament, maatte egentligen have Troen.

Begaten lod sig og mærke med, som om han vilde lade St. Thomas og andre Fordomme fare; og af den hellige Skrift og vensskabeligen handle med ham; men saasnart Begaten havde aabnet Munden, har hans hele Tale ikke været andet, end lutter Thomas, Fordomme og Scholasteri.

Den første Artikel har Begaten villet gjendrive med en egen Extravagans hos Clements, der begynder: Unigenitus (Enbaaren), og foregive, som om vor Herres J. K. Lidelse og Afladet var een og samme Ting. Den anden Artikel om Troen har Begaten gjendrevet med lutter Fordomme.

Dr. Morten har i sit Svar viist, at der var to Extravaganter: den ene af Pave Clemens den VI., den anden af Pave Sixtus den IV., begge af lige Indhold; han kjendte dem vel, havde læst dem begge. Thi Legaten havde sagt, hvi han var saa dumdriftig, at han, uden at læse saadan Extravagans, torde skrive andet, end hvad den indeholdt i sig: og meente, at Dr. Morten aldrig havde læst den. Men Dr. Morten holdt for, at Legaten selv aldrig havde læst den men hørt den af Andre.

Twisten var gaaen saa vidt, at Dr. Morten havde sagt: han holdt ingen af disse Extravaganter for tilfredsstillende Beviis for saa stor en Sag. Thi de fordrejede den hellige Skrift, og anførte den urigtigen.

Derpaa har Legaten svaret: Paven havde i alle Ting Magt og Myndighed. Hvorpaa Dr. Morten har svaret Ja, det er sandt, dog for saavidt den hellige Skrift af Paven ikke fordrejes. Hvorpaa Legaten spottede derover og gjentog: „den hellige Skrift! Paven — veed du ikke det? — er og ophøjet over Conciliet, thi han har nyligen straffet og dømt Conciliet i Basel.“

Dertil svarede Dr. Morten: „Men Univer-
sitetet i Paris har og appelleret derimod?“ Vi-
dere sagde Legaten: De fra Paris ville vel faae
deres Straf derfor. Dr. Morten — jeg veed
ej hvorledes det kom sig — allegerede Gerson.
Legaten svarede: Jeg veed Intet om Gersoni-
sterne. Derpaa har Dr. M. spurgt: Hvo ere
dog Gersonisterne? Legaten sagde: Ei, lader os
afstaae derfra, og er kommen paa en anden
Mening. Thi Dr. M. har strax svaret paa den
ene Artikel efter den anden.

For den anden Artikel, angaaende
Troen, under Annammelsen af det hellige Sakra-
ment, har Dr. M. anført nogle Sprog af den
hellige Skrift. Legaten opløstede en høj Patter
og sagde: „Han taler om Troen i Almindelig-
hed.“ Dertil har M. svaret: Nej!

Legatens Ceremoni-Mester har steds villet
tale Noget imellem, som en Magister, men Le-
gaten har forment ham det saa meget, at Dr.
M. er tilfreds indladt i Legatens Kammer.

Efter denne Forhandling er Ceremonimesteren
loben efter Morten lige ned i Gaarden, og har
forekastet ham et sophistisk Argument, hvilket M.
besvarede med et temmelig haanligt Svar, og
dermed og afviste ham.

Saaledes mærkede Dr. M. klarligen af denne første Samtale, at Legaten aldeles iintet Andet vilde have, end en Gjenkaldelse. Dr. M. sagde og, han vidste ikke eet eneste Ord i Artiklen om Troen i Sakramentet, at gjenkalde; men hvis han i den anden Artikel kunde undervises om, at han foer vild, saa vilde han lade sig rette. Men han vidste, at Artiklen om Troen var ret, bestandig og grundet.

Kardinalen har og siden ingen anden Artikel bestridt; skjøndt han engang sagde: at der skulde være flere Artikler.

Da Dr. M. fra denne Forhandling igjen var kommen i Herberget, fandt han Dr. Staupis, Biscopen, der imidlertid var kommen til Augsburg. Ham har Dr. M. viist den uilsomme Forhandling, og at han ej maatte komme til noget Svar, men at man alene, skjøndt uforhørt og uovervunden, vilde have en Gjenkaldelse af ham.

Dr. Staupis holdt det for Godt, af Legaten at erholde Tilladelse til, at Dr. Morten kunne tilstille Legaten sit Svar skriftligen.

2. Spalatins Beretning om det andet Forhør
hos Cajetan den 13de Octbr.

Næstfølgende Onsdag tilvejebragte Dr. Morten, at tre hans Kais. Majestæts Raader, saasom Defanten fra Trient, Doctor Peutinger, og en anden, hvem Dr. Morten ej veed at nævne og Hr. Philips fra Feilizsch, Ridder, paa min naadigste Herres Begne ere gangne med ham til Legaten. Han har og havt sine Notarier og Vidner med, protestert og betinget, at han for det første var villig til, ved offentlig eller hemmelig Disputation at lade sig examinere, og underkaste sig den hell. krist. Kirkes og alle Højforstandiges Dom. For det andet tilbød han sig, i egen Person i Augsburg eller paa andre Steder at angive Karsag til hans Lære og Skrift, og enten i offentlig eller hemmelig Disputation at svare til sine Positioner eller Sætninger. For det tredje tilbød han sig, ogsaa skriftligen af svare Hr. Legaten paa hans Objektioner og Gjendrivelser. For det fjerde, saafremt han heri bedrog sig, at lide Dom og Kjendelse over sine Positioner ved de fire Universiteter, Basel, Freiburg, Priskau, Louan og Paris. Hidtil har han endnu ikke givet Hr.

Legaten Gjendrivelse af hans Svar, hvilket han skal faae, og desaaarsag nødes til at appellere. For det femte er han underdanigst villig og pligtig til at lide endnu engang ovenberørte Forhør og Kjendelse, og forresten allevegne, som det egner en kristelig Mand, at vise sig for lige Dommere og umistænkelige sikke Raadæder.

Dertil har Legaten sagt: der behøvedes ikke denne Protestation; thi han skulle vel bilægge Sagen faderligen og med Godhed. Ikke desmindre bestod han atter paa den anden Artikel, og vilde ikke have andet end en Gjenkaldelse; og tirrede og drejede stedse Dr. Morten, men lod ham slet ikke komme til Svar.

Derpaa har Dr. Staupitz tillalet Legaten om, at lade Dr. Morten komme til Orde og forsvare sig, og ikke falde ham i Talen.

Derpaa er Legaten atter kommen med sin Extravagans, og faret dermed saaledes affted, at nogle af de nævnte Kajserslige Raader have frygtet for, at Dr. Morten maatte derved bukke under, indtil de af Dr. Morten saaledes bleve underrettede, at de troede ham. Smidlertid allegerede Legaten saa hastigen af St. Thomas's Opinion, at Dr. Morten ikke kunde erlange

mere, end, efter nogen Beden, at maatte forfatte sit Svar i Pennen.

Luthers Brev til Dr. N. Carlstad om for-
nævnte Forhør dd. 1518.

Held og Salighed! agtbare Hr. Dr.! Tager Videt for Meget, thi Tiden og Sagen nøde mig dertil. En anden Gang vil jeg skrive mere til Eder og andre godt Folk. I disse tre Dage, have mine Sager staaet paa en meget slem Fod; saa at jeg havde slet intet Haab om, igjen at komme til Eder, og at jeg forudsaae mig intet vissere, end Ban. Thi Legaten vilde paa ingen Maade, at jeg offentlig skulde disputere; heller ikke vilde han i Enrum disputere med mig, og rosende sig stedse af, at han ej vilde være min Dommer, men i alle Henseender faderligen behandle mig. Men ikke desmindre vilde han intet andet høre af mig, end disse Ord: Jeg modsiges, jeg gjenkalder, jeg bekjender, jeg har faret vild; hvilket jeg ej har villet gjøre.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 12 Marts, da Hr. Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. II.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 18de Marts 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Bærd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 10.)

Ullermæst er der fægtet over denne anden Ar-
tikel. For det første, at jeg har sagt, at Ufla-

det ikke er vor fjere Herres og Saliggjørerens Kristi Fortjenestes Skat; for det andet, at et Menneske, der vil gaae til det højværdige Sacrament, maa troe.

Herimod satte Legaten Dekretalernes Extravagans, der begynder: Eenbaaren (Unigenitus). Herpaa forlod han sig ganske, og troede fuldt og fast, jeg var overvunden derved, og vilde derfor tvinge mig til en Gjenkaldelse. Han anførte for sig den almindelige Scholastikernes Fordom og Mening om Sacramenternes Kraft og Virkning, og om dens Uvisshed, der annammer det højværdige Sacrament.

Efterat nu Legaten ene med Magt og Myndighed handlede i hele Sagen, har jeg først i Dag, paa Manges Forbøn, faaet Tilladelse til kfristligen at forfatte mit Svar. Heri er ovennævnte smukke Extravagans gjendreven, og, som jeg haaber, efter guddommeligt Raad beviist mod Legaten og hans Fordomme, saa at Legaten beskæmmet lod alt Andet fare, og forlangte, i min Fraværelse at samtale ene med den ærværdige Fader Bicar, Dr. J. Staupis. Da nu Bicaren kom til ham, har han viist sig meget venstabelig. Men vi troe Bølsklænderne ikke

længere, end vi see dem; thi Legaten foregiver maaskee Alt paa en bedragerisk Maade.

Men mig blev tilstillet en Appellation, saavidt muligt, vel indrettet, grundet i Sagen, og med den passende og overensstemmende. Ogsaa er det min Mening, at, hvis Legaten understaaer sig til at gaae frem med Magt imod mig, da at lade mit Svar paa benævnte tvende Artikler udgaae, paa det hele Verden kan kjende hans Uvidenhed og Uduelighed. Thi sandeligen, af hans Mening fynde mange urimelige og fjetteriske Sætninger og Meninger. Han er maaskee en virkelig Thomist, men en utydelig, heimmelig, uforstandig Theolog eller Kristen; og derfor ligesaa skikket til at undersøge, erkjende og dømme i denne Sag, som et Esel til at spille paa Harpe.

Derfor er min Sag desto mere farlig, som den har saadanne Dommere, der ikke alene ere Fiender og forbittrede, men endog uduelige til at erkjende og forstaae Sagen. Men dette være som det vil, saa regjerer og lever Gud, Herren, hvem jeg befaler mig og alt Mit, og tvivler ikke paa, at mig, ved nogle gudfrygtige Mænds Bøn, vil vederfares Bistand, ligesom mig og allerede tykkes, at der skeer Bøn for mig.

Men hvad enten jeg ufornermet og ufra-
 skildt atter komme til Eder, eller jeg bantsat
 vender mig til et andet Sted: saa befinder Eder
 vel, og holder fast ved og ophøjer Kristus trosti-
 gen og uforsagt.

Jrg besidder alle Menneſkers Yndest og Hen-
 givenhed, undtagen ene den Hobs, der holder
 med Cardinalen; ſkjøndt ogsaa Cardinalen ſtedse
 kalder mig ſin kjere Søn, og ſiger til min Bi-
 car, at jeg har ingen bedre Ven, end ham. Det
 veed jeg, at jeg vilde være den allerbehageligſte
 og kjereſte, hvis jeg udtalte dette enefte Ord:
 Re voco, det er: jeg gjenkalder. Men jeg
 vil ikke blive til en Kjætter ved at modſige den
 Mening, ved hvilken jeg er bleven til en Kri-
 ſten; før vil jeg døe, brændes, forjages og for-
 dømmes.

Befind Dig vel, min kjereſte Herre, og viis
 dette mit Brev til vore Theologer, Amſdorf, Phi-
 lip, Otto og andre, paa det I maae bede for
 mig, ja for Eder ſelv. Thi her vorder og Eders
 Sag forhandlet, nemlig Troen paa den Herre
 Kristus og Guds Naade. Givet i Augsburg paa
 St. Calixtes Dag 1518.

Luthers ved denne anden Audiens overleverede
 Protestation i Notariers og Vidners
 Overværelse.

(Af det Latinske.)!

Jeg, Broder Morten Luther, Augustiner, protester tydeligen, og beviner offentligen, at jeg holder den hell. Rom. Kirke i særdeles Ære, og lyder den i alle mine nærværende, forgangne og tilkommende Ord og Gjerninger. Er noget af mig udsagt imod den, vil jeg ansee det, som om jeg ikke havde sagt det. Men, da den højærværdige Herre o. s. v., paa Hans pavelige Helligheds foregionne Befaling, har gjort det Forslag og villet nøde mig til, at jeg, formedelst den Disputation, jeg har holdt om Afslad, skal beqvemme mig til disse tre Stykker, og for det første komme til Erkjendelse og gjenkalde mine Sætninger: for det andet indrømme, at jeg for Fremtiden ikke vil opvarme Sagen igjen: og for det tredie forsikke, at afholde mig fra hvad der i Guds Kirke anretter Uroe, saa har jeg, der ved Disputeren søgte Sandheden, ikke kunnet ved saadan Gransking handle imod Sandheden, endnu mindre lade mig tvinge til, uhørt og uoverbevist at gjenkalde.

Desaarſag proteſterer jeg i Dag, at jeg ikke veed at minde mig, at jeg ſkulde have ſagt Noget, der var imod den hellige Skrift, mod Kirkens Lære, mod Decretalet eller Pavenſ Lov, eller og imod den ſunde Fornuft; men agter endnu den Dag i Dag Alt hvad jeg har ſagt for ret, ſandt og křiſteligt.

Ikke deſmindre, da jeg er et Menneſke og kan fejle, har jeg underkaſtet mig, og underkaſter mig herved den hellige Kirkes og alle Deres, der vide det bedre, Kjendelſe og ordentlige Dom.

Dog tilbyder jeg mig endydermere, her eller andenſteds, offentlig i egen Perſon at give Grund for og Svar paa Alt hvad jeg har talet.

Men ſkulde dette ikke bifalde den højer- værdige Hr. Legat o. ſ. v., er jeg beredt og villig til, ſkriſtliggen at fremsætte mit Svar paa hans Indvendinger, han agter at fremføre imod mig, og derpaa underdanigen at lide Dom og Kjendelſe af Doctorerne ved de nævnte Univerſiteter i Riget, i Baſel, i Freiburg, i Priſkau og i Løven, eller, om dette ikke ſkulde være nok, ved Univerſitetet i Paris, der fra Alders Tid

overalt er bleven agtet for det allerkræfteligste og i den hellige Skrift fortræffeligeste.

3. Om det tredje og sidste Forhør.

Luthers egen Beretning herom af 14 Oct. 1518.

Tilfidsst lod Legaten sig, paa mange Mænds Forbøn, formaae til at tilstæde mig, at fremsætte skriftligen mit Svar og mine Grunde; hvilket jeg i Dag har gjort i Paaafsyn, og desaarfag dertil bedet og brugt Hr. Philip af Feilzsch, Ridder, der i min naadigste Herres (Kurf. af Saren) Navn og paa dennes Begne har foreslaaet en Forbøn og erindret Legaten om forrige Forbøn. Men Legaten kastede endeligen Seddelen bort med Uvillie og Foragt, og fik endnu højere, at jeg skulde gjøre Gjenkaldelse, og holdt en lang Tale af St. Thomas's Fabler, meente og holdt for, han havde overvundet og tyssset mig. Jeg begyndte og nogle Gange at tale, men han tordnede og fjørte i Ring og regjerede og vilde ene føre Ordet.

Endeligen begyndte ogsaa jeg at skrige, og sagde: Naar det kan bevises, at ovennævnte Extravagans siger, at Afladets Skat er Kristi

Fortjeneste, saa vil jeg, efter Eders Høiærværdigheds Behag og Villie, gjøre Gjenkaldelse. Derover blev han ganske umanerlig, loe saare meget og tog paa Timen Bogen i Haanden, læste berørte Extravagans med megen Hidfighed og Brede, indtil han kom til det Ord, der staaer skrevet, at den Herre Kristus har ved sin Lidelser erlanget Skatten. Da sagde jeg: Høiærværdigste Fader! Eders Høiærværdighed behage at betragte og nøie overlægge det Ord: „han har erlanget.“ I det Kristus ved sin Fortjeneste har erlanget en Skat, saa ere jo Fortjenester ingen Skat; men det, Fortjenesten har erlanget, det er Kirkens Møgle. Og derefter er min Slutning sand.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

B o r g e r = B e n n e n

No. 12.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 25de Marts 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

om

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 11.)

Da Legaten saa uforvarende blev beskæmmet,
og dog vilde ansees som ubeskæmmet, faldt han

med Eet paa en anden Mening, og slog denne med Billie i Glemfel. Men jeg sagde dog med tilbørlig Verbødighed, trostigen: Højærværdigste Fader! Deres Højærværdighed skal ikke holde for, at vi Tydske ikke have eller forstaae Grammatika. Eet er det, at noget er en Skat, og eet Andet, at erlange Skatten.

Da altsaa Legatens Paastand var gjendreven, og han endnu engang skreg, jeg skulde gjøre Gjenkaldelse, og sagde: „Gaae bort, og kom ikke igjen til mig, med mindre Du vil gjøre Gjenkaldelse,“ saa gif jeg bort fra Legaten.

Luthers ved det tredie Forhør overleverede skriftlige Erklæring og Svar til Cardinalen.

Højærværdigste Fader og Herre i Gud!

Hvor aldeles jeg ej vegrer mig, men er villig til at give Grund for alle i Almindelighed og hvert enkelt af mine Sprog i Særdeleshed: dette har jeg i denne min Epistel ydmygeligen villet protestere, paa det jeg kan forsvare hvad som i Gaar og Forgaars er foreholdet mig. Thi

af Deres Højærværdighed ere mig to Artikler foreholdte:

For det første Pave Clemens den VI. Extravagans, der begynder: Unigenitus, i hvilken der skal menes, at Afladets Skat er vor Herres Jesu Kristi og de Helliges Fortjeneste, hvilket jeg i mine Sprog, som man kan see, nægter. Jeg svarer derfor paa denne første Artikel saaledes:

Benevnte Extravagans var mig ikke ubekjendt, da jeg udgav mine Sprog om Aflad; men efterat jeg var ganske vis derpaa, og overbevist om, at det er den hele kristelige Kirkes Mening, at vor kjære Herres Kristi Fortjeneste i Aanden ikke kunde befales Mennesker, eller endog af Mennesker gives, vilde jeg føje denne Extravagans til mine Sprog om Aflad, men bede andre gudsfrygtige Folk at betænke, hvilken Fortrydelse, Angest og Gjenvordighed jeg havde lidt, for at beskytte Pavens Bærdighed og Anseelse.

Ehi det faldt mig ind, og bevægede mig og først, at Pavens Ord i denne Extravagans vare ganske løse, og en svag Tilflugt mod et trættekjert eller fjetterst Menneske. Saa og, at En maatte sige, det rimede sig ikke, at en Første vilde tale uden Lov; meget meer — som skrevet

flaer Mal. 2, 7 — skal man af Præstens Mund søge, ikke Menneſkeord, men Guds Lov.

Mig bevægede og, at denne Extravagans tvinger den hell. Skrifts Ord, og misbruger dem til en fremmed Mening. Thi hvad der siges om Naaden, ved hvilken Menneſket vorder retfærdig for Gud, hentyder den paa Afladet. Hvorudover jeg holdt for, at denne Extravagans meere tilfjendegav og i god Mening erindrede Menneſkene om, at holde Afladet i Ære, end at den med en stadig passende Beviisførelse bestemte eller bekræftede Noget.

Dette anſægtebe mig og til, at ringeagte Afladet, at det ofte hænder, ſom i denne Dag, at Dekretalerne fejle, og ere imod den hell. Skrift og kristelig Kjærlighed. Thi ſkjøndt man bør høre Pavenſ Dekretaler, ſom St. Peders Stemme, ſaa forſtaaes dette dog kun ene om Dekretaler eller pavelige Love, der ej ere imod den hellige Skrift eller de forrige Pavers Sætninger.

Endvidere bevægede det mig og, at St. Peder, da han ej rigtig levede efter Evangelietſ Sandhed, blev ſtraffet af St. Paulus (Gal. 2, 14). Derfor er det intet Under, at

St. Peders Eftermand undertiden og kan fejle. Heller ikke er St. Peders Lære antagen, før end den af St. Jacob den Yngre, Biskop i Jerusalem, og den hele Menighed er bleven bevilget og bifaldet (Ap. G. 15, 13 ff.). Derfra har og denne Regel sin Oprindelse, at en Lov da er kraftig, naar den er bleven stadfæstet af dem, der skulle rette og holde sig efter den.

Endvidere ere og mange af de første Dekretaler eller pavelige Sætninger forandrede og forbedrede ved efterfølgende. Derfor kunde det vel hændes, at denne Extravagans med Tiden ogsaa kunde vorde forbedret eller reent affkaffet. Panormitan siger og: (Decr. 1 B. de Electione Cap. Significasti) at i Sager, der angaae den hell. Troe, ikke alene et Genealconcilium, men og ethvert kristentroende Menneſke er over Paven, naar han har bedre Sprog, Raad og Grund for sig, end Paven; som Pauli Exempel med Peder ovenfor viser. Dette beſtyrkes og med disse St. Pauli Ord: Naar en Aabenbaring gives en anden, som sidder, maa den første tie. Derfor skal St. Peders Stemme høres ſaaledes, at St. Pauli Stemme, der straffer St. Peder, alligevel er friere. Men vor Herres Kristi Stemme gaaer langt over alle an-

dre Menneskers Stemme, de være og hedde hvo
de ville.

Men dette bekymrede mig meest og gav
mig meest at bestille, at titnævnte Extravagans,
som det tykkes mig, indeholder i sig nogle ganske
aabenbare, falske og ugrundede Sætninger; for
det første, at den siger, Helgenes Fortjeneste er
en Skat; da dog den hele hell. Skrift stadfæ-
ster, at Gud lønner rigeligere, end vi have for-
tjent, som Paulus: Jeg holder for, at
denne Tids Lidelser ej ere værd den
Herlighed, der skal aabenbares paa
os. Ogsaa siger St. Augustin: den hele kri-
stelige Kirke beder til Verdens Ende: Forlad os
vor Skyld! Derfor kan den ej meddele andre
dens Fortjenester, hvoraf den selv har for lidt.
Derfor vilde heller ikke de fløge Jomfruer med-
dele de daarlige deres Dlie. Fremdeles siger
St. Augustin: Vee Menneskets Liv, hvor ær-
bart og rosværdigt det end maatte være, hvis
der skulde gaae en Dom over det, hvori
Barmhertighed tilfidesattes! Ogsaa hedder det:
Herre! gaae ej i Rette med din Tje-
ner; thi for Dig er ingen Levende ret-
færdig.

Altsaa vorde Helgene ikke formedelst deres Retfærdighed, men ene ved Guds Barmhjerthighed salige; saaledes som jeg i mine Forklaringer eller Dplysninger til Sprogene om Aflad vidtløftigen har viist.

Heller ikke er jeg saa forvoven og dumdriftig, at jeg, formedelst en eneste Dekretal af en Pave og et Menneſke, der tillige er saa tvivlsom, dunkel og mørk, ſkulde træde og vige fra ſaa ſtore, ganſke klare, offentlige Vidnesbyrd i den hell. Skrift; men det paaſtaaer jeg med Wiſhed, at de Skriftens Ord, der tilkjendegive, at Helgenes Fortjenester ere for ſaa og for ringe, ſkulde langt foretrækkes menneſkelige Ord, der ſige, at Helgene ſkulde have alt for megen Fortjeneste tilovers: fordi Paven ikke er over, men under Guds Ord efter Sproget: Om en Engel fra Himmelen vilde prædike Evangelium for Eder anderledes, end I have modtaget det; han være forbandet. (Gal. 1, 9.) Tillige bevægede det mig, at Extravaganſen ſiger, at denne Skat er befalet St. Peder, da dog ſlet ingen Bink der, om findes hverken i Evangeliet eller i noget Skrift.

Da jeg over denne fortrædelige Sag blev næsten mismodig og bedrovet, foretog jeg mig, at begive mig til Ro, og høre hvad Andre holdt for, da jeg saae, at mine Sætninger endnu til denne Dag ere og blive sande: Men nu jeg er tvungen til at foretage mig det, der af andre, allermæest af Pavelig Hellighed, skulde være mig forundt, hvilken sidste det alene tilkommer, at udtøde og forklare det, den slutter og bestemmer: saa vil jeg dog, formedelst guddommelig Naade og min ringe Forstand, til Beskyttelse for den rene, pure Sandhed, understaae mig til, at sammenligne og forene mine Sætninger om Afsat med bemeldte Extravagans, og bringe dem begge til Sandhed.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

B o r g e r - V e n n e n

No. 13.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 1ste April 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n m e l d e l s e.

Administrationens i General-Forsamlingen den 4 Januari sidstleden af den nærværende Repræsentation bifaldte Forslag til en forsøget Betaling for Ugebladet Borgervennen er bleven antaget af mange af Selskabets Medlemmer, ja

Mange have endog velvilligen tegnet sig for meere end vi vovede at ønske. Vi see altsaa med Glæde at kunne vedblive Anvendelsen af vort velgjørende Selskabs Gaver, istædet for, at vi uden dette Bidrag havde ved den stigende Priis for Bladets Trykning seet os nødsagede til at indskrænke samme. Ved Afleveringen af Ugebladet No. 14 haabe vi altsaa at Buddene modtage af Selskabets ugentlige betalende Medlemmer, hvad enhver ved Paategning paa det ombragte Circulaire har lovet at bidrage, ligesom og Quartals=Quitteringerne til dette Slags Medlemmer skal worde indrettede efter enhver lovede Bidrag.

Administrationen for det forenede Understøttelsesselskab.

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Købke.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 12.)

Først vil jeg, overnaturligt at tale, sætte, at Afladet var slet intet. Thi visseligen er Afladet intet Andet, end Unbladelse af Fyldestgjørelse, d. e. gode Gjerninger, saasom Almisse, Fasten, Beden o. s. v. Derfor er Afladet vel en god Ting; dog uden Nytte og Bedring. Thi det tilstæder ikke, at der skeer fyldest for fortjent Straf, eller at Menneffene bestrebe sig for at gjøre gode Gjerninger. Derfor bliver det i titnævnte Extravagans uretteligen kaldet en Skat, da det Intet giver eller nytter, men tilstæder at unblade hvad man er skyldig at gjøre.

For det andet har det slet ingen Tvivl, at Paven jo har denne Skat, ikke som i en Pung eller Kasse, men i Ord og Røgler, eller Magt. Thi i det Paven uddeler denne Skat, aabner han ikke Kassen, men Villien og Ordet, og uddeler altsaa denne Skat.

For det Tredie følger deraf, at Afladets Skat er vor Herres Kristi Fortjeneste, ikke ved sig selv eller egentligen, men efter Virkningen

og uegentligen. Thi Paven uddeler ikke ved sig selv vor Herres Kristi Fortjeneste, men af Kristi Fortjeneste, d. e. formedelst den Nøgle, hvilken Herren Kristus har fortjent at give sin Kirke. Thi Nøglen's Kraft formaaede, at Fyldestgjørelsen blev undladt. Altsaa er det klart og aabensbart, at jeg i den LX Slutning har sagt retteligen, at Kirkens Nøgle, givne formedelst Herrens Kristi Fortjeneste, er denne Skat. Og efter denne Mening er det sandt, at Herrens Kristi Fortjeneste er Usladets Skat; dog at Skatten og Kristi Fortjeneste ikke egentligen skal forstaaes om det selv. Og efter denne Mening stemmer titnævnte Extravagans overeens med min Sætning.

For det Fjerde, at dette er Pavens Mening i Extravagansen, bevise selv Pavens Ord da han siger: denne Skat er af den Herre Kristus befalet St. Peder og hans Efterkommere. Men nu er det klart og vist, at intet er befalet St. Peder, uden disse Himmerigets Nøgler, hvilke ere Kristi Fortjeneste — d. e. givne ved Kristi Fortjeneste — dog efter Virkningen, ikke egentligen, som jeg har sagt; og den anden Skat det guddommelige Ord, hvorom Herren siger til St. Peder: „Fød mine Faar! (Joh. 21, 17.)

For det femte er det vist, at denne Forstand af Afladets Skat er ubekjendt og unævent for den menige, kristentroende Mand, som min XLVI Slutning lyder. Thi disse Ord, Skat, Kristi Fortjeneste ere mørke og utydelige, saa at den ensfoldige Mand hverken veed eller forstaaer hvad de betyde. Derfor troer og veed han intet Andet, end at han modtager et vist nærværende Gode, som en Gave eller Naade, da han dog intet Andet faaer, end Nøglernes Embede, hvorved han bliver løst fra, at gjøre fyldest for Synderne. Han modtager altsaa et Gode, der intet nytter ham, eller hvorved han ikke bedres, og som derfor ubilligen kaldes en Skat. Og samme Skat er umaadelig stor og uendelig. Thi Nøglernes Kraft er umaadelig, der uden Middell staaer i vor Herres J. K. Fortjeneste. Men Afladet følger af Kristi Fortjeneste ved Midler. Hvorfor da og Kristi Fortjeneste kaldes Afladets Skat, dog ved Midler.

For det Sjette, saa efterlæste jeg og, at Helgenes Fortjeneste, skulde — dog ikke egentligen, være denne Skat, d. e. at Helgenes Fortjeneste, forenet med Kristi Tro, nu ere eet og det samme, og udrette og virke det selvsamme som J. Kristi Fortjeneste udretter,

efter Sproget: Den Retfærdiges Liv er ikke hans, men den Herres Kristi, der lever i ham; som og St. Paulus vidner: Jeg lever, dog ikke jeg, men Kristus lever i mig. Thi Helgenens Fortjeneste, som Helgene, var Intet, ja forkastelig; som jeg ovenfor har sagt: Og St. Augustin: Hvor jeg ikke er, der er jeg lykkeligst. Thi Kristus og Kirken ere to i eet Kjød.

For det Syvende, er det ligevel vist og sandt, at vor Herres Kristi Fortjeneste ikke er Afladets Skat egentligen og uden Middel, saa at det nyttede eller gav Noget, som den enfoldige menige Mand forstaaer. Thi for saavidt den frembyder en nærværende Gave, saa gjør den det ikke som en Skat af Afladet, men som en Skat af Naade, der levendegjør. Saaledes gives da Kristi Fortjeneste egentligen ved Ham selv, uden Middel, uden Aflad, ja endog uden Nøglerne, ene af den Helligaand, aldrig af Paven. Thi Mennesket vorder formedelst Kjerlighed een Mand med Kristus, og derfor delagtig i alle hans gode Gjerninger. Just dette siger min XLVIII Slutning. Det er heller ikke Kristi Fortjenester, thi disse virke det indvortes Menneskes Naade, uden Paven.

Korteligen er derfor Meningen denne: Skal titberørte Extravagans blive i sin Anseelse, saa maa Kristi Fortjeneste forstaaes paa to Maader: først egentligen ved ham selv; i saa heenseende er den en Mandens Skat, der levendegjør, og vorder egentligen alene uddelt af den Helligaand til hvem han vil; for det andet ikke egentligen, men efter Bogstaven, som om dens Virkning hentes andensteds fra; saa at Skatten er og hedder netop det samme, som Kristi Fortjeneste har virket. Og ligesom merbemeldte Extravagans uretteligen indfører den hellige Skrift; saa taler den og om Skatten, om Kristi Fortjeneste og alle andre Stykker med mørke og ubekjendte Ord. Deraf kommer det og, at den er saa utydelig, svær, tvivlsom, og giver stor Marsag til med Rette at disputere derover. Men jeg har tilforn i mine Sætninger talet egentligen om Sagen.

Hvo der nu har en bedre Mening, den tilkjendegive mig samme, saa vil jeg gjenkalde denne min. Thi det vil ikke anstaae mig, at tyde eller udlægge Canonerne, eller Pavernes Sætninger; men saaledes at svare til mine egne Sætninger, at de ikke ansees for at være de pavelige Sætninger imod. Jeg venter derfor ydmygeligen, hvis Paven har en anden Mening, at samme da vises og forklares mig; da er jeg villig til at antage den, og vise den Lydighed.

Men alt dette vil jeg have sagt til Vre for den apostoliske Stoel, og den højærværdigste Hr. Legat. Thi hvis jeg frit og ubehindret torde sige min Mening, saa vilde jeg bevise, godtgjøre og paastaae, at titberørte Extravagans egentligen

er ligefrem og aabenbar for mig og min XLVIII Sætning, og i mod den højærværdigste Hr. Cardinals Mening. Thi Texten siger med klare og udtryffelige Ord, at „den Herre Kristus har forhvervet Kirken denne Skat.“

Dette Ord: har forhvervet beviser klarligen, og bestemmer uovervindeligen, at den Fortjeneste, ved hvilken den Herre Kristus har forhvervet, er noget andet; og den Skat, den Herre Kristus har forhvervet, atter noget andet. Thi Aarsagen er, som Philosopherne tale, noget andet, end det, der flyder af samme Aarsag. Derfor staaer min Slutning uovervunden, nemlig: at Kristi Fortjenester ikke ere Afladets Skat; men at Kristi Fortjenester have forhvervet Afladet. Ikke desmindre underkaster jeg og dette, ligesom ovenfor, Kirkens Kjendelse.

(Fortsættes.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

B o r g e r s B e n n e n

No. 14.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 8de April 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

om

det første Selskab blandt Menneskene

efter

Beiledning af de mosaiske Skrifter.

(Uddraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)

I.

Menneskenes Overgang

til

Frihed og Humanitet.

Med Instinktets Bedekaaend, hvorved de ufor-
nuftige Skabninger endnu føres, maatte Forsy-

net lede Mennesket ind i Livet, og da dets Fornuft endnu ikke var udviklet, staae bag ved det, som en omhyggelig Oppasserfke. Ved Hunger og Tørst anvistes det Trangen til at tage Næringsmidler til sig; og hvad det brugte til at tilfredsstille disse, havde det strøet i rigelig Mængde omkring det, og ved Lugten og Smagen lededes det til at gjøre Balget. Under en mild Himmelegn havde det skaaet dets Nøgenhed, og ved en almindelig Fred rundt om fikket dets værgeløse Liv. For Vedligeholdelsen af dets Art var der sørget ved Kjønsdriften. Som Plante og Dyr var Mennesket altsaa fuldbragt. Ogsaa dets Fornuft havde allerede fjernt henne begyndt at udvikle sig. Da Naturen endnu pønsede, sørgede og handlede for det, saa kunde dets Kræfter saa meget lettere og mere uforhindret henvende sig til den rolige Beskuelse; dets Fornuft, der endnu ikke var misledet ved nogen Bekymring, arbejdede paa dets Værktøj, Talen, og stemmede det blide Tankeespil. Med den Sykkelliges Dine saae det endnu rundt om sig i Skabningen; dets glade Sindsstemning greb paa en uegennyttig og reen Maade fat paa alt hvad der fremstillede sig for det, og laae det ligesaa reent og luttret ned i en spændt Huskom-

melse. Rolig og smilende var altsaa Menne-
skenes Oprindelse, og dette maatte være saaledes,
naar det skulde styrke sig til den Kamp, der fo-
restoed det.

Antage vi, at Forsynet ville have ladet
det staae stille paa dette Trin, saa havde Men-
nesket blevet det lykkeligste og vittigste af alle
Dyr, — men det havde aldrig løsrevet sig fra
Naturdrifternes Formynderskab, dets Handlin-
ger havde aldrig blevet frie, og følgelig ikke hel-
ler moralske, og det havde aldrig steget over det
Dyriskes Grændser. I en veltystig Rolighed
havde det henlevet en evig Barndom — og den
Kreds, hvori det havde bevæget sig, var bleven
den mindst muelige, fra Attraae til Nydelse,
fra Nydelse til Rolighed, og fra Rolighed igjen
til Attraaen.

Men Mennesket var bestemt til noget alde-
les andet, og de Kræfter, som laae hos det,
kaldte det til en ganske anden Lykksalighed.
Hvad Naturen havde udført for det, medens det
endnu laae i Buggen, skulde det udføre for sig
selv, da det var bleven myndigt. Det skulde
selv skabe sin Lykksalighed, og kun den Andeel

det havde veri, skulde bestemte Graden af denne Ulyksalighed. Det skulde lære ved sin Fornuft igjen at opsøge den Ulyksaligheds Tilstand det nu tabte, og som en frie og fornuftig Mand komme tilbage til den Standpunkt, hvorfra det var gaaet ud som Plante og Kreatur af Instinctet; det skulde arbejde sig op fra et Paradis af Uvidenhed og Slaverie, om der endog medgik flere Aar tusinde, til et Paradis af Kundskab og Frihed, et saadant nemlig, hvor det skulde lyde den moralske Lov i dets Bryst lige saa ufravigelig, som det af Fødslingen havde adlydt Instinctet, og som Planten og Dyrene endnu adlyde dette. Hvad maatte altsaa undgaaes? Hvad maatte skee, naar det skulde rykke dette vidtasslukne Maal imøde? Saasnart dets Fornuft blot havde prøvet dets første Kræfter, kastede Naturen det ud af sin pleiende Arm, eller rigtigere sagt, det selv, pirret af en Drift, som det endnu ikke kjendte, og uvidende om det store det udførte i dette Djeblig; det selv — rev sig løs fra Ledebaandet, og med dets endnu svage Fornuft kastede det sig, ledsaget, dog kun fjernt fra, af Instinctet, i Livets vilde Dummel, og gav sig paa den farlige Vej til moralsk Frihed.

Naar vi derfor forvandle hiin Guds Stemme i Eden, som forbød det Kundskabets Træ, til en Stemme af dets Instinkt, der drog det tilbage fra dette Træ, saa er dets formeentlige Ulydighed imod hiint Guds Bnd intet andet end — en Løsrivelse fra dets Instinkt — altsaa den første Uttring af dets Selvstændighed, det første Boveskykke af dets Fornuft, den første Begyndelse til dets moralske Tilværelse. Den Handling, at Mennesket løsrøv sig fra Instinktet, som vel førte det moralske Onde ind i Skabningen, men blot for at gjøre det moralske Gode deri mueligt, er uden Modsigelse den største og lykkeligste Begivenhed i Menneskets Historie, fra dette Djeblik af blev dets Frihed til, og her blev den første fjerne Grundsteen lagt til dets Moralitet. Folkelæreren har aldeles ret, naar han behandler denne Tildragelse som et Fald af det første Menneske, og tillige uddrager, hvor det lader sig gjøre, nyttige moralske Læresætninger heraf, men Philosophen har ikke mindre Ret i at lykønske den menneskelige Natur i det Store til dette vigtige Skridt til Fuldkommenhed. Den første har Ret i at kalde det et Fald — thi Mennesket blev i Steden for en uskyl- dig, en lastefuld Skabning — i Steden for en

fuldkommen Yndling af Naturen, et ufuldkomment moralsk Bæsen, og i Steden for et lykkeligt Redskab en ulykkelig Kunstner.

Philosophen har Ret i at kalde det et Kjempeskridt for Menneskeheden, thi Mennesket blev derved fra en Slave af Natur-Driften til et frithandelnde Bæsen, fra en Automat til et sædeligt Bæsen, og med dette Skridt steg det først op paa den Stige, der efter tusinde og tusinde Aar skal lede det til at være Selvbeherster. Nu blev Vejen længere, som det maatte tage til Nydelsen. I Begyndelsen havde det blot nødig at udstrække Haanden for at lade Tilfredsstillelse følge oven paa Attraaen; men nu maatte det allerede indslette Eftertanke, Flid og Umage imellem Attraa og Tilfredsstillelse. Freden var brudt imellem det og Dyrene. Nøden drev disse imod hvad det plantede — ja imod det selv — og ved sin Fornuft maatte det paa en kunstig Maade forskaffe sig Sikkerhed, og en Overlegenhed af de Kræfter, Naturen havde nægtet det, over hine: det maatte opfinde Vaaben, og betrygge dets Sovn ved faste Vaaninger imod disse Fiender.

Men her erslattede Naturen allerede i Mandens Glæder hvad den havde berøvet det i Plante

Nydelsen. Den af ham selv plantede Urt overraskede ham med en behagelig Smag, han tilforn ikke havde lært at kjende; Sønnen overvældede ham efter udmattende Arbejde og under det af ham selv byggede Tag langt sødere end i hans Paradieses dorste Koelighed.

I Kampen med Tigren, som angreb det, glædede det sig ved sin opdagede Smidhed og Styrken af dets Gener, og med enhver overvunden Fare kunde det takke sig selv for Gaven af Livet.

Nu var det allerede for ædelt til at leve i Paradies, og det kjendte sig ikke selv, naar det i en tvingende Nød og under Byrden af sine Sorger ønskede sig sammesteds tilbage. En indre itaalmodig Drift, den opvaagnede Drift af dets Selvvirksomhed havde snart forfulgt det i dets rolige Lyksalighed, og givet det Affmag for de Blæder, hvilke det ikke havde forskaffet sig selv. Det vilde have forvandlet Paradies til en Drakten, og Drakener igjen til et Paradies. Men heldigt vilde det have været for Menneskeslægten, naar det ikke havde haft nogen værre fjende at bestribe end Jordens Langsomhed med at

frembringe den modne Sæd, de vilde Dyrs
 Harme og en stormende Natur!

Nøden trykkede det, Lidenfkaerne vaktet
 og væbnede det snart imod dets Lige. Med
 Mennefkene maatte det stride om sin Tilværelse,
 Kampen er langvarig, lastesuld, og endnu ikke
 tilendebragt, men i denne Kamp kunde det allene
 uddanne sin Fornuft og Sædelighed.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
 Justitsraad

B o r g e r = B e n n e n

No. 15.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 15de April 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

det første Selskab blandt Menneskene

e f t e r

Veiledning af de mosaiske Skrifter.

(Uddraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)

(Fortsat. See No. 14.)

Det huuslige Liv.

De første Sønner, som Menneskenes Stammoder fødte, havde en meget vigtig Fordeel frems

for deres Forældre: De bleve opdragne af Mennesker. Alle de Fremskridt, som de sidste havde maattet gjøre ved dem selv, og altsaa meget langsommere, kom deres Børn tilgode, og bleve ligesom overleverede disse allerede i deres spædeste Alder, paa en spøgende Maade, og med den Snderlighed som udmærker Forældres Kjerlighed. Med den første Søn altsaa, som blev født af Qvinden, begyndte det første Værktøj at blive virksomt — det Værktøj, hvorved den hele Menneske-Slægt har faaet sin Uddannelse, og vil vedblive at faae den — nemlig Traditionen eller Overleverelsen af Begreber.

De mosaiske Aarbøger forlade os her og springe et Tidrum af 15 og flere Aar forbi for at stille os de tvende Brødre til Skue, efter at de allerede ere opvorne. Men denne Mellemtid er vigtig for Menneskets Historie, og naar Aarbøgerne glippe, saa maa Fornuften udfylde det Manglende.

Fødslen af en Søn, hans Opfostring, Opvartning og Opdragelse forøgede de første Menneskers Kundskaber, Erfaringer og Pligter med

en betydelig Tilvæxt, som vi maae optegne omhyggeligen.

Uf Dyrene lærte den første Moder uden Tvivl hendes nødvendigste Moderpligt, ligesom hun af Nøden sandsynlig havde lært Hjælpe-midlerne ved Fødslen. Om sorgen for hendes Børn gjorde hende opmærksom paa utallige smaa Bequemmeligheder, som hidtil havde været hende ubekjendte; Antallet af de Ting, hvoraf hun lærte at gjøre Brug, forsøgede sig, og Moderkjerligheden blev sindrig paa Opfindelser.

Hidtil havde de begge kunskendt et sælskabeligt Forhold, kunskendt et Slags af Kjerlighed, fordi enhver af dem kunsk havde en Gjenstand for sig i den anden. Nu lærte de tilligemed en nye Gjenstand at kjende et nyt moralskt Forhold — Kjerlighed til deres Børn. Denne nye Følelse af Kjerlighed var af en mere luttret Slags end den første, den var aldeles uegennyttig, hvorimod hiin første blot var grundet paa Fornøjelse, paa verelsidig Trang af Dmgang.

De steg altsaa med denne nye Erfaring allerede paa et højere Trin af Sædelighed, de bleve forædlede.

Men Faders og Moder-Kjerligheden som de begge følte lige stærkt for deres Børn, frembragte nu ogsaa en ikke uvæsentlig Forandring i det Forhold, hvori de hidtil havde staaet til hinanden. De Bekymringer, de Glæder, og den samme Deeltagelse, hvormed de mødte hinanden paa den halve Vej for det fælleds Pandt paa deres Kjerlighed, knyttede ogsaa nye og skjønnere Baand imellem dem. Den ene af dem opdagede ved denne Leilighed hos den anden nye, sædelig skjønnere Træk, og enhver af disse Opdagelser forhøiede og forfinede deres indbyrdes Forhold. Manden elskede i Konen Moderen, og Moderen til hans elskede Søn. Konen ærede og elskede i Manden sit Barns Fader og Forsørger. Den blot sandselige Drift at finde Fornøielse i hinanden, forvandlede sig til Høiagtelse, og af den egennyttige Kjønndrift udsprang den skjønnere Spire til ægteskabelig Kjerlighed.

Snart blive disse moralske Erfaringer berigede med nye. Børnene vorte til, og ogsaa imellem disse knyttede sig kort efter et ømt Baand. Det ene Barn holdt sig helst til det andet, fordi enhver Skabning kun elsker sig selv i sin Egemand.

Med svage og umærkelige Traade bandtes Sødskende-Kjerligheden. En nye Erfaring for de første Forældre De saae nu et Billede paa Sælfskabelighed og Belvillie for første Gang uden om dem — de gjenkjendte, dog blot i et nyere Speil, deres egne Følelser.

Hidtil havde de begge, saalænge de vare allene, kun levet for det Nærværende og det Forbigangne, men nu begyndte den fjerne Fremtid at tilvinke dem Glæder. Ligesom de saae Børnene opvære om dem, og nye Evner dagligdags udvikledes hos disse, fremviste der sig nye og behagelige Udsigter for dem i Fremtiden, naar disse Børn engang skulde blive Mænd, og worde dem selv lige — i deres Hjerter opvaagnede en nye Følelse, — Haabet.

Hvor er dog den Omkreds uoverskuelig, der aabner sig for Menneskene igjennem Haabet! Forhen havde de kun nydt enhver Fornøjelse een Gang, og i det Nærværende — i Haabet blev enhver tilkommende Glæde følt længe i Forvejen med talløse Tjgentagelser.

Som Børnene nu lidt efter lidt kom til en modnere Alder, hvor megen Afverling indfandt

der sig da ikke ogsaa hos det første Selskab af Mennesker! Ethvert Begreb, som de havde meddeelt dem, havde uddannet sig i enhver's Sjæl paa en forskjellig Maade, og overraskede dem ved sin Nyhed. Nu blev Dmløbet af Tanterne levende, den moralske Følelse blev sat i Dvølse, og udviklet ved Dvølsen; Sproget blev allerede rigere, og malte allerede bestemt, og vovede sig allerede til de finere Følelser, til nye Erfaringer rundt om i Naturen og til at gjøre Ansøndelse af dem, der allerede vare bekjendte. Nu beskæftigede Mennesket allerede heelt og holdent dets Opmærksomhed. Nu var det ikke længere udsat for nogen Fare for, at det maatte synke saa dybt, at det skulde efterligne Dyrene.

Forskjel i Levemaade.

Kulturens Fremgang yttrede sig allerede hos den første Generation. Adam dyrkede Jorden; een af hans Sonner see vi allerede at lægge sig efter en nye Næringsvej, Fædriften. Menneskeslægten adskiller sig altsaa allerede her i tvende forskjellige Stænder, nemlig: i Agerdyrernes og Hyrde Standen.

Det første Menneske gif i Skole hos Naturen, og af denne har det lært alle nyttige Kunster i Livet. Ved opmærksom Bessuelse kunde den Orden ikke længe ligge skjult for det, hvori Planterne paa nye blev til. Det saae, at Naturen selv saaede og vandede, Efterlignelses = Driften opvaagnede, og snart blev Nøden en Spire til, at det maatte laane Naturen sin Arm, og ved Kunsten bidrage til at hjælpe paa dens frivillige Frugtbarhed.

Men man maae ikke troe, at den første Jorddyrkning har været Kornavling, hvortil der udfordres meget store Tilberedelser, og det stemmer ogsaa meest overeens med Naturens sædvanlige Gang, at der skrives bestandig frem fra det enkelte til det sammensatte. Sansynligviis var Risen en af de første Bærter Menneskene plantede; Naturen indbød det dertil, thi Risen voxer vildt i Indien, og de ældste Historieskrivere tale om Riis Avling som en af de ældste Slags Jorddyrkninger. Mennesket lagde Mærke til, at Planterne begynde at visne ved en velholdende Tørke, men at de snart komme sig igjen efter Regn. Det lagde videre Mærke til, at Frugtbarheden er størst der, hvor en Strøm, der har

fyldet over sine Bredder, efterlader sig Dynd. Det benyttede sig af begge disse Dydagelser, udgjød en kunstig Regn over hvad det havde plantet, og bragte Dynd paa Agren, naar der var ingen Flod i Nærheden, som kunde tilvejebringe samme. Det lærte at lægge Gjødsfening paa og at vande.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Lusliteraad

B o r g e r , B e n n e n

No. 16.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 22de April 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

det første Sælskab blandt Menneskene

e f t e r

Beiledning af de mosaiske Skrifter.

(Uddraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)

(Fortsat. See No. 15.)

Besværligere synes det Skridt at have været,
som Mennesket gjorde til at benytte sig af Dyrene,

men ogsaa her begyndte det, som overalt, først med det naturlige og ligefremme, og nøjedes maaskee flere Menneskealdrer igjennem med Dyrets Melk, førend det skilte det ved Livet. Uden Tvivl var det Modermelken, som indbød det til at gjøre Forsøg med at benytte sig af Dyrenes Melk. Men aldrig saasnart havde det lært at kjende dette nye Næringsmiddel, førend det forsikkrede sig samme for bestandig. For at have denne Føde alletider paa rede Haand og i Mængde, maatte det ikke overlade det til Tilfældet, om dette vilde føre det, just paa en Tid naar det hungrede, et saadant Dyr imøde. Det faldt altsaa paa, til alle Tider at samle et vist Antal af saadanne Dyr om sig; det forskaffede sig en Hjord; men denne maatte det oplede blandt de Dyr, som leve med hinanden, og det maatte endvidere bringe dem over fra en Tilstand af vild Frihed, til en Tilstand af Nytt og fredelig Rolighed; det er, de maatte tæmme. Men førend det vovede sig til dem, der vare af en vilbere Natur, og vare det overlegne i naturlige Vaaben og Kræfter, gjorde det først et Forsøg med dem, som det selv var overlegen i Kræfter, og som af Naturen havde mindre Bildhed. Det husede altsaa Faar tidligere end Sviin, Stude og Heste.

Saa snart det havde berøvet Dyrene deres Frihed, blev det sat i den Nødvendighed at ernære sig selv og at sørge for disse. Saaledes blev det altsaa til Hyrde, og saa længe som Selskabet endnu var lidet, kunde Naturen yde dets lille Hjord Næring i Overflødighed. Det havde ingen anden Umage end at opsoge Græsgangene, og at omverle disse med andre, naar de vare for-tærede. Den rigeste Overflødighed lønnede det for denne lette Beskjæftigelse, og Frugten af dets Arbeide var ikke underkastet nogen Omverling af Aarstiden eller Veirliget. En ensformig Nydelse var Hyrdestandens Lod, Frihed og en munter og oprømt Lediggang dens Karakter.

Langt anderledes forholdt det sig med Agerdyrkeren. Slavisk var denne bunden til den Jordbund han havde dyrket, og med den Levemaade, han greb til, havde han opgivet al Uafhængighed for sit Opholdssted. Omhyggelig maatte han rette sig efter de Planters svagelige Natur, han satte, og hjælpe paa deres Opvært ved Kunst og Arbeide, naar den anden lod sin Hjord sørge for sig selv. Mangel paa Verktøj gjorde ham i Begyndelsen ethvert Arbeide besværligere, og dog var han dette næstendeels

ikke voxen med tvende Hænder. Hvor nøjsommeligt maatte hans Liv ikke være, førend Plougen lettede ham det, og førend han tvang den med Nag belagte Stud til at dele Arbejdet med sig!

Jordens Pløining, Udsæden og Blanding, ja Høsten selv, hvor meget Arbejde udfordrede ikke alt dette! og hvilket Arbejde strax efter Høsten, indtil Frugten af hans Flid var bragt saa vidt, at den kunde nydes af ham. Hvor ofte maatte han bevæbne sig for sine Vexter imod de vilde Dyr, som overfaldt disse, beskytte eller indhegne dem, ja mange Gange maaskee endogsaa kjempe for disse med Fare for at miste Livet! Og hvor uvis var ovenikjøbet Frugten af hans Flid, der beroede paa Veirigets og Aars-tidens Indflydelse! En Strøm, der gik over sine Bredder, en nedstyrtende Hagel var tilstrækkelig til at berøve ham den ligesom han var ved Maalet, og at udsætte ham for den yderste Nød. Agerdyrkerens Stilling i Livet var altsaa haard, ulige og usikker mod Hyrdens magelige rolige Liv, og hans Sjel maatte faae et alvorligere Anstrøg i et af saa meget Arbejde hærdet Legeme. Faldt det ham nu ind at sammenligne denne

haarde Skjebne med Hyrdens lykkelige Liv, saa maatte denne Ulighed være ham paafaldende, og han maatte, — efter sin sandselige Forestillingsmaade — holde hiin for en ham af Himlen so-retrukken Yndling.

Misundelse vakte i hans Bryst, og denne ulykkelige Eidskab kunde ikke andet end opvaagne ved den første Ulighed iblandt Menneffene. Med skelende Bine betragtede han nu Hyrdens Lykke, der roligen græssede sin Hjord ligeover for ham i Skyggen, imedens Soelstraalerne stak ham selv, og Arbejdet pressede ham Sveden ud af Panden. Hyrdens sorgfrie Munterhed gjorde ham ilde tilmode. Han hadede ham for hans Lykke, og foragtede ham for hans Lediggang. Saaledes skjulte han et stille Nag imod ham i sit Bryst, som ved den første givne Leilighed maatte udbryde til Goldsomhed. Og denne Leilighed kunde heller ikke længe mangle. Enhver af deres Rettigheder havde til denne Tid endnu ingen bestemte Grændser, og der var ingen Lov til, som havde udviklet Begreberne om Mit og Dit. Enhver troede endnu at have lige Fordringer paa Besiddelsen af den hele Verden, da dens Fordeeling i Ejendomme først

Kunde indføres ved indtreffende Uenigheder. Lad os nu antage, at Hyrden havde afgræst alle omliggende Enge med sin Hjord, og tillige ikke følte Lyst til at tabe sig i fjerne Egne langt fra sin Familie — hvad gjorde han nu? hvad maatte han naturligviis falde paa? Han drev sin Hjord paa Agerdyrkerens Marker, eller tillod i det mindste, at den selv tog sin Dei derhen. Her var et rigere Forraad for hans Faar, og der var ingen Love, som forbød ham det. Alt, hvad han kunde anmasse sig, var hans — saadanne Fornuftslutninger gjorde Menneskene sig i deres Barndom.

Nu kom det ene Menneske altsaa for første Gang i Strid med det andet. Mennesket traadte nu i de vilde Dyrs Sted, med hvilke Agerdyrkeren hidtil allene havde havt at bestille. Det viste sig nu imod det som et fjendtligt Rovdyr, der vilde ødelægge dets Anlæg. Ingen Under, at det ene Menneske nu modtog det andet, som det havde modtaget Rovdyret, hvilket Mennesket nu efterlignede.

Det Had, som det allerede i meget lang Tid havde næret hos sig, medvirkede nu ogsaa

til at forbittre det, og et morderisk Slag med en Kulle gav det paa engang Hevn for den langvarige Lykke, som det havde misundt hos sin Nabo.

Saa sørgelig endtes den første Tvist blandt Menneskene.

Ophævet Standslighed.

Nogle Ord i de mosaiske Skrifter lade os slutte, at Fleerkoneriet har været noget sjældent i hine første Tider, og at det altsaa allerede den Gang har været Skik at indskrænke sig til Ægtefæber, og at lade sig nøie med een Kone. Ordentlige Ægtefæber synes altsaa allerede at forudsætte en vis Sædelighed og Forfinelse, som man i hine første Tider ikke kunde vente. For det meste ledes Menneskene allene ved Følgerne af Uorden til at indføre Orden, og Tøjleløshed fører sædvanligviis til en lovmæssig Tilstand.

Denne Indførelse af ordentlige Ægtefæber synes altsaa ikke at have beroet saa meget paa Love, som paa Bedtægt. Mennesket kunde ikke andet end leve i Ægtefæber, og det første Men-

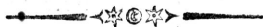
nesses Exempel havde allerede for det andet nogen Guds Kraft.

Med et eneste Par havde Menneske-Slægten begyndt. Naturen havde altsaa ligesom tilkjendegivet sin Villie i dette Exempel.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r ,

Juslitsraad

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 30 April næstkommende, da Hr. Capitain Abrahamsons Bidrag indkommer.

Borger = Vennen

No. 17.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 29de April 1809.

Korlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n m e l d e l s e.

De af Selskabets Medlemmer som maatte ønske at erholde enkelte Blade af Borgervennen for forrige Aar til at completere Samlingen med, ville behage for Bogholder Købke, boende i nye Vestergade (Vigantsgade) No. 212, at opgive

de manglende Nummere, da samme skal vorde dem tilstillet, ligesom og heele Nargange hos ham ere at bekomme for den forhen anmeldte Priis af 1 Rd. for hver Nargang.

Administrationen for det forenede Under-
støttelseselskab.

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Købte.

N o g e t
om
det første Selskab blandt Menneskene
efter
Beiledning af de mosaiske Skrifter.
(Uddraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)
(Fortsat. See No. 16.)

Antager man derfor, at Forholdet af Antallet iblandt begge Kjøen i de allersørste Tider har været lige, saa ordnede Naturen allerede, hvad Mennesket ikke havde ordnet. Enhver tog kun en Hustru, fordi der kun var en tilovers for ham.

Da der nu endelig viste sig et mærkeligt Misforhold i Antallet af begge Kjøen, og Valg fandt Sted, saa var denne Orden engang stadfæstet ved Skik og Brug, og ingen vovede saa let, at fuldkaste Forfædrenes Bedtægter ved nye indførte Skikke.

Paa samme Maade, som der blev indført Orden i Ægteskaber, indfandt sig ogsaa uformærkt en vis naturlig Regjering i Selskabet. Den faderlige Anseelse havde Naturen begrundet ved at gjøre det hjælpeløse Barn afhængigt af Faderen, og ved at vænne det fra den tidligste Alder til at ære hans Villie. Denne Følelse maatte Sønnen vedblive at beholde saalænge han levede. Blev han nu ogsaa selv Fader, saa kunde hans Søn ikke andet end have Ærefrygt for den, imod hvem han lagde Mærke til, at hans egen Fader opførte sig paa en ærbødighedsfuld Maade, og stiltiende maatte han indrømme sin Farsfader en meget høj Anseelse. Denne Anseelse, hvori Stamfaderen stod, maatte forsøge sig i samme Grad, som Familien forøgede sig, og han blev ældre; og den større Erfarenhed, der var Frugten af en saa høj Alder, maatte desforuden give ham en naturlig Overvægt over

de Yngre. I enhver stridig Sag var Stamfaderen altsaa den sidste Instans, og ved en stadig Efterlevelse af denne Skik oprandt en naturlig og mild Overmagt, den patriarchalske Regjering, hvilken paa ingen Maade ophævede, men snarere befæstede den almindelige Lighed.

Men denne Lighed kunde ikke altid holde Stand. Nogle vare mindre arbejdsomme, andre mindre begunstigede af Lykken og deres Jord=Siendomme og nogle igjen svagere fødte end andre, der gaves altsaa Stærke og Svage, Modige og Forsagte, Velhavende og Fattige. Den Svage og Arme maatte begjere, den Velhavende kunde give og nægte. Det ene Menneskes Afhængighed af det andet begyndte.

Tingenes Natur havde maatte indføre det, at den høje Alder befriede fra Arbejde, og at Ynglingen maatte sysselsætte sig for Oldingen, ligesom Sønnen for den graahaarede Fader. Snart blev denne naturlige Pligt efterlignet af Kunst. Hos enkelte maatte det Dnske opstaae at kunne forene Oldingens Rolighed med Ynglingens Nydelse, og længere hen at forskaffe sig een, som ville overtage sig Sønnens Pligter for

ham. Hans Dje faldt paa den Fattige eller Svagere, som anraabte om hans Beskyttelse, eller udbad sig noget af hans Overflod. Den Fattige og Svage trængte til hans Bistand, han brugte derimod den Fattiges Flid. Det ene blev altsaa Betingelsen for det andet. Den Fattige og Svage tjente og modtog, den Stærke og Rige gav og gif orkesløs.

Den første Forskjel i Stænder. Den Rige blev rigere ved den Fattiges Flid, han forøgede lidt efter lidt Antallet paa sine Tjenestefolk, for at forøge sine Rigdomme; saae altsaa mange omkring sig der vare mindre lykkelige end han, og mange, som vare afhængige af ham. Den Rige følte sig og blev stolt. Han begyndte at forverle Redskaberne for hans Lykke med Redskaberne for hans Villie. Manges Arbejde kom ham, som den Eneeste, tilgode; deraf sluttede han, disse mange ere til for den Eneeste — og et lidet Skridt til, saa var han Despot.

Den Riges Søn begyndte at faae højere Tanker om sig, end om sin Faders Tjenestefolks Børn. Himlen havde været ham gunstigere end disse; han var altsaa Himlen kjerere. Han kaldte sig

Himlens Søn, ligesom vi kalde Byffkens Kjeledegger, Byffkens Sonner. Smød ham, Himlens Søn, var Tjenestekarlen kun et Mennekesbarn. Derfra udspringer i første Mose-Bog Forskjellen imellem Elohim's Børn og Mennekesnes Børn.

Byffen ledede den Rige til Drkesløshed, Drkesløshed til onde Lyster og endelig til Laster. For at udfylde det Tomme i hans Liv maatte han forsøge Tallet paa sine Nydelser, allerede var Naturens sædvanlige Maal ikke tilstrækkelig til at tilfredsstille Graadsæren, som i sin dovre Rolighed pønsede paa Forlystelser.

Han maatte have alting bedre og overflødiggere end Tjenestetjendet. Det sidste nøjedes endnu med en Husfrue. Han tillod sig at have flere. Men stedsevarende Nydelse fløver og udmatter. Han maatte tænke paa at forhøje denne ved kunstig Pirren. Et nyt Skridt. Han tog ikke længere til Talle med det, som blot tilfredsstillede den sandfælige Drift; han vilde forene flere og finere Fornøjelser med en Nydelse. Tilladelige Fornøjelser mættede ham ikke længere; hans Begjerligheder faldt

nu paa skjulte. Qvinden allene tilfredsstillede nu ikke længere hans Attraa. Han forlangte ovenikjøbet Skjønhed hos hende.

Iblandt hans Tjenestefolks Døttre opdagede han smukke Qvinder. Hans Lykke havde gjort ham stolt; Stolthed og Sikkerhed gjorde ham trodsig. Han overtalte sig let til at troe, at alt hvad der tilhørte hans Tjenestefolk, tilhørte ogsaa ham. Da alt nærmede sig til ham, saa tillod han sig ogsaa alt. Hans Betjentes Døttre vare af en alt for lav Klasse til at han skulde ægte dem, men til at tilfredsstille hans Lyster, dertil vare de dog tjenlige. Et nyt og væsentligt Skridt af Forfinelser til det Være.

Men saasnart som Exemplet nu engang var sat, saa maatte Sædefordærvelsen snart blive almindelig. Jo færre Tvangslove den foresandt, som kunde indskrænke den, og jo nærmere det Selskab, hvori denne Sædeløshed opstod, var Uskyldigheds Tilstanden, desto hurtigere maatte den udbrede sig.

Den Stærkeres Ret blev til, Magt berettigede til Undertrykkelse, og for første Gang see vi nu Tyranner.

Mose Bøger kalde disse Glædens Sønner, som uægte Børn, der bleve fødte efter en lovsstridig Dmgang. Kan man ansee dette for bogstaveligt sandt, saa ligger der noget meget fiint i dette Træk, som man efter mit Ekjonnende endnu ikke har sat ret ud fra hinanden. Disse uægte Sønner arvede Faderens Stolthed, men ikke hans Formue. Mueligt er det, at Faderen elskede dem og foretrak dem saalænge han levede, men saasnart han var død bleve de udelukte og forjagne af hans retmæssige Arvinger. Udskødte af en Familie, hvilken de vare paabyrdede paa en retstridig Maade, saae de, at de vare forladte og eene i den vide Verden; de hørte ingen til, og intet hørte dem til; men paa den Tid var der ingen anden Maade at leve paa end enten at være selv Herre, eller at være Tjener hos en Herre.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r ,

Juslitsraad

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 30 April næstkommende, da Hr. Capitain Abrahamsons Bidrag indkommer.

Borger = Vennen

No. 18.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 6te Maj 1809.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

det første Selskab blandt Menneskene

e f t e r

Beiledning af de mosaiske Skrifter.

(Udbraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)

(Fortsat. See No. 17.)

Uden at være det første, ansaae de dem for gode til det sidste; dertil kom, at de vare op:

dragne alt for beqvemt til at de skulde tjene. Hvad skulde de altsaa gjøre? Den stolte Tanke om deres Herkomst, og Tilliden til deres faste Legemsbygning var alt det, hvoraf de kunde bryste sig; og Erindringen om deres fordums Velstand, og et Hjerte, der var forbittret paa Sælfskabet, ledsagede dem i deres Glendighed. Hungeren gjorde dem til Røvere, og Røverlykke til Lykkesriddere, ja tilsidst endog til Helte.

Snart bleve de frygtelige for den fredelige Agerdyrker og den værgeløse Hyrde, og kort efter afpressede de disse hvad de vilde. Deres Lykke og Sejervindinger gjorde dem vidt og bredt berngtede, og den beqvemme Overflødighed, som denne nye Næringsvej førte med sig, kan vel have bidraget til, at flere slog sig til deres Bande. Saaledes bleve de voldsomme, og et navnkundigt Folk, som Skriften siger.

Denne overhaandtagende Uorden i det første Sælfskab, vilde sandsynligviis have endt sig med Orden, og den engang ophævede Lighed iblandt Menneskene ledet fra den patriarchalske Regjering til Monarchier — En af disse Lykkesriddere, mægtigere og dristigere end de øvrige,

wilde have opkæstet sig til deres Herre, bygget en fast Stad, og lagt Grunden til den første Stat — men dette Phenomen forekom det Væsen, som styrer Verdenes Skjebne, alt for tidlig, og en skrækkelig Naturbegivenhed standsede pludselig alle Skridt, som Menneske-Slægten stod i Begreb med at gjøre til dens Forfinelse.

Den første Konge.

Asien, som ved Oversvømmelsen var bleven forladt af sine menneskelige Beboere, maatte snart blive et Kov for de vilde Dyr, der paa et saa frugtbart Jordstrøg, som det der fulgte paa Oversvømmelsen, formerede sig baade hastig og i en stor Mængde, og udbredede deres Herredømme der, hvor Mennesket var for svagt til at modsætte sig dem.

Enhver Plet Jord altsaa, som den nye Menneskeslægt gjorde beboelig, maatte først beroves de vilde Dyr, og siden forsvares imod disse med List og Magt. Bort Europa er nu rensset for disse vilde Beboere, og neppe kunne

vi gjøre os et Begreb om den Glendighed, som plagede hine Tider; men hvor skrækkelig denne Plage maae have været, kan vi slutte, foruden af flere Steder i Skriften, af de ældste Folkeflags Skikke og Sædvaner, og især af Grækerne, som tilkjendte den, der betvang vilde Dyr, baade Udødelighed og Rang med Guderne.

Saaledes blev Thebaneren Dedpius Konge, fordi han udryddede den alt ødelæggende Sphinx, og saaledes erhvervede Perseus, Hercules, Theseus og mange Andre deres Roes efter Døden, og deres Forgudelse. Den der altsaa arbejdede paa at ødelægge disse det menneskelige Kjønns Fjender, var dets største Belgjører, og til at være heldig heri, maatte han ogsaa forene flere sjeldne Naturgaver. Jagten imod disse Dyr var, førend Krigen begyndte at rase iblandt Menneskene indbyrdes, Heltenes egentlige Daad. Næmeligviis blev denne Jagt anstillet i store Hobe, som den tappreste altid anførte, den nemlig, som ved sit Mod og sin Forstand havde erhvervet sig en naturlig Dvervægt over de øvrige. De vigtigste af disse Krigs-Bedrifter bleve benævnedes efter ham, og dette Navn indbød mange hundrede til at ledsage ham for under

hans Anførsel at udføre tappre Handlinger. Eftersom disse Jagter bleve foretagne efter visse planmæssige Beslutninger, som Anføreren tog og bestyrede, saa satte han sig derved stiltiende i Besiddelse af at tildeele enhver sin Rolle, og at gjøre sin Willie til de øvriges. Man blev lidt efter lidt vant til at adlyde ham, og at læmpe sig efter hans større Kyndighed. Havde han udmærket sig ved Prøver paa personlig Tapperhed, ved et dristigt Mod og ved sin stærke Arm, saa virkede Frygt og Beundring til hans Fordeel, og tilsidst underkastede man sig blindt hen hans Anførsel. Opstod nu Tvistigheder iblandt hans Jagt-Selskab, som ikke længere kunde udeblive iblandt en saa talrig og raae Sværm af Tægere, saa var Han, som alle frygtede og ærede, den naturligste Dommer i deres Stridigheder, og den Urbødighed og Frygt man havde for hans personlige Tapperhed var tilstrækkelig til at give hans Kjendelser Bægt. Saaledes blev der af en Anfører paa Jagten en Befalingsmand og Dommer.

Blev Byttet nu deelt, saa maatte efter al Billighed den største Deel tilfalde ham som Anfører, og da han ikke selv forbrugte samme, saa

havde han noget, hvormed han kunde gjøre andre sig forbundne, og altsaa erhverve sig Tilhængere og Benner. Snart samlede et stort Antal af de Tapperste, som han stedse søgte at forsøge ved nye Belgjeringer, sig om hans Person, og uformærkt havde han af disse dannet sig en Slags af Livvagt, en Skare af Mamelucker, som understøttede hans ærgjerrige Hensigter med en vild Iver, og skrækkede enhver, som vilde modsætte sig ham, ved deres Antal.

Da hans Jagter gavne alle Godsbesiddere og Hyrder, hvis Grændser han derved rensede for en ødelæggende Fjende, saa maatte der i Førstningen gjøres ham en frivillig Gave af Jordfrugter og Affødningerne af Kreaturerne for disse nyttige Anstrængelser, og længere hen lod han dem vedblive at betale disse som en fortjent Skat, og endelig tvang han dem til at erlægge disse som en vitterlig Gjæld og en pligtmæssig Afgift. Ogsaa disse Erhvervelser fordeelte han

imellem de dygtigste af sin Hob, og forsøgede der- ved bestandig Antallet paa sine Kreaturer. Da hans Jagter ofte førte igjennem Marker og Enge, som leed Skade ved disse Strøffetog, saa stod mange Godsbesiddere dem ved at afkjøbe denne Byrde ved en frivillig Gave, som han siden efter ligeledes indkrævede hos alle andre, som han kunde have skadet. Ved disse og lignende Midler forsøgede han sin Rigdom, og ved denne — sine Tilhængere, der endelig vorte op til en lille Armee, hvilken var saa meget frygteligere, som den i Kamp med Løver og Tigre havde hærdet sig til alle Slags Farer og Møjsommeligheder, og var bleven ubetvingelig ved dens raæ Haandværk. Neppe blev den omtalt, førend alting blev sat i Frygt for dens Navn, og ingen vovede mere at afflaae den en Begjering. Foresaldt der Stridigheder imellem en af hans Følge og en Fremmed, saa appellerede Sægeren naturligviis til sin Anfører og Beskytter og saaledes lærte denne at udvide sin døm-

mende Magt endogsaa over Ting, som ikke angik hans Sagt. Nu manglede der ham intet videre til at blive Konge end en frivillig Anerkjendelse, og kunde man vel afflaae ham dette i Spidsen af hans bevæbnede og bydende Skare? Han var den dygtigste til at herfke, fordi han var den mægtigste til at sætte sine Befalinger igjennem. Han var alles fælleds Belgjører, fordi man havde ham at takke for den Rolighed og Sikkerhed man nød imod den fælleds Fjende. Han var allerede i Besiddelse af Magten, fordi de Mægtigste stode til hans Tjeneste.

(Sluttes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad

B o r g e r s B e n n e n

No. 19.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 13te Maj 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

det første Sælskab blandt Menneskene

e f t e r

Beiledning af de mosaiske Skrifter.

(Uddraget af Schillers mindre prosaiske Skrifter.)

(Sluttet. See No. 17.)

Paa en lignende Maade bleve Forfædrene til
Marich, Attila og Meroveus Konger over de

res Folk. Ligeledes har det sig med de græske Konger, som Homer anfører i Iliaden. Den ene med den anden var først Anfører over en Hob af Krigsmænd, Betvingere af glubende Dyr og Belgjørerere for deres Nation. Fra Anførere i Krigen bleve de snart Boldgiftsmænd og Dommere; med det af dem gjorte Bytte kjøbte de sig snart et Partie, der gjorde dem mægtige og frygtelige. Ved Magt steg de endelig op paa Thronen.

Man anfører Dejoces i Medien til Exempel paa, at Folket overdrog ham frivilligen den kongelige Værdighed efter at han havde gavnet det som Dommer. Men man har Uret i at anføre dette Exempel som Oprindelsen til den første Konge. Da Mederne gjorde Dejoces til deres Konge, vare de allerede et Folk, allerede et dannet politisk Selskab. Mederne havde baaret de Ussyriske Monarchers trykkende Aag, den Konge, hvorom vi nu tale, var den første i Verden, og det Folk, som underkastede sig ham, et Selskab af fribaarne Meunesker, som endnu ikke havde seet nogen Magt over dem. En Magt, der allerede engang er taalt, lader sig meget got igjen indsætte paa denne rolige Maade, men paa den

samme rolige Maade lader der sig ikke indføre en aldeles nye og ubekjendt.

Det synes altsaa at være mere overensstemmende med Tingenes Gang, at den første Konge var en Usurpateur, som ikke kom paa Thronen ved en Nations frivillige og ensstemmige Valg, (thi paa den Tid var der endnu ingen Nation,) men ved Hjælp af Magt og Lykke, og en til Kamp udrustet Krigshær.

C. J. Berner,

Justitsraad og Assessor i det
danske Cancellie.

Den bedste Blomst. *)

En Moder gik en Foraarsdag med sin lille Datter ud til Bjergene. Da de vare ude, glædede den lille Pige sig over de mange Blomster og Planter, der stode ved Veien og blomstrede. Men frem for dem alle, fandt hun stor Behag i en lille nydelig Blomst, rød af Farve og meget smuk. Mina, det var Barnets Navn, plukkede den lille Blomst, og betragtede den, og lugtede til den, og holdt ikke op at rose den.

Men snart blev hun fjed og mæt af alt dette. Hun vilde have større Glæde endnu af den lille Blomst, og puttede den i Munden, for at spise den.

Men hvad blev deraf? Mina kom løbende til Moderen, og græd og raabte: o kjere Moder, Blomsten var saa deilig, og havde saadan en smuk Farve, saa spiste jeg den, og nu er den saa bedst, at den ganske snerper Munden sammen paa mig. Hvad det ere for fæle og flemme Blomster!

*) Parabeln. Side 52.

Saaledes klagede Barnet, men Moderen svarede: Kjere Barn, hvad skjelder Du paa Blomsterne for? De er jo endnu saa smukke af Dannelselse og Farve som før, og give yndig Lugt; er det ikke meget, ikke nok? Man spiser jo ikke heller Blomsterne.

D e n B l i n d e. *)

En blind Mand stod med oprakt Hoved i den milde Foraarssoels Straaler. Solens Varme gennemstrømmede hans Legeme, og dens Glands faldt paa hans formørkede Dien, medens han holdt sit Ansigt usravendt mod den.

O Du ubegribelige Hav af Lys, udraabte han, Du Undergjerning af den almægtige Haand der skabte Dig og leder Dig paa Din herlige Bane. Fra Dig udstrømmer evig Fylde, Liv og Varme, og aldrig udtømmes Din Kraft. Hvorfor maa Han være, der har dannet Dig?

*) Parabeln. Side 57.

Disse den Blindes Ord hørte Een der stod i Nærheden, og syntes forunderligt om denne Tale, thi spurgte han den Blinde: hvorledes kan Du beundre Solen, og seer den ikke?

Da svarede den Blinde: Lust derfor, min Ven. Siden mine Diers Lys formørkedes, og Solens Glands blev mig betaget, har jeg optaget den i min Sjæl. Hver Fornemmelse at den er mig nær, lader den oprinde i mig selv, og dens Glands lyse i mit Jnderste. Men I see den kun, som alt det I daglig see, med de legemlige Dien.

V e n s k a b. *)

To Unglinger, Venner som førduum Damon og Pythias, gif en Foraarsdag Arm i Arm i Skoven. Lad os see, sagde den ene, søge os et Billid paa vort Venskab. Menneffet finder jo saa gjerne sit indvortes Liv i et eller andet Naturens Billed.

*) Parabeln. Side 61.

See hist, sagde den Anden, det Epheu, der snøer sig omkring den unge Eg. Herlig og i Ungdoms Kraft kneiser Træet, som Viinrankernes Gud, smykket med Epheukransen. Det spæde Epheu omslynger det som stræbende at vorde eet med Træet. Uden Egen laae det i Støvet. Unglingerne saae til hinanden og sagde: skjønt er Billedet, og yndigt pryder det friskgrønne Epheu det alvorlige Egetræ. Saaledes lærer og reiser det Stærke, forædlende sig selv ved Kjærlighed, det Fine og Svage. En skjøn, venlig Pagt. Men Venstabs Billed er det ei.

See, hist paa Høien binder Viingaardsmanden Viinranken op til Almen. En Klogskabsfuld Forening. Det Faste bærer det Smidige og Nyttige, for at berede for Mennesket den skjønneste Frugt. Saaledes fyldes ved Eder oort Bæger med Glæder. Værer velsignede af os i det nyttige Forbund! Men, er det ikke, sagde Unglingerne, et Forbund stiftet af Menneskehaand. Binding er Diemedet, Kan Viin-træet, betyngtet af Druer, ikke maaskee brette Grenene paa det støttende Træ, og med sit brede Løb kvæle Almens Blade? Skjønt er Billedet.

Det er Billedet paa Menneſkekræfters Eenighed til Borgersamfund, at Gavn maa frembringes derved. Men Venſkabs Billed er ikke.

Venſkabets Sjælepagt har intet i Himme-
len og paa Jorden, ſom ligner den, raabte Ung-
lingerne. De ſtode i den forenede Skygge af
tvende unge Egetræer. De ſaae paa de ranke
og kraftfulde Træer. Hvilken herlig Bært!
ſagde de. Deres Knødder ſlynge ſig tet i hver-
andre, deres Hoveder ſtræbe i lige Høide op
mod Himmelen. Begge, et Par mod Himme-
len ſtræbende Ege, modſtaae med fælles Kraft
Stormen, og overvældes de af den — de kunne
ikku falde med hinanden. Er her vort Ven-
ſkabs Billed? ſpurgte Unglingerne. Og iſteden
for Svar omfavnede de hinanden i Skyggen af
de mandige Ege.

W. H. F. Abrahamſon,
Kapitain.

B o r g e r = B e n n e n

No. 20.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 20de Maj 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A g e r n e n. *)

En gammel gudfrygtig Bramin oplevede Fødselen af en Sonnesøns Søn. Frydefuld over

*) Parabeln. Side 75.

denne Velsignelse i sit Huus, sagde han: Jeg vil gaae ud og takke Naturens store Aand og Fader, der har velsignet os. Gid han give mig Veilighed, at ære ham ved en god Gjærning. Saa sagde han og gik:

Den rene Blædes Blomst er Taknemmelighed, og dens Frugt er Velgjørenhed.

— Med levende Følelse af Urefrygt for den store velgjørende Aand, kom Oldingen ud i Marken og under Træernes Skygge. Hver hans Tanke var Tilbedelse. Endnu tindrede Draaberne af en nylig falden Regn paa Græs, Blomster og Blade. Naturen syntes ham forynget og skjønnere end nogensinde, enddog han alt havde seet Baaren halvfemtesindstyvegange. Den er den gode Aands Verk, sagde han; for den der ærer ham, og i Billedet erkjender Mesteren, for ham ældes Naturen ikke.

Han blev ved at gaae. Da fandt han paa den traadne Gangsti en Ugern, og Regnen havde, ved sin befrugtende Kraft, alt fremlokket Spiren; den ydre Skal var alt brusten; men Spiren kunde ikke slaae Rødder i den haarde nøgne Sti.

Oldingen bukkede sig, tog den op, og sagde: Det var skjont, at min Vei førte mig hid. Uet-
telig kunde Wandrerens Fod søndertraadt Dig,
eller Du var blevet fortørret af Solens Straa-
ler. Vel mig, her kan jeg gjøre noget Godt,
og fuldende min indvortes Følelse ved Gjerning,
fremmende Niemedet af den vise Natur, som
med hvert Aandedræt beviser os en Velgjerning
— Ogsaa den mindste Pligt er sød.

Et ungt Menneske, der stod bag Træet,
havde hørt Oldingens Ord, og traad frem, spodse
smilende. Hvad smiler Du ad, spurgte den
Gamle? Ynglingen svarede: Ud din Barnagtig-
hed, gamle Mand, at Du kan glæde Dig ved at
have reddet en Agerns Liv. Unge Mand, sagde
Braminen, hvor kan Du bedømme mig, da Du
seer mig førstegang idag? og hvi spotter Du
over den lille Tjeneste, jeg agter at vise Naturen?
For den er Frøkornet saa meget værd som Træet,
og uden hiint var dette ikke til. Ogsaa Dyden
min Søn, begynder med Smaat, og stiger der-
fra op til det Større. Men jo nærmere den
kommer sit Mønster, og sin Fuldendelse, jo nær-
mere kommer den ogsaa det Simple. Redsender

ikke Brama ogsaa sin Soelstraale og sin Dug til Græsstraet og til Palmen? Saaledes sagde den Gamle med venlig Alvorlighed.

Ynglingen gik, tavst og gjennemtrængt af Verbødighed, thi han havde seet Oldingens ædle Tænkemaade. Han ønskede at være som han. Thi endog Betsind maa ære Dyden i sit Hjerte.

Braminen vandrede frem til en tornegroet Høi. En Handelsmand mødte ham og sagde: agter Du af den Ugern at opelske Dig et Træ? Du kommer neppe til at faae Nytte af dets Skygge.

Oldingens Svar var: bør man da, ved at plante, kun tænke paa Skyggen, og paa sig selv? Gjør Naturen da saaledes? Min Søn, den der har plantet ikke først siden igaar eller iforgaars, han finder sit Kald og sin Glæde derved at han planter.

Han kom til Høien. Øverst oppe blandt Tornene lagde han Algernen i Jorden og tildekkede den omhyggelig med Jord og Mos.

Hvorledes, raabte en Hyrde, blandt Tornene planter Du? Gode sørger Du for den, Du vil opelske. Min gode Ven, svarede den Gamle, medens den unge Plante endnu er spæd og lidende, skal Tornene beskyrme den for de barske Vinde og for at Snegen skader den, og naar den bliver større, saa vil den selv arbeide sig igjennem. Thi det er en Eg. Dette, min Søn, har jeg lært af Naturen. Denne gode Moder betænker tillige baade sine Pleiebørns Svaghed og deres Styrke.

Da Oldingen havde fuldført sin Gjerning, begav han sig glad paa Veien til sit Hjem. Den der bygger ved Alfavei, tænkte han, har mange Nefte; men den Erfarne gaaer sin egen Gang.

Da han nærmede sig sin Hytte, komme Børnebørn og Børnebørnsbørn ham springende imøde, og spurgte, hvor har Du været saa længe?

Han samlede dem omkring sig og fortalte hvad der var hændet ham, og de smaa Børn klappede ham, medens han talede, men de Eldre hængte ved hans Tale, og hørte paa ham. O, sagde Oldingen til Slutning, ingensteds er det dog skjønnere end i Naturens Skjød, naar man barnlig elsker dens Fader, og i Sines Kreds, hvor man barnlig elskes. Ja alkjærlige Brama, raabte han henrykt og saae op til Himlen, i Naturens og det huuslige Livs stille Kreds stander dit hellige Tempel!

Den nyplantede Eg vorte skjont frem af den uedlagte Agern, og hævede sig over Tornene, og blev et tetlovet, skyggende Træ. Oldingen døde, og hans Elskede begrove ham paa Høien. Og naar de saae Træet og hørte dets Lov hvisle, saa tænkte de, indtil langt ude i Estertiden, paa Braminen og hans viisdomsfulde Tale, og fortalte om ham, og stræbte at vorde som han.

Thi den vise Mands Ord er som et Frøforn i frugtbar Jord.

F e r f f e n e n *).

En Landmand bragte fra Kjøbstæden fem Fersfener med, saa deilige som man vilde see. Hans Børn saae denne Frugt førstegang, og undredes derfor og glædedes over de deilige Æbler med de rødmosede Kinder og det fine Frug. Faderen deelte dem blandt sine fire Børn, og Moderen fik den femte.

Om Aftenen, da Børnene vilde gaae i Seng, spurgte Faderen, Naar, hvorledes smagte de deilige Æbler Jer? Ypperlig, svarte den Ældste. Det er en herlig Frugt, saa syrlig og fin af Smag. Jeg har omhyggelig gjemt Stenen, og vil opelske mig et Træ af den. Godt saa, sagde Faderen. Det er at sørge huusholdersk ogsaa for Fremtiden; som det egner en Landmand.

Jeg spiste min strax, sagde den Yngste, og kasted Stenene bort, og Moder har givet mig det Halve af sin. O det smagte saa sødt og smeltede i Munden. Nu, sagde Faderen, Du har just ikke baaret Dig meget klogt ad, men dog ganske naturligt og paa børneviis. Til Klogskab er ogsaa Tid nok endnu i Livet.

*) Parabeln. Side 52.

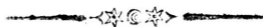
Da sagde den næstældste. Jeg tog Stenen op, som Broder der kastede bort, og slog den istykker; der var en Kjerne i der smagte sødere end en Rød. Men min egen Fersken har jeg solgt, og faaet saa meget for den, at naar jeg kommer til Kjøbstæden, jeg maaskee kan kjøbe tolv for det. Faderen rystede paa Hovedet og sagde: Klogt er det tilviffe, men — barnligt i det mindste og naturligt er det ikke. Himmelen bevare Dig, at Du ikke bliver Kjøbmand.

End Du, Edmund? spurgte Faderen. Rolig og aabenhjertet svarede denne: Jeg har bragt min Fersken til Naboens Søn, den syge Jørgen som har Feber. Han vilde ikke tage den, men saa lagde jeg den paa Sengen hos ham og gif. Nu, sagde Faderen, hoo af Eder har da vel gjort den bedste Brug af sin Fersken?

Da raabte de andre alle tre, det har Broder Edmund. Men Edmund tav, og Moderen kyskede ham, og en Taare stod i hendes Die.

W. H. F. Abrahamson,

† capitain.

B o r g e r s B e n n e n

No. 21.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 27de Maj 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 29 denne Maaned om Eftersmiddagen Kl. 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid Dhr. Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det foreenede Understøttelses-Selskab.

Chr. Thomsen. R. Bay. Brorson.

C. Kjøffe

S a n d h e d e n s R i g e *).

Den ædle Polykarpus, Biskop i Smyrna, havde, da Forfølgelsen tog Overhaand, forladt Staden, og taget ud paa Landet i Nærheden af Smyrna. Med ham var hans troe Discipel Kressens. I Aftensvalingen gik han ud under Skyggen af de herlige Træer, der stode udenfor Landhuset. Der fandt han Kressens under et Egetræ, støttende Hovedet paa Haanden og grædende.

Oldingen gik nærmere og sagde, hvad græder Du for, min Søn? Og Kressens løftede sit Hoved og svarede: Skulde jeg ikke sørge og græde? Jeg tænker paa Guds Rige paa Jorden. Storme og Uvæir samles omkring det, og vil ødelægge det i dets Ugdom. Mange som bekyndte sig til det, ere allerede frasaldet, have fornegtet og forhaanet det, og derved viist, at ogsaa Uværdige bekjende det med deres Mund, Kjønt Hjertet er langt derfra. Dette fylder min Sjæl med Sorg og mine Dien med Taarer. Saaledes taledes Kressens, men Polykarpus svarede

*) Parabeln. Side 99.

rede smilende og sagde: Kjære Søn, det himmelske Rige ligner et Træ der opelsktes af en Agerdyrker. I Løndom og Stilhed nedlagde han Frøet i Jorden og gik derfra. Frøet spirede frem, og Planten vorte til blandt Ukrud og Tørne, og hævede sit Hoved op over dem, og Tornene henviðnede; thi det høiere Træes Skygge blev mægtig over dem. Men Træet vorte, og Bindene brusede omkring det, og rystede det faare. Des dybere trængte Rødderne ind i Jorden, og omslyngede Klippestykkerne dybt nede, og Grenene kneisede mod Himmelen. Saaledes gjorde Stormene Træet fastere. Da det blev end høiere, og dets Skygger bredede sig mere, da vorte Tornene og Ukrudtet under det igjen. Men Træet agtede ikke paa dem, i sin Høihed, og stod, opreist, stille og roligt, et Herrens Træ.

Saaledes taleden den ædle Biskop og tav; rakte saa Discipelen sin Haand og lagde til med et Smil: Hvad, naar Du seer op til Træets Krone. kommer Dig det usle Ukrud ved, som kryber omkring dets Rod. Lad det være dens Sag som plantede Træet.

Da reiste sig Kressens, og hans Sjæl blev lys; thi Oldingen gik ved hans Side, nedboiet

af Alder, men hans Aand og Afsyn var som
Ynglingens.

Æ s o p u s *).

Æsopus, den uforlignelige Fortæller af behagelige smaae Eventyr om Dyr og Planter, blev af sin haarde Herre uheldig slaet og jaget af Byen ud i Drkenen. — O det uheldige Menneske, raabte een af de andre Slaver, da han blev drevet bort. — Uheldig? spurgte Æsop, hvorfor mere uheldig end Du? — Hvad kan da i Drkenen endnu give Dig Lykke eller Glæde? spurgte hin. — Min Nøisomhed svarede den phrygiske Mand, og de dreve ham bort.

Efter nogle Dage gik Adskillige der kjendte ham, ud for at begrave hans Legem, da de troede han vilde med frit Forsæt have gjort Ende paa sit moiesfulde Liv. Men Æsop sad

*) Parabeln. Side 104.

velføroiet under et Træ. De Andre undredes og sagde ham, hvad de vare kommet for. Da smilede han, og fortalte dem den lille Historie om Brændehuggeren og Døden. Hine spurgte: men hvad kunde dog være Aarsagen, hvi den plagede Brændehugger ikke vilde følge med Døden. Esopus svarede, Aarsagen var, at det er sødt at leve, og dernæst hans hærdede Haand.

Da stod Een frem, og sagde: Vi undres med Rette, Esop, over Din Munterhed og Dit glade Sind. Naturen negtede Dig alt det der kan glæde Mennesket. Dit Legem er vansført, og Du kan neppe uden Vanskelighed drage Dit Bæir. Du er styg af Skabning, og Menneskerne spotte over Dig, sansnart Du kommer for deres Dien, og ville ikke have Dig hos sig, end ikke som Slave — og nu i den øde Egn, fjern fra alle Mennesker! Hvad kunde Guderne give Dig til Bederlag? — Esop svarede: endeel af deres guddommelige Natur! De lærte mig Dyrenes Sprog, og gave mig den Skaberkraft, at lade dem tale.

Du mener vel Din Wiisdom, begyndte nu en Anden, og synes at troe, Naturen erstatter paa den ene Side, det som mangler paa den anden; men saa maatte jo Daaren enten flye for sig selv, eller bande den uretfærdige Natur, hvergang han betragtede sit Indvortes.

Han betragter kun det Udvortes, svarede Ufop, og i sit Underste fik han, til Erstatning, Daarstabs Frugt: Indbildskhed.

Med Beundring forlode de Phygieren. Men før de gik fra ham, spurgte de: Vil du da nedgrave her i Orkenen Dit Liv, og Din samlede Wiisdoms Liggendesæ? Ingenlunds svarede Ufop, jeg vil gaae og forsøie mig did, hvor Menneskerne meest trænge til Sandhed. Hvor er da det, spurgtes nu, og han svarede, der hvor der ere fleest Præster, Templer og Altre — Og han begav sig hen til Delphi.

Dog ikke længe havde han været i Delphi, før Præsterne begyndte at forfølge ham med Magt, fordi han frimodigen talte Sandhed. De beskyldte ham for Templeran, og fik kastet ham i et mørkt Fængsel. Men den lille phrygiske Mand var ogsaa der rolig og glad, saa at Fangesogeden undredes og spurgte: Hvad i al Verden kan holde Dig ved et muntert Sind i denne skumle Hvelving? Det, svarede Esop, at jeg er tilfreds med mig selv.

Men Præsterne lode føre ham ud af Fængselet, for at styrte ham ned af Phrædria Klippe, og han vandrede med et muntert Ansigt Veien til Døden. Da spurgte ham en Mand blandt Folket: Hvad er det der indgyder Dig den Kraft, at Du endog med Døden for Dinene ikke taber Modet og Dit muntre Sind? Esopus

svarede: Bevidstheden om min Uskyldighed, og et Tilbagesyn til mit forbigangne Liv. — Og de nedstyrtede ham fra Klippen, og han opgav sin Mand.

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 28 Mai næstkommende, da Hr. Professor Brorson's Bidrag indkommer.

B o r g e r , B e n n e n

No. 22.

En og Tyvende Aargang.

Løverbagen den 5die Juni 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

Edelstenen *).

En raa Edelsteen laae i Støvet skjult mellem
mange andre uædle Stene, og det i mange Aar.
Mange vandrede forbi, eller traade med Føden

*) Parabeln. Side 122.

paa den, og toge den ikke op. Saaledes skjulte sig Stenens Glans for Vandrerens Blic: thi det Skjønne paanøder sig ikke, men viser sig i Simp-
pelhed.

Omfrider kom en Naturens Ven til denne Egn. Han søgte Blomster og Insekter, og fandt Edelstenen. Smilende betragtede han Stenen, og sagde, Du er dog altid god mod den der ærer Dig, hulde Moder Natur! Finder han ikke, hvad han søgte med Attraae og aarvaagen Sands for Sandhed, saa finder han dog vist Noget, der nok ogsaa var værd at søges.

Han tog Stenen hjem med sig. Men, sagde han, du Naturens raae Barn, hvorledes skal jeg nu bære mig ad, at jeg kan give Dig Uddan-
nelse? Hvorledes fratager jeg Dig den grovere Ham, som skjuler Din Glans? Dog, hvorledes skulde det Edle kunne dannes, uden ved det Edle! Han fleb Demanten med Demantstøv. Uforlignelig straaledes dens Glans, og Rygtet om den hørtes al Landet om.

Og Naturens vise Ven tog den forædlede Steen, bragte den til Landets gode, elskede Fyrste og sagde: Jeg fandt dette, Naturens ædelste Foster; det fik sin Glans ved min Bearbejdelse, og nu helliger jeg det til den Første i Landet, at Edelstenen maa pryde hans Krone; thi den er bestemt til at være Fyrstekroners ypperste Smykke.

Da spurgte Fyrsten, men hvad er saa Fyrstekronens ypperste Smykke? Wiismanden svarede: Hvad Edelstenen er for hans Krone, det er en Kreds af de ædelste Mennesker for Tronen, og for Fyrsten som ærer dem.

Lyset fra Hiemstavnene *).

En Vandrende ilede fra fjerne Lande tilbage til sit Hjem, og hans Sjæl var fuld af søde Forhaabninger; thi han havde i mange Aar ikke seet sine elskede Forældre og Brødre; thi ilede han

*) Parabeln. Side 122.

faa faare. Men da han var paa Fjeldet, oversfaldt Natten ham, og det blev saa mørkt, at han ikke kunde see Staven i sin Haand. Og som han kom ned fra Fjeldet, gik han feil af Veier, og vandrede saa ad hoire, saa ad vênstre, og blev meget bedrøvet og suffede: Ak, gid dog jeg maatte møde et Menneske, der ledte mig af min Forvildning paa den rette Wei, hvor taknemmelig vilde jeg skjønne paa det! Saaledes sagde han, og stod og ventede om Noget vilde komme og vise ham Wei.

At indsee Bildfarelsen er det første Skridt ad Sandhed, og gjør Mennesket villigt til, ydmygelig at anbetroe sig til en Ledfager. Men det staaer da ogsaa i Fare for at falde i Forsværens Hænder, og at misledes af det falske Lys.

Medens den vildfarende Vandrer stod saaledes i Tvivl og Uro, see! da tindrede langt borte et svævende Lys i Mørket, og yndig syntes Manden, dets Slimmer var i den skumle

Nat. O, vær velsignet, raabte han, du Fredsens Bud! Du bebuder mig, at menneskelige Bæfener ere i Nærheden. Endog Morgenlysets yndigste Straale saae jeg aldrig med saadan Glæde, som dette Lys, der dog kun er som en liden Gnist at ligne mod hiint.

Saaledes er Mennesket. I Mattens Mulm indseer han Lysets sande Værd; i Udørfænen den yndige Lyd af et Menneskes Hilsen; i Nøden det venlige Tryk af broderlig Haand.

Han ilede med stærke Skridt hen ad det fjerne Glimt, og indbildte sig allerede, at han kunde see Manden der gik med Lyset. Men see! det var en Lygtemand, som avlet af Moser svæver over Jndsøen. Vandrerens gik rask til, og var nær ved Afgrundens Rand. Da raabte en Stemme til ham: Holdt, eller Du est dødsens! Han standsede og saae sig omkring. Stemmen kom fra en Fisker, der af sin Baad havde tilraabt ham det. Hvorfor, spurgte Vandrerens, skal jeg ikke følge det venlige Lys? Jeg er en vild-

farende Vandringsmand. — Det venlige Lys?
 svarede Fisseren, Kalder Du saaledes det skuf-
 fende Glimt, der lokker Vandrerens ind i For-
 tvøvelsen. Ikke er det Naturens Affødning.
 Underjordiske, onde Væsener fremavle af stinkende
 Høle den forbandede Nattedunst, som efteraber
 det venlige Lyses Glans. See, hvor ustadigt
 det flager om, det Nattens og Mørkets onde
 Foster. Som han sagde det, slukkedes Lygtes-
 manden.

Saaledes forbander den sunde Menneſſe-for-
 stand, endog i Almuens raae Sagn, det glim-
 rende Bedrag, som efteraber Sandhedens yndige
 Lys. Den føler, at kun fra Himmielen kommer
 den rene Straale ned, og den kalder Bedrag og
 Løgn, ikke den goddædige Naturens Frembringelse,
 men et Foster af Helvedes Aander. Ikkun Mis-
 ledelse og lang Forvildelse i den mørke Nat,
 kan saaledes lukke Hjerte og Die for Sandheden,
 at man følger Bedrageriet som Lyset.

Lygtemanden var borte, og den trette Vandrer takkede med hjertelig Erkjendtlighed Fiskeren for sin Redning. Det syntes Fiskeren underligt. Han sagde: Gud bør Du prise for det, at jeg just skulde med min Baad være paa Vandet. Men hvorledes kunde et Menneske lade sin Broder blive i Bildfarelse og ikke lede ham paa den rette Wei?

Saaledes tænker det simple ufordervede Menneske, og aner det ei engang, at egennyttigt Bedrag, der kalder sig Sandhed, kan ville mislede ham; og hengiver sig villig i dets Vold. Men Kilden til Bildfarelse findes ikke blandt Almuen, den er hos dens egennyttige Ledere.

Den gode Fisker betegnede nu Vandreren den rette Wei til hans fædrene Bolig. Og denne gik, og mellem Træerne saae han alt langt

bbrte det søde Lys fra Hjemstavnens glimte
gjennem Binduerne sig imøde; dobbelt sød nu
for ham, da han havde naact det gjennem Farer
og Vildfarelse. Han bankede, Døren oplodes,
og Fader og Moder og Brødrene, omfavnede og
kyskede ham og græd af Glæde.

W. S. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r s B e n n e n

No. 23.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 10de Juni 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Andgertorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

Da det Antal Repræsenterere, hvilke Selskabets Love har bestemt at skal være nærværende forinden noget maa afgjøres i en General-Forsamling, efter Indbydelse ikke mødte den 29 forrige Maaned, saa blev Intet bemeldte Dag

afhandlet, hvorimod det da blev vedtaget at holde en nye General-Forsamling om 14 Dage.

Administrationen giver sig derfor herved den Ære at indbyde De Herrer Repræsentantere til at møde i denne Anledning førstkommende Mandag den 12te denne Maaned om Eftermiddagen Kl. 5 paa Prindsens Palai bag Slottet, og holder man sig forvissat om, at de Herrer Repræsentantere hvilke nødvendige Forretninger ikke ere til Hinder behageligeligen bliveaae dette Møde, paa det de Mødende ikke forgiæves skulle uleilige dem.

Særligt undlader Administrationen ikke at bekiendtgjøre, at foruden andet som i denne General-Forsamling skal afhandles, bliver tillige at vælge nye Repræsentantere.

Administrationen for det forenede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. K. Bay. Brorson.

C. Køfte.

Historiske Efterretninger
om
Manufaktur og Fabriker *).

Manufakturerne have deres Oprindelse fra Kunsten at forsyne sig med Klæder, og fra nogle andre lignende Kunster, som saa simple de end vare i deres Begyndelse, dog i de følgende Aarhundreder bleve hos kultiverede Folkeslag drevne til en betydelig Højde. Forsædrene, lidenskabeligen hengivne til Sagten, holdt sig om Vinteren varme ved Huderne af de Dyr, som de havde nedlagt; en Klædemaade som endnu bruges hos adskillige Folk, til hvem den europæiske Kultur ikke er kommen.

Flere Menneskers Samliv, især i lykkelige Himmelegne, forfiner Sæderne. De orientalske Folk, som vare nærmest ved det menneskelige Sjøns første Opholdssteder, vare de første som hjalp hinanden ved selskabelig Understøttelse. Da saae man Kunster fremstaae; Norma opfandt Kunsten at spinde og at forværdige Løj. Dette

*) Af Gløkke.

Arbejd udfordrede just ingen synderlig Begæmsstyrke, hvorfor Hebræerne ikke engang holdt det anstændigt for Mænd, men overlod det til Fruentimmerne, fordi de mere maatte sidde og sysselsætte sig med Smaating. Salomon siger, at en dydig Kvinde gjerne spinder og besatter sig med Hør og Uld.

Grækerne, hvis Lærere vare Phonicierne, tænkte ligesaa. Homer, hvis Digte ere en tro Skildring af hans Aarhundredes Sæder, fremstiller os i sin Odyssee: Penelope, Kalypso og Circe, hvorledes de ere sysselsatte paa deres Væverstol med at forfærdige Tøjer. Alle Skribentere lære os, at denne Sædvanne vedvarede i Athenen endogsaa da Sæderne vare meest slebne, og at de græske Kvinder, adskilte fra deres Mænd, og indelukte i deres Bærelser, gjorde Bærred, syede Klæder og forfærdigede andre Huusvæsenstager.

Allerede de romerske Damer levede ikke mere saa indgetogent; men uagtet den almindelige moralske Fordærvelse, som herskede til Augusts Tider, bar denne Keiser dog sædvanligviis saadanne Klæder, som hans Gemalinde, hans So-

ster og hans Døttre havde forfærdiget. Den ædle Simpeltid holdt sig ikke længe imod den udsvævende Pragt, som havde taget overhaand ved Cæsar's og Neros Hof, og som oversvømmede hele Riget. Man anlagde Manufakturer og Gynæceer eller offentlige Bygninger, hvori man lod en stor Mængde Fruentimre arbejde til Nytte for Kejseren. De gamle Galliers Manufakturer vare de berømteste. Under Gallienus's Regjering satte man især Pris paa Tøjer fra Arras; Romerne betjende sig deraf til Feldtflæder.

Hos Romerne og overhoved i Vesterlandet arbejdede man kun i Uld, og Tøjerne, vare som Plinius siger, enten blot kæmte eller overskaarne. Dog havde Grækernes og Østerlændernes Handel allerede for længe siden gjort Romerne bekendte med purpurfarvede Tøjer. Phœnicierne vare de første Opfindere af denne kostbare Farve. Det synes at Skribentere give Tilfældet alt for megen Deel i denne Opdagelse. I de følgende Tider gjorde man meget Bæsen af Purpur fra Getulien og Paconien, omendstjøndt den var meget ringere end den tyriske. Denne Purpurfarve forskaffede man sig ved to Slags Conchylier, nemlig Buccinum og Murex. Men da

man fik meget lidt deraf, og man ogsaa var nødt til, at bruge dem førend Dyret døde, saa var denne Purpurfarve usædvanlig dyr. De Løjer som bleve farvede paa denne Maade, vare kun af Bomuld, thi til at farve Faareuld, Dyrehaar og Silke, kan kun bruges Cochenille, og denne var ubekjendt for de Gamle.

Forresten maa man ikke ansee denne Purpurfarve, som man tilbereder af Conchylier, som tabt for Kunstnerne. I Pananka, en Stad i Peru ved Sydøen, kjender man en Slags Murer, hvis Saft giver Kattuner en Purpurfarve, og man veed, at med de Plantetraade, som man har dnyppet i denne Saft, drive Spanierne en stor Handel i Amerika, hvor man betjener sig af disse Traade til at sye alle Slags Løjer. Desuden lære vi af adskillige Esterretninger, at man i flere Have ogsaa finder forskjellige Sorter Conchylier, der give den samme Farve; dog er det sandsynligt, at man ogsaa benytter sig der af Cochenille, fordi den er meget bekvemmere og nyttigere.

De Gamle brugde ogsaa den røde Farve, som Latinerne kaldte Coecus og Araberne Kermes.

De fik den især fra Spanien. Den giver ogsaa den røde Farve, som vi kalde Skarlagen.

I hvor stor Priis man end satte paa purpurfarvede Tøjer, saa var dog Broderie der end mere brugelig.

Den var en af de tolv toskanske Stæder, som Tullus Hostilius havde undertvungen. Toskanerne havde lært denne Kunst af Phrygierne, som i det mindste meget havde forbedret den, om de just ikke vare Opfindere deraf.

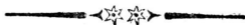
I at væve Tapeter havde Babylonierne afgjort Fortrin; de kunde deri med en utrolig Kunst forestille Figurer af adskillige Farver. Af den Slags vare de Gulvtepper, som man bestandigen bruger hos Østerlænderne. Thi kun i de foldere Lande, hvor de bare Mure ofte ere meget kolde, havde man betrukne Vægge. Det er vanskeligt at bestemme, naar de først kom i Brug; alt, hvad man med Visshed veed derom, er, at disse Manufakturere skylde Malerkunsten deres Gjenfødsel, og at de gobelinske Manufakturere, som heri overgaae alle andre, naaede deres Fuldkommenheds Grad alene derved, at den berømte

Le Brun havde Opsyntet derover, og fordi de alle bleve forfærdigede efter hans Tegninger og Vejledning. Saaledes have de Tapeter, hvorpaa Ludvig den Fjortendes Bedrifter, Elementerne, og de fire Aarstider ere at see, faaet deres Skjønhed af denne store Mester.

Først under Kejsernes Regjering begyndte Romerne at bruge Pærrød. Dette Løj, hvis Brug under Alexander Severus allerede var noget gammelt, kom fra Egypten og Phønicien.

Romerne lærte ogsaa meget sild at kjende Silketøjer, som fremmede Handelsmænd tilbragde dem. Men hvorledes var det hos de Gamle udraabte Silke beskaffent, som man til Aurelians Tid folgte efter Guldvægt? Man er ikke ganske enig herom.

(Fortsattes i næste Nummer.)

Oversat af Banquecommissair Collin.

B o r g e r = B e n n e n

No. 24.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 17de Juni 1809.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

Historiske Efterretninger
om
Manufaktur og Fabrikker *).

Silketøjer vare ikke almindelige under de romerske Kejserses Regjering, og da Julius Cæsar

*) Af Florke.

•

ved et Skuespil lod Theatret betrække dermed, saa troede han at vise en stor Pragt. Liborius forbød Mandfolk at bruge dem, fordi en saa overdreven Ddselhed geraadede dem til Skam. Disse Tøjer, som kom fra Den Coos eller fra Assyrien, vare halvt Silke og halvt Værrød, og bleve kaldte halvsilke; fra Heliogabels Tid af vare de af lutter Silke.

Justinianus indrettede i Constantinopel, Athenen, Theben og Corinth de første Silkefabriker, kort Tid efterat to Munke, som kom fra Indien, havde didbragt nogle Ormeæg, tilligemed Underretning om Behandlingsmaaden.

Efterat Roger, Konge i Sicilien paa sit Tog til det forjettede Land havde erobret de her nævnte græske Stæder, saa anlagde han Silkefabriker i Palermo og Kalabrien i Aaret 1130. Derfra kom de til det øvrige Italien og ogsaa til Spanien.

De første Manufakturere af Silkevarer, som man har seet i Frankrige, maa man sætte i Aaret 1470 under Ludvig den Ellevtes Regjering. De bleve anlagte i Tours under visse fra Genua,

Florenz og Venedig hente de Kunstneres Opsyn. Henrik den Anden fulgte denne Fyrstes Planer, og lod plante hoide Morbærtræer i de Provindser, hvor de bedst kunde trives. Men borgerlige Krige hindrede Frugten af en saa nyttig Bestræbelse. Silkefabrikerne fandt i Henrik den Store en Gjenstifter, som henvendte sin Hu baade paa Lærreds- Klæde- og Kniplings-Fabriker.

Nogle Skribentere foreslå, at Phoenicierne ere de første Opfindere af at gjøre Glas. De nævne Bredden af Floden Belus, som udspringer fra Søen Contevia paa den nordlige Side ved Foden af Bjerget Carmel, som det Sted, hvor Glas først er opfundet. Ved denne Flods Bredder er der en fiin med Vitriol blandet Sand, som enten kastes derhen af Havet, eller blæses ned fra de omliggende Bjerger, hvor den forvandler andre Mineralier, som den berører, til Glas. Phoeniciske Kjøbmænd landede med Skibe, som havde Salpeter inde, ved den ene Bred af denne Flod, ikke langt fra Sidon. Her vilde de lave deres Mad, og da de manglede Stene til at sætte deres Kjedler paa, toge de i deres Sted, store Stykker Salpeter af deres Ladninger, lagde dem paa Sandet og satte Kjedlerne derpaa.

Salpeteren gik i Flud, blandede sig med den fine Sand, og da Ilden var slukket, saae man en gjennemsigtig Masse, der blev Grundlæg til Glasset.

Ægypterne bragde denne Kunst til større Fuldkommenhed, dannede Glasset ved Blæsning, gavede det Former paa Drejebænkene og kunde ogsaa skære det. Hos Romerne, som lærte at kjende det, da Ægypten var bleven en romersk Provinds, var dets Forfærdigelse endnu under Keiserne kun lidt udbredt. Thi Aurilian paa-lagde Ægypterne en aarlig Tribut af et vist Partie Glas. Vel lod Marcus Scaurus i Pompeji Tider en Deel af det Theater, som han opbyggede i Rom, gjøre af Glas. Men dette Glas kom udenlands fra, og det er tydeligt, at Plinius anseer dette Foretagende som et Exempel paa en overordentlig Pragt. Forresten er det vist, at Glasset allerede fra det sjette Aarhundrede af er bleven brugt til vore Kirkevinduer. Gregorius fra Tours, som levede paa den Tid, og som, i sin Bog om den hellige Juliani Tegn, taler om en Trop fjendtlige Soldater, som trængde ind i den hellige Juliani Kirke, hvorind alle Indvaanerne havde forsojet sig med de

res Formue, han fortæller, at da de fandt Dørene lukte, slog en af Soldaterne et Vindue bag Alteret i Stykker, gik der igjennem, og skaffede saaledes de Dørrige Indgang i Kirken, ved indenfra at aabne Dørren. Dengang betjende man sig endnu ikke af Bly til at indfatte Glasset, men af Træ, som man endnu brugte i det tolvte og trettede Aarhundrede i mange af Cistercienserordenens Kirker.

Tøvrigt maa man ikke undre sig over, at de Gamle ikke kjendte noget til denne Kunst. Østerlændingerne, hos hvem alle Kunster begyndte, og hvis Land i Sammenligning med vort er saa varmt, betjende sig i Stedet for Glasvinduer af Jaloufier eller Gardiner. Det samme finder man ogsaa i det asiatiske Tyrkie. Jaloufierne vare et Slags Gittervinduer med brede Tværlister, der vare bevægelige, saa at de kunde skydes baade paa Længden og Bredden. Om Vinteren overtrak man dem med gjennemsigtigt Oliepapiir. Chineseerne brugte til deres Vinduer meget fint Stof, som var overtrukket med en glændsende Lak; længere hen i Tiden brugte de fløbne Østersskaller. Det synes som at Romerne i lang Tid behjælp sig med Gittervin-

duer. Men da Dverdaadigheden greb om sig, toge de Marielglas eller Rysglas dertil. Dette er en gjennemsigtig Steenart, som lader sig skille ad i tynde Skiver, og vel lader Soelstraalerne komme igjennem, men holder Heden ude. Fornemme Personer i Rom lode ogsaa i Nabningerne i deres Badestuer indsætte ganske tyndt flæbne Agater eller Marmor.

Det er rimeligt at Bearbejdningen af Pæer er ældre end af Metaller. Thi det er lettere, at give en Materie, som ligger ligesom Vinene, en Form, end at benytte det, som Naturen har skjult dybt i sit Skjød. At Pottemageriet allerede har været bekjendt i Østerland kan man bevise af adskillige Steder i Biblen. Det er mærkværdigt, at denne Kunst, som vi af ildeforstaet Forsængelighed holde for saa ringe, stod i saa stor Anseelse hos Israliterne, at man i Stammen Judas Slægtregister træffer paa en heel Familie af Pottemagere, som arbeidede for Kongen og boede i hans Have.

I Østerland gjør Pottefabrikationens Opfindelse Chonarbi Minde udødeligt hos Athenenserne. Toskanerne forfærdigede i Porsennas Tid Arbejder af brændt Jord, som under Au-

gusts Regjering gjorde Guld- og Sølv-Kar Rangen stridig.

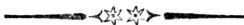
Et Par Ord om Kunstflidens Tilstand hos forskjellige Folkelag. *)

Tidligere end i England, hvor Manufakturere og Fabrikker i det Heele taget have naaet den største Fuldkommenhed, vaagnede i Frankrige Lust til og Iver for heri at drive det til Fuldkommenhed; som ogsaa overhoved de Franske ved adskillige heldige Omstændigheder vare det første europæiske Folkelag, som ved slebne Sæder og en dannet Smag udmærkede sig i Videnskaber, Kunster og Haandteringer. Frankrige havde derfor den store Fordeel, at det forarbejdede alle sine egne Produkter, som var meget naturligt, da det selv havde opfundet eller dog forfinet de Kunster, hvorved disse raare Produkter forædles. Allerede under Ludvig den Ellefte i Aaret 1470 blev anlagt Silkefabrikker i Tours. Vel lede de meget under de følgende Religions- og Borgerkrige, men reiste sig igjen des hurtigere under Henrik den Fjerde, og Colbert satte

*) Af Storke.

dem ved den megen Gunst, der bevistes dem, i glimrende Omstændigheder. Ludvig den Fjortende gav dem et ulægeligt Stød, ved at forjage saa mange tusinde Reformerte, hvoraf de fleste vare flittige Fabrikantere, der udbredte deres Kundskaber og Duelighed i alle Fag i Holland, England og Tydskland. Manufaktur- og Fabrikker kom sig vel siden efter lidt efter lidt, og der blev næsten i alle smaae og store Steder drevet en Slags Industrie, som dog fra Aaret 1720 af indtil Revolutionstiden har i det Hele mere af end tiltaget. Dog var det stedse en Lykke for Frankrige, at dets Indvaaneres Smag i Moder, Galanterievarer og saa videre, sat næsten det halve Europa i Contribution. Paris var længe, ligesom tildeels endnu, Hovedsædet for Moderne, og utallige levede der af andre Nationers Fordomme, og fandt fuld Sysselsættelse i en Mængde smaae og store Manufakturer, Fabrikker og allehaande kunstige Haand- teringer.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Oversat af Banquecommissair Collin.

B o r g e r - B l a d e t

No. 25.

En og Tyvende Aargang.

Lørdagen den 24de Juni 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n m e l d e l s e.

F General-Forsamlingen den 12te denne Maa-
ned blev følgende afhandlet:

Jeg Grosserer Thomsen, paatog mig efter
Repræsentanternes Anmodning endnu at vedblive
Administrationen i Aar.

Uf Kassereren blev fremlagt 4de Kvartals-Regnskab for forrige Aar, og General-Regnskabet for samme Aar, til hvilket sidste at revidere, bleve valgte D^r H^r. Præsten Holm og Revisor Rosenstand som begge vare tilstede og behagede at antage Valget. Bemeldte Regnskaber skal herefter i Ugebladet blive indførte.

Derefter bleve nye Repræsentanterc valgte, og skal disse saavel som de afgaaende blive anmeldte, naar Valget er antaget.

Som nye Medlemmer indtraadte:

Frue Saabye.

— Kiærulf.

H^r. Jes sen, Dannebrogss-Ridder, Justitsraad og Kabinetts-Sekretair hos Kongen.

— Henrich Lund, Alædekræmmer; som overordentlig.

— Aage Kielsen, Uhrmager.

— J. H. Braff, Copiist i den Kongelige Lands- Over-Ret, samt Hof- og Stads-Ret.

— Petersen, Kobbersmed.

— Names, Blikkenslager.

Hr. F. C. Kielsen, Adjunkt ved Frue Katedral-Skole.

— Ludvig Ernst Bramsen, Revisor.

— Smith, Sekretair og Forvalter ved Schimmelmanss Rafinaderie.

— Erland Dahlberg, Skræder.

— Rosenkilde, Høieste-Rets Assessor.

— Lorenz Jørgensen, Sekretair i det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Kollegio.

— Cordsen, Hofjunker.

— Honningdahl, Kanceliraad og Postkasserer.

— Tychsen, Klædekræmmer.

— Bentzen, Klædekræmmer.

— Langberg, Dispatcheur.

— C. W. Petersen, Uhrmager.

Hfr. Justina M. Peterman.

Administrationen for det foreenede Understøttelseselskab.

Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Købke.

Et Par Ord om Kunstflidens Tilstand hos forskjellige Folkeslag. *)

Et af de berømteste var Tapetmanufakturten, eller de saakaldte Gobelins og de tyrkiske og persiske Tapettilvirkninger, hvorom ovenfor er talet.

Silkemanufakturten ere udbredte i mange Provindser, og hvis man allerede før Revolutionen klagede over deres Forsald, saa maatte man tage i Betænkning, at de maaskee paa nogle store Steder havde aftaget, men derimod vare forplantede til mange smaae Byer og Steder, hvor man ellers intet vidste af dem. Silkemanufakturten maa især takke Colbert for deres Flor, og ved Nationens Smag og Manufakturaand vedligeholdt de sig, alle Medbeileres Bestræbelser uagtet. Varenes indvortes Godhed og de bestandige nye Moder gjorde Uffætningen i andre Lande ualmindelig vigtig. Lyon var deres fornemste Sæde, hvor man i det 17 Aarhundrede engang talde 18000 Væverstole. De andre Steder, hvor der forsærdigedes særdeles

*) Af Florke.

møget, ere Tours, som leverede mange blommede Stoffer, og de saakaldte Gros de Tours have deres Navn deraf. Paris, Chatillon, Chastelnaudary, Nimes, hvor der især vævedes en usigelig Mængde Silkestrømper af 8000 Bævere; Marseille, som leverede mange Atlasser og Taster, og adskillige andre. Frankrige brugde foruden den i Landet selv vundne Silke, endnu et stort Quantum udenlandsk. Overhoved talde man i Midten af det forløbne 18 Aarhundrede omtrent 1500 Silkemøller, 28000 Bæverstole for Stoffer, 12000 for Baand og Galoner og 20000 for Strømper, hvoraf man kan slutte hvilket Antal Mennesker, der sysselsatte sig med Silkeindustri.

Uldmanufakturerne hævede sig usædvanligen i det 18 Aarhundrede. De franske Klæder staae i indvortes Godhed tilbage for de engelske, men de ere billigere, og falde formedelst deres Glands mere i Diet. Franskmændene havde i de sidste 60 Aar før Revolutionen ganske fortrængt Engländerne fra Levante med deres Klæder. De fineste Klæder forfærdigedes i Paris, Abbeville, Sedan og Elboeuf. Desuden leverede Rouen, Amiens, Bourges og Nyssel ogsaa smukke Klæ-

der. De saakaldte hjemmegjorte Tøjer gjøres i alle Provindsfer. For det meste har et og andet Sted afgjort Fortrin i Henseende til dette eller hiint Slags Tøj.

Den tredie Hovedgreen udgjør Væredskniplings- og Nettetdugsfabrikerne, med et Ord alt hvad der gjøres af Hør. Picardiet og Normandiet leverer en stor Mængde Væred. Fra Rouen alene gik mange Tusinde Stykker til Spanien og Amerika. St. Ouintin og Abbeville ere ligeledes berømte for deres Udførsel. Det fineste Væred gjøres i Flandern; meget forfærdiges ogsaa i Anjou, og Kannefas i Isle de France; fra Cambrai kommer Kammerdug og Linon en egen Slags deraf; Kniplinger komme fra Ryssel og Valenciennes, de fineste fabrikeres i Alençon. Ogsaa Elsas og Lothringen levere Væred og Kniplinger. Bretagne leverer Seildug, og paa mange Steder væves af Hamp det grove løse Væred til Tapeter og Indpakning,

Papir forfærdiges paa mange Steder i Frankrige, og det fineste deraf er ligesaa godt som det hollandske, ja overgaaer det i Fasthed, hvorfor ogsaa meget udføres til Italien og Ame-

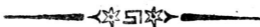
rika. I Særdeleshed ere der anseelige Papirmøller i Clermont i Auvergne, i Limosin, Angoumois og i Vienne i Dauphiné.

Det vilde medføre megen Bidtløstighed at opregne alle Slags Fabriker; kun nogle faa, som drives meget i det Store, vil man endnu nævne. I Orleans og paa andre Steder raffineres Sukker, og forfærdiges Jern og Staal-Arbejder; i Auvergne fornemmeligen Knive og Saxe; i Normandiet Pergament og garvet Læder; i Montpellier Spanstgrønt, mange lugtende Bander og Pomader; i Marseille og Toulon Sæbe; Salpeter paa mange Steder; Snustobak i St. Omer og Strasborg, og endeligen i Paris en uhyre Mængde af alle slags Galanterievarer, Kobberstykker, Landkort og utallige andre Ting.

Dog maa det anmærkes, at ved Revolutionens Uroligheder ødelagdes mange Manufakturer og Fabriker i Bund og Grund, og andre fik et meget skadeligt Stød, saa at de ikke saasnart kunde reise sig igjen. Men da den indvortes Rolighed igjen var tilvejebragt, aabnede der sig nye Udfigter for Videnskaber, Kunster og

Haandteringer. En Mængde Kræfter bleve satte i Virksomhed, og mange nyttige Foranstaltninger trufne af Regieringen til deres Fremkomst. Saaledes opstod i kort Tid mange Værksteder hvor man fulgte de nyeste Erfaringer i Physik og Chenie. Hertil høre de forbedrede Indretninger til at behandle Salmiak, Allun, Potaske, Skedevand, Svovelsyre, Pottemagervarer, Porcellain, Glas, ved Garverierne, Blegerieme, ved Mineralvandes kunstige Dillavning o. s. v. Af uendelig Bigtighed for den indvortes Driftigheds Fremme er Anlæggelsen af de mange Kanaler, af Veie over ufremkommelige Bjerge til at befordre Samfærsele mellem Stæder og Provindser. Der er ogsaa anlagt egne Fabrikker for Segle, Sæve, og andre Redskaber. Og derfor var det fortrinligen Manufacturister og Fabrikantere, der bleve udslekkede af Emigrantlisten.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Oversat af Banquecommissaire Collin.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 2 Julii næstkommende, da Hr. Professor Brorsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 26.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 1ste Juli 1809.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n m e l d e l s e.

Hermed følger Extract af det i General = Forsamlingen den 12te Dennes fremlagte 4de Qvartals = Regnskab for Qvartalet fra ymo. October til ultimo December 1808.

Administrationen for det foreenede Understøttelses = Selskab.

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Kjøffe.

Indtægt.		Rdlr.	Sk.
Kassebeholdningen fra 3die Kvartal d. A. var " " " " " " " "		1597	50
(See Ugebladet No. 45 d. A.			
A. Ugentlige Indkomster: For Uge- bladets 20 Aargang fra No. 40 til 53 incl. og Love til nye Medlemmer . .		594	7
B. Kvartals-Kontingenter:			
1) For 3de Kvartal fra pmo Juli til ul- timo Septbr. d. A. " 130 Rdl. 39 Sk.			
2) Restanser fra de forrige Kvartaler " " " 6 — 9 "		136	48
C. Aarlige Indtægter:			
1) For nye overordentlige Medlemmer præ- numerando for d. A. a 5 Rdl. 10 Rdl.			
2) Restanser fra f. A. " " " 15 —		25	—
D. Paans- og Korstuds Afbetaling i dette Kvartal " " " "		406	—
E. Tilfældige Indtægter:			
For endeel Ugeblade, som efter Represen- tant-Beslutning er solgt som Manu- latur " " " " " "		55	—
F. Et Aars Rente af Selstabet's Kapital " " " " " "		2542	92
Summa Rdlr.		5356	81

At forestaaende Extract af 4de Kvartals Regnskab, er
overensstemmende med Administrationens Kontrol be-
vidner

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Kølbe.

Udgiwt.

	Rdlr.	St.
1) De aarlig staaende Udgiwter: For Ugebladets Trykning og Lønninger i dette Qvartal med videre = = = =	562	—
2) Til de aarlige Pensionister be- talt " " " " " "	407	72
3) Til Gratifikation: Til Een som efter Repræsentantslutning af 18 Nov. 1805 skal udbetales quarta- liter, betalt for 3 og 4 Qvartal d. A. a 5 Rb. " " " " " "	10	—
4) Til Forskud: betalt efter Administra- tions-Beslutning af 11 Octbr. d. A.	100	—
5) Tilfældige Udgiwter: a) Betalt Renter til Deposito-Kassen af det der giorte Laan = = 41 R. 32 S.		
b) Mogle mig anviste Regninger 15 — 56	56	88
Saldo bliver Kassebeholdningen ved 4de Qvar- tals Udgang 1808 " " "	4230	17
Summa Rdlr.	5356	81

Kiøbenhavn d. 31 December 1808.

S o r u p,
Kasserer.

Et Par Ord om Kunstflidens Tilstand hos forskjellige Folkelag. *)

En lignende Skjebne med Frankrige have ogsaa de Lande havt, som ved Revolutionens Uroligheder droges med i Fordærvelsen, nemlig den bataviske Republik, Helvetien og adskillige italienske Stater. Dog var det af disse egentligen kun den første som udmærkede sig ved sin Bindskibeligbed; skjøndt allerede før Revolutionen var Kunstfliden endeel sat tilbage, fordi de Varer, som man her forfærdigede, bleve ogsaa i andre Lande med Held frembragte.

„Der var en Tid, siger en Forfatter **), da mange Fabriker i de forenede Nederlande fandtes i den bedste Forsatning, fordi Levnetsmidlerne vare godtkjøb og Arbejdslønnen billig, og fordi Overflødighed af Penge og en lav Rentefod begunstigede alle Foretagender; men de gyldne Tider ere forbi, da en Mængde franske Flygtninge formedelst disse Fordeele begave sig

*) Af Florke.

***) Wolfmann, i 1783.

til de forenede Provindsfer. De forhøjede Paa-
læg, og derved stegne Priser paa Fødevarer,
maatte nødvendigen virke til Fabrikernes Af-
tagelse."

**

**

**

I Sverrige vare Fabriker af ethvert
Slags længe ubekjendte. Den ældste som Nar-
bøgerne omtale, var syffelsat med Metallernes
Forædling. I Begyndelsen af det 17 Aarhun-
drede opstod nogle vigtige Manufakturere, som
under Karl den Ellevtes Regjering meget for-
merede sig. Denne Fyrste klædte hele Armeen
med de i Landets Fabriker forfærdigede Klæder.
Karl den Tolvte foretog sig lange blodige og
fordærvelige Krige, medens hvilke Fabrikerne af
Mangel paa Folk, fordi disse maatte gjøre Krigs-
tjeneste, sank tilbage i deres forrige Intet. Ef-
ter hans Død oplevede de igjen, da de tildroge
sig en Regjerings Dymærksomhed, der vaagede
over Landets sande og varige Velstand. Da
Agerdyrkning og Handel vare Gjenstande for
patriotisk Iver, saa kunde Fabrikerne ikke tabes
af Sigte. Hæderstegn og Belønninger bleve
dem til Deel, som befattede sig med disse Næ-

ringsveje; Forstkudde og Præmier bleve uden
 Sparsomhed tilstaaede. Havde disse Foranstal-
 ninger været udførte med Forstand og Redelig-
 hed, saa vilde de have havt en vigtig Indfly-
 delse paa Landets almindelige Vel; men man
 begik Fejl, som hindrede det Gode, man søgde
 at bevirke. Istedetfor ved den fædrelandske Kunst-
 flid at tage Hensyn til Himmelegn og Belig-
 genhed, efterabede man Nationer, hvis phy-
 siske og oekonomiske Tilstand var aldeles for-
 skjellig fra Sverriges. Istedetfor at begynde
 med de første Fornødenheder og derafra skride til
 Luxusartikler, begyndte man med disse og for-
 somte de første. List og Egennytte tilvændte sig
 Belønningerne for Talent og Flid. Under en
 næsten ganske lovløs Tilstand nedrev man med
 den ene Haand hvad man havde opført med
 den anden. Hattepartiet kortødslede i en lang
 Række af Aar store Summer, for at bringe Fa-
 brikerne i Flor. Nogle Millioner vare dertil
 medgaaene. Da paa den bekjendte Rigsdag i
 Aaret 1765 Huernes Partie beholdt overhaand,
 indskrænkede man alting, og gav Fabrikerne det
 dødeligste Stød. De Love mod Overdaadighed,
 som til samme Tid bleve givne, for at forebygge
 de Følger, som man frygtede for af hiin, gjorde

ikke den ønskede Virkning. I Aaret 1754 sysselsatte Fabrikerne 14,300 Mennesker, men i 1771 kun 9000. Have nu end efter den Tid Manufakturterne betydeligen hævet sig, saa er det dybe Saar dog ikke ganske lægt.

Formedelst de Hindringer, der reise sig af Statsfeil, vil det altid være vanskeligere, at Fabrikerne vorde saa udbredte og fuldkomne som i andre Lande. Sverrige har ikke meget raat Materiale og kan ikke erholde fra Kolonier hvad der mangler, Uffætningen er ringe, vanskelig og uvis. Der, som i Danmark, maa man formedelst Dagens Korthed en stor Deel af Aaret bruge kunstigt Lys; den skarpe Luft kræver stærke og nærende Spiser, der ere kostbare. Svenske Patrioter beklage sig over Nationens Forkjærlighed for fremmede Varer; de ere for største Delen forbudne, men de indføres dog, fordi de svenske Kyster ere saa udstrakte, at man umuligen kan hæmme al Smughandel.

Paa Silkefabrikerne ere anvendte betydelige Summer uden nogen virkelig Nytte, da deres Produkter ere faa og maadelige. De Manufacturer, som forædle Bomuld og Kameelhaar, blomstre bedre, men de ere ikke mange; Materialet, som de bruge, gaaer igiennem mange Hænder inden det ved Handelen kommer til Sverrige, og de angoriske Gedehaar, som afsættes til Sverrige, ere ingen vigtig Handelsgreen.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Oversat af Banquecommissair Collin.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 2 Julii næstkommende, da Hr. Professor Brorsons Bidrag indkommer.

B o r g e r , B e n n e n

No. 27.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 8de Juli 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerstov No. 10.

A n m e l d e l s e.

Hermed følger Extract af det i General-Forsamlingen d. 13 Juni d. A. fremlagte General-Regnskab over Selskabets Indtægter og Udgifter fra pmo Januarii til ultimo December 1808.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Røbbe.

Indtægt.	Rdlr.	Sl.
A. Den virkelige Kassebeholdning ved Regnskabets Afslutning til 31 December 1807 var (see Borgervennen No. 43 d. U.)	4021	84
B. Ugentlige Indkomster: for Ugebladet og Love efter de 4re Kvartals-Extrakter	2239	39
C. Kvartals-Kontingenter: fra 1ste October 1807 til 30 Septbr. 1808, samt Restanser for 1807, og af eet Medlem betalt prænumerando	559	74
D. Årlige Indtægter:		
1) Det Kongelige Luus Gaver 110 Rdl.		
2) De overordentlige Medlemmers Kontingenter tilligemed Bidrag fra 3 nye indkomne Medlemmer for f. U.	525	—
	435	—
E. Saans og Forskuds Afbetaling i dette Åar	1601	—
F. Renterne af Selskabets Fond og det Brokffe Legat	2542	92
G. Tilfældige Indtægter: For endeel Ugeblade, som efter Repræsentantbeslutning er solgt som Makulatur	35	—
Summa Rdl.	11415	1

At forestaaende Extrakt af General-Regnskabet for 1808, er overeensstemmende med Administrationens Kontrol bevidner

Chr. Thomsen. R. Bay. Brorson.

C. Købke.

Udgift.	Rblr.	Sk.
1) De aarlig staaende Udgifter:		
a) Til Ugebladets Trykning m. v. for hele Aaret	513 Rb. 48 Sk.	
b) Lønningen til Selskabets Bogholder, Kasserer og Bude	1397 — 48 =	
c) Budene de dem bevilgede 2 pCt. af Indkassationen	84 — 43 =	
	1999	43
2) Til de aarlige Pensionister betalt i d. A.	1689	72
3) Til Laan og Gratification:		
a) Betalt den efter Repræsentantbeslutning bevilgede Laane, Summa for d. A.	1900 Rb.	
b) Tildeles de bevilgede Gratificationer	1080 —	
	2980	—
4) Til Forskud:		
Betalt efter Administrations Beslutninger af 2den og 3de April samt 11 Octbr. d. A.	350	—
5) Tilfældige Udgifter:		
a) Betalt Renter til Deposito-Kassen af det deraf havende Laan	89 Rb. 21 Sk.	
b) Mogle mig anviste Regninger	86 — 40 =	
	175	61
Saldo bliver Kassebeholdningen ved Aarets Slutning 1808.	4220	17
Summa. Rb.	11415	1

København d. 31 December 1808.

S o r u p,
Kasserer.

Et Par Ord om Kunstflidens Tilstand hos forskellige Folkelag. *)

(Fortsat. See No. 26.)

Siden den Tid at Antallet paa Faar, som ere didbragte fra England, Spanien og Tydskland, er voret, og efterat Hør: og Hampeavlens er bleven udbredt, forfærdiger man med Held og i anseelig Mængde: Klæde, grovt og fint Lærred, Seildug og Løvværk. Man har anslaaet Klædefabrikernes aarlige Uffætning at beløbe sig til 500,000 Rd. Spanien og Portugal levere Ulden, som blandes med den hjemmeavlede. De fine Klæder foretrækkes, man bruger næsten overalt af dem, og udfører dem endogsaa, hvortil en Udførselspræmie af 12 Procent, naar det er til andre europæiske Lande, og 25 Procent naar det er til Lande udenfor Europa, bidrager. De grove Klæder betale sig ikke saa godt som de fine. Landmanden forfærdiger selv de uldne Tøjer som han bruger, ligeledes Soldat-Munderingerne, Bønderne forfærdige meget godt Lærred, og til en billig Priis, hvoraf en stor Deel er assat i

*) Af Flørte.

Danmark. I Hovedstaden og i Provindserne er der anlagt offentlige Arbejdshuse til at lette de Fattiges Naar.

Paa adskillige Steder i Riget er der Papiirmøller, der levere meget gode Papirer, men ikke kunne levere nok, hvorfor meget maa indforskrives. Der beredes ogsaa godt Læder, dog kommer en Deel fra England og Rusland. De Handsker som forærdiges i Skaane blive meget søgte, og mange affættes i Udlandet. Frankogieriet ved de Havne, hvor Sildefiskeriet drives med Kraft, er af Bigtighed.

Der er een Næringsgreen især, hvorfor de Svenske have en afgiort Forkjerlighed, fordi den har en betydelig Indflydelse paa Handelen, og derved paa Landets Rigdom. Dette er: deres Bjerg- og Skov-Produkters Forædling. Det er derfor ogsaa under Regjeringens særdeles Beskyttelse. Store Skove af Bøge, Birke og Fyrrer ere en Skat, som en virksom Flid meget kan benytte. I et langt Tidsrum have de Svenske være syffelsatte i disse mørke Skove med Sav, Hammer og Sld for at skaffe Bygningstømmer og Brændeved, Mastetræer, Planker, Tjere, Aske

og Potaske, og have gjort denne Handelsgreen til en af Statens vigtigste. Englændere, Franske og Hollændere kjøbe her ganske færdige Fartøjer af Fyrr til en maadelig Pris, Bønderne i Westgothland, Sydermanland, Nordland og Finland forfærdige alle Slags Trævare paa en simpel og net Maade. Og Snedker-Arbejdet har især i Stokholm, ligesom i Kjøbenhavn, i de sildigere Aar saameget forbedret sig, at det nu kan sættes ved Siden af det engelske i Skjønhed og Bequemmelighed.

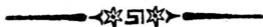
De Rigdomme, som Bjergværkerne indeholde, hvormed Sverrige er velsignet, fortjene vist Indvåanernes hele Opmærksomhed. Sagttageren studser over den Grad af Fuldkommenhed, som Kunsten kan give dem. Endnu i Begyndelsen af det 16 Aarhundrede, nogle hundrede Aar efter de svenske Jerngrubers Opdagelse blev dette Metal leveret til Lübeck, hvorfra en stor Deel deraf forarbejdet igjen blev indført i Sverrige, saa at de der vare i første Besiddelse af Materialet, maatte betale Hansestaden den Gevinst, som denne gjorde sig derpaa. Gustav den Første, som regjerede fra 1523 til 1560, gjorde en Ende paa dette skammelige Nationaltab.

Under hans Regjering bleve de første Smeltehytter anlagte. Derpaa anlagdes Jernhytter, hvis Tal næsten tiltog. De fleste gives i Upland, Westmannland og Vermeland. Ejerne af disse vidtløftige Værksteder ere de meest velhavende Borgere. I nogle Hytter arbejdes der efter den Gallonske, i andre efter den tydske Methode. De sidste forbruge mindre Brænde og Kul, de første levere bedre Jern. Smelteovnene hebes 40 Uger itræk, de ere 16 til 18 Alen høje, 26 Skippund Erts give i Gjennemsnit 20 Skippund Jern. Af 400,000 Skippund Jern, som Smelteovnene levere til Jernhytterne, blive omtrent 100,000 forarbejdede i Landet selv til en forskjellig Fuldkommenheds Grad.

Af Kobber vinder Sverrige aarligen imellem 9 til 10,000 Skippund, hvoraf Fahlun Bjergværk i Dalekarlien alene leverer de 6000 Skpd. Barkobber, der holdes for det bedste i Europa. Mange Messing- og Messingtraad-Fabriker bestaae derved. Et Par tusinde Skippund forarbejdes nemlig aarligen i Landet selv; det øvrige udføres eller forarbejdes i Plader til at forbydde Skibe med, eller i tyndere Plader til Tage, til Mynter, eller til Redskaber.

Blandt de andre Fabriker i Sverrige for-
 tjene Salpetersyderierne at omtales. Der
 er adskillige af dem, og de forsyne Landet med
 det fornødne Salpeter. Dgsaa Krudværkene,
 hvoraf de fornemste ere i Hedemora i Dalekar-
 lien, bør fortrinligen nævnes.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Oversat af Banquecommissair Collin.

B o r g e r = B e n n e n

No. 28.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 15de Juli 1809.

Førlagt af Understøttelses= Selskabet.

Drykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertov No. 10.

Et Par Ord om Kunstflidens Til-
stand hos forskjellige Folkeslag. *)

(Fortsat. See No. 27.)

Fabrik= og Manufaktur= Væsenet i Rusland
kæmper med adskillige Vanskeligheder, som deels

*) Af Florke.

ligge i Klimatet, deels i Nationens særegne Tilstand. De fleste Arbejdere i Fabrikkerne ere Russere, som først maae læres af deres tyske eller franske Oplysningsmænd. De arbejde hurtigen og med Duelighed, men, overladte til sig selv, uden Smag og Elegants.

Foruden de Aarsager, som hidrøre fra Nationens Charakter, og fra den Standpunkt i Kultur og Oplysning hvorpaa den endnu staaer, ligger ogsaa en Grund til, at Kunster, Fabrikker og Manufakturere endnu staae tilbage der, deri at de fleste Fabrikanter og Forelæggere ikke haver Formue nok til at bringe deres Anlæg i Vejret, og ikke Kundskaber nok til at spekulere, raffinere og med Held og Ofsindsomhed drive deres Forretninger i det Større. De færreste have været i fremmede Lande, og have ikke seet, end sige undersøgt, nogen eller dog meget faa og smaa Fabrikker. Mange have ikke arbejdet i andre end indenlandske og russiske Fabrikker, som endnu for det meste ere meget ufuldkomne; de have ikke hørt eller læst noget af Betydning, som lod sig anvende paa Fabrik- og Manufakturvæsenet; de have ingen Lejlighed havt til, at tale med Sagkyndige over deres Sag, og om det ogsaa nogensinde skeete, saa til- lod deres Stilling og Forhold dem ikke at høste

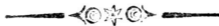
Nytte deraf. Mange af de almindelige Fabrikanterne eller underordnede Arbejdere forstaae slet intet af deres Fag, men forlade sig ganske paa Forelaggeren (Entrepreneuren), Opsynsmanden og Mesteren, og disse to sidste ere ikke sjelden ligesaa uvidende som den, i hvis Tjeneste de staae, eller de forstaae dog kun en vis enkelt Green af Arbejdet og af den mechaniske Behandling, som forekommer i Fabrikken; men til at overskue og bedømme det Hele, behørigt anordne og fordele Arbejdet, det overstiger de flestes Evne. Men naar det engang kommer saavidt, hvo betydeligen vil da denne Stat ikke vinde? Paa Midler og Kraft fattes det Rusland ikke. Det seer man paa de fortræffelige indrettede Kron-Fabriker og Manufakturere i Residensstaden, som i Omfang, i de forfærdigede Arbejders Overflod og Fuldkommenhed, stride om Rangen med de berømteste Anlæg af denne Slags i andre Lande. Det kejserslige Tapetmanufactur, som væver Hautelisse og Basselisse, kappes i enhver Henseende med det parisiske, og der arbejder næsten lutter Indsødte deri. Et Beviis paa, hvad denne Nation kan gjøre, naar den vejledes af Mestere i Kunsten. Ogsaa Porcellain- og Fa-jance-Fabrikken leverer fortræffeligt Arbejde; Ar-

bejderne ere, paa Arkanisterne og Formerne nær, alle Russer. Veret kom forhen fra det langtfraliggende Ural, nu hentes det nærmere fra Ukraine. Skade, at Varene ere saa dyre, og med Hensyn til Glasur og Styrke ikke er daddelfrie.

Private Fabriker ere derimod ikke mange, ikke heller betydelige. Nogle Anlæg komme aldrig til Fuldkommenhed, andre gaae kun langsom frem, de fleste forblive smaae, og gaae vel endog, efter nogen Tids Forløb ind igjen, fordi de kun bringe liden eller ingen Gevinst, skundom endog saa Tab, og man altsaa kan anbringe sin Formue paa en mere fordeelagtig Maade, end deri. I Petersborg ere omtrent 90 Fabriker. Lædermanufakturerne ere de vigtigste. Af Ryslæder, Saffian og Semslæder leveres der meget, som formedelst Godhed og Mængde er en betydelig Udførselsartikel. For Hampens og Hørens Forædling ere der ogsaa store Anlæg. Til de meest blomstrende Glashytter høre de af Kyrst Potemkin anlagte, hvormed et Spejlsabrik staaer i Forbindelse, der leverer usædvanlig store, smagfulde og fejlfrie Spejle, baade firkantede og ovale. Papiirtapetmanu-

fakturerne, hvoraf der er fire, have en stærk Uffætning, da der tapetseres endog i de simpleste Huse. Af Vysesløberier er en stor Mængde, da de levere stor Dverflødighed til Forsendelse baade for Provindserne og for Udlandet. Ved Narva og i Liesland og Estland er der adskillige Kobberhamre, Teglblænderier og Saugmøller. Paa mange Godser brændes Potaske, Beeg og Tjære i Mængde.

Hvad der vedligeholder Ruslands Balance i Handelen, er den store Udførsel af Træ, Korn, Velsværk og andre raæe Produkter, som det ikke hører hid at tale om.

Oversat af Banquecommissair Collin.

Om Hang til ærgerlig Sinds- stemning.

Der gives vel neppe et Medlem af det menneskelige Selskab, som ikke engang ved egen Følelse skulle have erfaret, hvad det er at ærgre sig; end ej den største Eiegyldighed beskytter for denne Sinds-Bevægelse; men det er vanskeligt, ved Ord nøje at bestemme dens Beskaffenhed, den er derfor sielden i de sædvanlige Compendier over Moralen bestemt, mange gandske forbigaaet. *)

Ærgrelse er ligesaa langt fra Brede, som fra Græmmelse; den staaer mellem begge, eller er sammensat og frembragt af begge. Af hin faaer den Drift og Kraft til at bryde ud; den ne drager disse Udbrud atter tilbage i Indvoldene. Ærgrelse er efter min Mening

*) Dette Forsøg over en saa almindelig som sørgelig Lidenstabs vil derfor neppe ansees som overflødig.

ikke andet, end den smertelige Følelse af en heftig, men i sine udvortes Virkninger forstyrret Uvillie; og betegner altiid en vis Mangel af Evne, til at bortfjerne Gienstænderne for vor Misfornøielse, og gjøre dem kraftløse og uskadelige for Fremtiden. *) Enten hindres vi af fysisk Svagbed, eller af Klogskab og politisk Interesse, eller af

*) Ogsaa Harme er Uvillie, der forstyrres i sit Udbrud, men dog væsentlig forskiellig fra Værgrelse: Harme er forbunden med Had mod en Person. Værgrelse kan ogsaa finde Sted blandt Venner; Harme sigter til en Person, og vækkes ved Synet af at see eller tænke paa denne; Værgrelse sigter mere og næsten alene til hver Handling, Tale, Forhold; hin er vedvarende og bitter; denne forbigaaende og forsonlig. Tilbøielighed til at ærgre sig, er derfor forbunden med en høiere Grad af Moralitet, end Harme, og er en Følge af Cultur. Hos raæe Mennesker finder man Brede, Harme og Hævngierrighed.

moralisk Estertanke. Stundom byder en Hindring den anden Haanden.

Ofte er legemlig Svaghed Aarsag, at Bredens vakte Giæring, istedetfor at udbryde, gandske eller for det meste maa rase i vort Inderske.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,
Professor.

B o r g e r = B e n n e n

No. 29.

En og Tyvende Aargang.

Toverdagen den 22de Juli 1809.

Førlagt af Understøttelses= Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

Om Hang til ærgerlig Sind= stemning.

Saaledes er det, naar man f. Ex. paa Sy= gesengen seer eller hører Ting, hvis Daarlig= hed eller Uret man vel levende føler, men om dem vi ej kunne yttre os, da vi ved mere

Legems: Styrke endog kæmpede forgiæves der-
 imod; naar man hos vorne Børn, hos Egtefæller
 hos Forældre eller andre vore Paarørende, stedse
 seer nye Feil, eller måa taale et Forhold, som
 vort Mishag, vor Anseelse, vore Bønner og
 Formaninger ikke kan ændre, saa meget de end
 sandsynligen ville udrette hos Andre; — naar
 Nogens Dpførsel tillige efter vor Mening beskiæm-
 mer os, eller forstyrrer vor Belsærd, vor Til-
 fredshed; — naar man har det Uheld, at staae
 under Foresatte, ved hvis Uhosflighed, Partiskhed
 og Uvidenhed vi selv eller vore Elskede maae lide,
 uden at vi formaae at afhielpe dette Ubehage-
 lige; — Foresatte, der begaae Feil og Daarska-
 ber, hige efter Fornøielser, og ifølge deres Em-
 bede, give Befalinger og Domme, hvis Umorali-
 tet og skadelige Indflydelse vi fuldkommen ind-
 see, uden at kunne foretage det Mindste der-
 imod; — naar det er os vigtigt, at Andre be-
 tragte en Sag fra samme Synspunkt som vi,
 og man dog enten ikke hører os, eller ikke vil
 forstaae os; enten nu vor Anseelse eller vor Bel-
 talenhed er virkeligen for svag, eller Stolthed,
 Egensind, Fordom hos Andre ere for stærke; eller
 fordi man ved de prøvede Forestillinger er os
 overlegne i Ord, og vi feile Landsnærværelse for
 tilstræffeligen at udvikle vor dybtsoelte Misfor-

noielse og svare tilbørligen. Ofte ærgres et Menneske sig, der er giennemtrængt af varmere Deeltagelse i Menneskehedens Bøe og Vel, som Patriot, som Medlem af et borgerligt eller religiøst Selskab, over det, som udenfor hans Virkefreds foregaaer, som læres, indføres eller forbydes; stundom forvandler Tænkerens og Menneskevennens Granskning sig til Ærgrelse, fordi man ej kan handle mod de opdagede Mangler, eller ogsaa fordi man lever for eensomt og er for fiernt fra Mennesker, der gandske forstaae os, for at lade sit fulde Hjerte udbryde ved mundtlig Meddelelse. Hvor ofte har ikke vore Dages politiske Tildragelser smerteligen ladet store Patrioter føle deres Afmagt?

Hertil kan ogsaa føies mange Menneskers Ærgrelse over dem selv. Denne føles da, naar man bemærker, men for sildigen bemærker, at man i Utide eller paa upassende Sted har gjort eller sagt Noget, eller ved gunstig Leilighed forsømt at gjøre eller sige Noget, der maae have eller sandsynligen kan have skadelig Indflydelse paa vor Ære, og Tilfredshed eller paa Andres Lykke, og som dog kun ikke lader sig ændre. Saalænge det er mueligt, at oprette flige Feil;

saalænge vor Utilfredshed udvider vor Virksomhed, og anviser vore Kræfter et bestemt, ikke alt for sjerne Maal: saa er vor Noe i liden Fare. Men møde vi ved at forbedre vore Feil — virkelige eller indbildte — store Vanskeligheder: saa vil Følelsen af vor Svaghed blive til Uergrelse. Dog kiende letfindige, feilende Mennesker lidet eller Intet til denne fortrædelige Følelse; thi de kiende lidet til Anger, der skielner sig fra denne Uergrelse blot ved større Liv og Bitterhed.

Bredens Opbrusen kan ogsaa af alleslags politiske Marsager trænges tilbage og forvandles til Uergrelse. Man har legemlig Kraft nok, til at bortstøde Alt, hvad der vækker Uvillie, til at lægge sine sande Følelser og Domme overtydende for Dagen, og i frie Udtryk udtømme sin Fortrydelse. Men Klogskab og Belansthændighed hindrer det, tusinde andre store Fordeele tabes, saasnart vi lade os mærke med, vi kunde vrede, eller dog vilde yttre det paa saadan Maade, hvorved den indre Fortrydelse ledtes bort fra os. Vi maatte sønderrive vigtige Forbindelser; opofre stor Behagelighed; paadrage os Tab, Bebreidelse, Had, Undertrykkelse, maa-

ste Straf. Eller vor Brede blev vaft til saad-
 dan Tid, i saadanne Selskaber, under saadanne
 Omstændigheder, at vi i det mindste ej bør yt-
 tre den uden Uanstændighed, uden at forstyrre
 andre Forhold, uden maaske at gjøre os skyldige
 i en Subordinations Feil. Alt vel overvejet finde
 vi det dog raadeligst, for at undgaae større Tab,
 eller for det Gode, et Menneſte eller en vis Stilling
 forundte os, at qvæle i os den Fortrydelse,
 der tillige forarsager uanstændig Behandling,
 skieve Domme, Eroløshed, Tyrannie, Opsæt-
 sighed, Egenſind, Bigotterie, Uforstand vilde
 derfor vel undertiden sætte vort Blod i Giæring,
 men Klogskab kaster ligesom Bølgen tilbage
 og dens Rasen vil, efter et øieblikligt Ud-
 brud, indskrænke sig til os selv. Saaledes ær-
 gre Undergivne sig over deres Foresatte, Fattige
 over Rige, ofte over deres Belgjørere, Borgere
 over Hoffet, virksomme Mænd over deres lade
 Colleger, Foresatte over deres Undergivne, som
 ellers ved deres Forstand, Duellighed og Ret-
 skaffenhed, eller med Hensyn til den dem med-
 deelte, Forretning vel kunde fortiene Agtelse og
 Skaansel.

Udbrud af Fortrydelse og Uvillie standses
 endelig hos Mange blot ved deres gode Hjerter,

ved deres Kierlighed til Dyd og moralisk Betragtning. Dog hæves ved disse ikke naturlig Empfindtlighed ved gientagne Feil, ved Fornærmelse og Uret, heller ikke Tilbøielighed til Brede. Følelse for fremmed Uret voxer ofte med Følelse for det Gode, med egen sædelig Fuldkommenhed, og med den Bestræbelse, at see Alle omkring sig ikke blot lykkelig, men ogsaa viise, retfærdige, gode og hver Lykke værdige. Sædelige Betragtninger holde Uvillien over Andre tilbage, fordi det er uanstændigt, at yttre denne Uvillie og fra nogen Side ville endog være uretfærdigt, eller i det mindste frugtesløs; de frembringe derfor samme Birkning som fysisk Afsmagt. Tilbageholdt Uvillie er Uregrelse, og denne bliver desto mere nagende, jo stærkere dens Anledning ville have henreven hvert andet mindre godt Menneſke, til at lade den overløbende Galde udgyde sig over Andre, til at støie, larme og sætte Alt omkring sig i Skræk. Et godt Hierte og Kierlighed til Dyd beskytte os altsaa ikke gandske i og for sig selv for at vorde ærgerlig, siden Menneſket er mere Herre over sine Lemmer, end over sine Sandser og Følelser, og vel kan tvinge den oprundne Hidſighed, men ikke ret hindre den aldeles fra

at oprinde. Edle Mennesker kunde derfor vel henrives til at ærgre sig; men Blodets Hede vil hos disse hastigere — faa Tilfælde undtagne — aftage; og Dyden opretter snart igien den forstyrrede Orden i deres Jnderste.

Utallige ere de ubehagelige Tildragelser, og de sande eller indbildte Fornærmelser, som Vreden kan føre med sig, men de Aarsager, der standse den i sit Udbrud, der undertrykke og skjule den, og kun ved Ærgrelse gjøre den skadelig for den, som føler sig henreven af den, — disse Aarsager, synes jeg, ere de tre anførte.

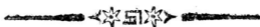
Mange Menneske ærgre sig kun sielden i deres Liv, ikke fordi de just mere end Andre arbejde paa deres Forædling, men fordi de overalt sielden vredes; faa ærgre sig i Livets tidlige Aar. Af naturlig Ufølsomhed og dorst Blod lade Mange Tingene gaae deres rolige Gang, skjønt de meget levende vilde ryste Andre; de skye den Umage at tænke derover, eller hendrage deres Indbildningskraft alene paa slige Ting; de skye den Ueilighed, at lade sig bringe ud af deres behagelige Stilling, saa længe man kun ikke kommer dem for nær, ikke vil besøge deres

Risikoen og Kielder. Andre ere altfor ufor-
 standige, til rigtigten at bedomme visse Men-
 nesker og at indsee Følgerne af deres Forhold,
 eller de ere, især i yngre Aar, for letsin-
 dige, for kraftløse til, tilbørligen at føle Fornærmel-
 ser, eller til at geraade i Fristelse, at gjengielde
 dem.

(Fortsattes i næste Nummer.)

Brorson,

Professor.

B o r g e r = B e n n e n

No. 30.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 29de Juli 1809.

Førlagt af Understøttelses= Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

Om Hang til ærgerlig Sind= stemning.

Det man kalder Socialitet, — Frosind — beskytter ligeledes for Uergrelse. Mennesker med denne lykkelige Sindstemning ere mere tilbøielige til at haabe, end til at frygte; de frygte fienden

for noget Dndt, og ere aldrig forlegne; de viide, hvordan de skulde omgaaes Enhver, saa han aldrig igien kommer dem i Vejen. Hvo der ikke gjør det for Nempt, ham lade de løbe. Gaaer dette ikke vel an, saa nøies de med, dygtig at sliende paa ham i hans Fraværelse, eller snart spille ham et Puds. De lee ad den Daare, der ærgrer sig, saavel som ad den, der tænker, at ærgre dem. Hvordan det gaaer i Verden, udenfor deres Kreds, det foruroliger dem ej. Deres muntre Sind giver dem Grunde til godt Haab. Andre vredes vel ofte, men ærgre sig fielden, fordi de strax give deres Fortrydelse Luft; fordi de aldeles ikke ere kræsnere i at vælge Midler, der giengielde disse Ubehageligheder, at støde Enhver, der er dem imod, af Vejen, og give hver Fornærmelse tredobbelt tilbage til dens Dphavsmænd; fordi de tillige besidde Landsnærværelse nok, til ret bidende at svare, og faste ham hen i en Krog, hvor han kan ærgre sig efter Behag. Kunns saare Faa ere af medfødt Siels Storhed eller ved Hielp af moralske Grundsætninger hævede over de fleste Fornærmelser eller dog over altfor levende Indtryk. — Stor Sikkerhed tilbyder os ofte Ungdommen indtil en vis Alder. Børn, sunde Børn vide fielden hvad Gr-

grelse er, saa tit end deres Forældre og Lærere førte dette Ord i Munden mod dem, eller de selv endog brugte det. Deels blive de fielden brede, fordi saa Mennesker gjøre sig den Uleilighed at fornærme saadanne, og de ere desuden ikke indviklede i Livets forskjellige Forbindelser, saa de ofte kunne vorde fornærmede; deels ere de alt for uagtsomme og uerfarne, til at de befrygte Gientagelse og Følger af det dem ubehagelige Forhold. Bredes de end, saa yttre de det efter deres Følelse, uden at græmme sig over Gienstanden; see de en dem overlegen Kraft; saa pleie de efter kort Betænkning, at vorde gandske tause. Deres Forstands og Kræfters Grændser, ere ogsaa Grændser for deres Empfindlighed.

Imidlertid beskytter hverken Ungdom eller Wiisdom gandske for Uergrelse. Man kan fornærme den viise Mand og Barnets Seg, forstyrre uventet deres Yndlingsplan, eller saaledes afbryde deres behageligste Tanker, Følelser og Ønsker, at det synes dem ondskabsfuldt, uden at de dog finde det passende, at aabenbare deres hele Fortrydelse. De undertvinger den, og ærgrer sig.

Urgrelse efter sin Natur, Oprindelse og Følger.

Sandt er det, at hin Sindsbevægelse, vi kalde Urgrelse, ofte følger uundgaaeligen, og kan anfælde den Wiise som den Enfoldige; men det er dog anderledes med Hang til at ærgre sig.

Denne forholder sig som Svimmel til Hang til at svimle, som Sandselighed til enkelt Uttring af den sandselige Følelse, som Last til enkelte Forsæelser. Man finder den hos ham, der er tilbøielig til, ved enhver, og den mindste Anledning, at blive ej blot fortrydelig — det var blot Empfindtlighed — men ogsaa at lade sin Fortrydelse stige til hemmelig Giering af en virkelig Brede, som dog nødvendigens bør undertrykkes, og der næsten ærgres sig saa ofte der begaaes en Feil af visse Mennesker. Altsaa hvor man alt for let troer, at have Marsag til at ærgre sig, hvor man alt for let rystes over andres Forhold, ogsaa hvor det ej fortjener vor heftige Uvillie, at give eller fordre Erklæring; hvor man er tilbøielig, at troe sin Ære og Belsærd i Fare, og dog ved Personer, Omstændigheder og Betragtninger føler sig tvungen, at indslutte den

oprundne Brede i sit Jnderste, at Luen aldrig eller dog kun usuldkomment kan udbryde; hvor man holder sig alt for snart fornærmet og føler Blodet i Dyrer, uden at Andre tydeligen kunne mærke det; naar man ved visse Personers Handlinger, Ord, Gebærder, Meninger, Dnsker lader sig opbringe, tager Anledning snart af deres Handlinger, Sæder og Grundsætninger, snart af den Maade, hvorpaa de yttre sig, til at harme sig, eller vel endog harmer sig ved deres blotte Syn; naar vi næsten ved hver ugunstig Dom, vi troe, at burde sælde over Andre, ved hver vor Forstands Dadel ogsaa vort Hjerte, vor Følelse tager Deel: — naar et Menneske er saaledes fundet, der er *Urgerlighed*. Men Aarsagen til hyppig *Urgrelse* ligger meest hos os selv, skjønt *Egenfjerlighed* saa gjerne vil søge den udenfor os. Man kunde ligne den *Urgerlige* med en *Tordenafleder*, som drager alle electriske Dunster af sin Atmosphære til sig, og lader Jagttagerens Die kun af og til skue en Gnist: naar han kun var saa velgjørende, som en saadan Afleder, og ikke ofte selv først frembragte og udbredede giftige Dunster.

Hos Mange bliver Hang til at ærgre sig til umættelig Naturdrift, saa han ej har nok i

de hidtil nævnte Gjenstande. Han finder da Anledning til at ærgre sig, ikke blot hos Mennesker — dem vi vænne os til at ansee som Herre over deres Handlinger, — men ogsaa hos Dyret, ja, hos livløse Ting, hos Natur-Tilbræggelser, hos Veiret og andre Ting, der ej er afhængig af nogen levende Skabning. Skammer han sig end ved, at lade sin Vrede bryde ud med flige Ting, ligesom et lidenskabeligt, uvidende Barn, eller ligesom den Bilde, der straffer sin Afgud, eller ligesom Neapels Pøbel, der skældes paa Sanct Januar, naar han ej vil standse Besuets Lave: saa fristes han dog hertil. Ogsaa denne undertrykte Vrede har samme Natur som Hang til at ærgre sig.

At ærgre sig over sig selv bliver ej let til Bane, Egenkierlighed hindrer det. Som hans Daarskaber vore, og Anledning til levende Uvillie over sig selv tager til: saa støves ogsaa Følelsen for samme i omvendt Forhold, og jo meere han har Marsag, at vredes over sig selv, desto fieldnere lader han sig forstyrre i sin Tilfredshed med sig selv.

Hvo der kun stundom, af og til, kun ved betydelige Anledninger ærgrer sig, kan endnu

stedse være meget lykkelig. Men virkelig Hang til at ærgre sig, plejer at udbrede sin Gift over alle Kilder til menneskelig Velvære, og er sikkert en ligesaa besværlig som skadelig Tilstand. Nydelsen af alle Glæder, vi endnu have tilbage forstyrres. Den enkelte Uergrelse pleier at have en tilstrækkelig Årsag udenfor os, skønt Virkningen ikke altid stemmer med Årsagen; med den vigtigste Hang til at ærgre sig, ligger hos os selv, i vor legemlige eller aandelige Tilstand, eller i begge tillige, og fortjener snart mere, snart mindre Undskyldning.

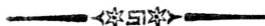
Man feiler fielden, naar man derfra flutter fornewmeligen til Søsternes flette Blanding, til Mangel af Sundhed.

Ved et fuldkommen sundt Begeme er Mennesket mindre empfindtligt, fordi da enhver Deel er i sin tilbørlige Forfatning, alle i Egevægt og ingen Nerve ligger, saa at sige, blot. Uden Følelse er han derfor ikke, men han pleier at føle sandere og rigtigere, og antager ikke let stærkere Indtryk, end der er passende med enhver Sags Natur. Hvo der end ved et ellers sundt Begeme, ifølge hans særdeles levende

Temperement, Indbildningskraft og Eidsenskab, let farer op i Brede og Raserie: han vil dog før lade sin Uvillie rase ud, end lade den rase i sit Underste.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,
Professor.

Kommissionen, som bestyrer Bladet samles den 6te August førstkommende, da Hr. Pastor Michelsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 31.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 5te August 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

Urgrelse efter sin Natur, Oprin-
delse og Følger.

Just ifølge hans naturlige Munterhed, seer han snart, førend hans Nerver begynde at spille, de Omstændigheder, der forbyde ham, at yttre sig

eller dog raade ham en nyttig Dpsættelse. Maa-
 skee ogsaa hans Dpmærksomhed bliver deelt, der
 love ham Erstatning. Hans oprørte Sind truer
 Andre med større Farer end ham selv. Hvo
 derimod lider paa en Deel af sit Legeme, og
 derfra modtager ubehagelige Følelser, seer hører,
 dømmes sædvanlingen gandske anderledes end
 den Sunde. Sygdom har Indflydelse paa Alt,
 og man mistyder hvert Ord og hver Handling.

Mange ere, ved deres Hang til Uergerlig-
 hed, sig ikke deres Sygdom bevidste; ved dens
 bestandige Misfornøielse, troe de sig dog sunde,
 skjønt Sæden til Uvasselighed ligger — maaskee
 uudviklet — skjult i deres Legeme, eller den har
 angrebet en af de indre Deele, hvis Beskaffens-
 hed vi ej rigtigen kiende, skjønt de have vigtig
 Indflydelse paa vor hele Tilstand. Ved saadan
 Mangel af Kundskab eller Bevidsthed om de
 egentlige Aarsager til vor hemmelige Misfor-
 nøielse antage vi let gandske fremmede, ubetyde-
 lige Ting som eneste Aarsag til alle vore ubeha-
 gelige Følelser, og forstærke disse ved den vild-
 farende Meening, at vi uden hine ville befinde
 os fuldkommen vel. Hvor ofte taale vi ved en
 sig opløsende Snue, eller efter andre, tildeels

daglige, legemlige Forandringer, aldeles ligegyldige, hvad vi førend denne Krisis følede med Fortrydelse og Uergrelse! Denne Bemærkning giver Anledning til interessante Opdagelser. Og naar den Trættekiere, den til Uergrelse Tilbøielige blev aabnet efter hans Død: man vilde maaskee læse Aarsagerne i hans Indvolde, og udforske sig med ham. Ved Sygelighed bliver Mennesket mere empfindtligt, og den svækker Kræfterne, nedslaaer Sindet, saa det ej er skikket til at bære det Smertelige.

Forbigaaende Misfornøielse, pleier ogsaa, at frembringe samme Virkning som Upasselighed, og man vil neppe tage Feil, naar man fra den Sundes Hang til Uergerlighed, slutter til en saadan Misfornøielse.

Hvordan kunde man ellers forklare den heftige Uvillie, som vi stundom føle over visse Tilfælde, der ellers i vore egne og i Andres Dine ere saare ubetydelige? Denne heftige Uergrelse blev alt for længe siden forberedet. Hvad der nu skeete, er Intet uden et Tillæg til mange lignende Tildragelser, som den saa ofte derved Rystede ej kan lære, at betragte med Ligegyld-

dighed, skjønt han er bleven træet af, at lade sin frugtesløse Brede aldeles udtømme sig. Maaſkee han alt erholdt mangen Seier over sig selv; maaſke det var lykkes ham, at bære et heelt Følge af fortrædelige Smaating, som om enhver var i sit Slags den første. Endelig sank han i Kamp med den sidste, og hæver sig, naar det end gaaer nok ſaa lykkeligt, først efter en Råd af ærgerlige Minuter eller Timer. Hvad jeg selv ſeer eller hører, hvert enkelt ubefledent Ord, hvert ubeleiligt Spørgsmaal, hver ubetydelig Forſeelse, hvorved hiſt en Huusmoder blegner, og framptigt bevæger ſine Læber, er ikke den hele Årsag til dette Dyrtrin; men kun det yngſte af en heel Råd, kun det sidste Stød, der ſammentrænger hundrede Misligheder i en eneſte heftig Følelse. Saaledes hendrages det hele Maal af vor hemmelige Miſfornoielse ofte paa den Perſon, ſom er mindſt ſkyldig. Der vare ganſke andre Årsager, ſom vakte vor Empfindlighed og Uvillie, og et uſkyldigt Menneſke blev nu Gjenſtand for Udbrudet af heftig Ærgerlighed. Kunde, torde, vilde jeg gjøre Alt, hvortil denne Følelse henriver og opmuntrer mig, da vilde den ſnart bryde ud i Brede, og min Pande paa lang Tid igien opklæres. Men da jeg, for

viffe Aarsagers Skyld, maa tilbageholde min Brede: saa bliver det saa meget seener roligt i mit Inderste; det adspredte Uveir viger langsomt, og ved den usuldfomne Udtømmelse samles nyt Stof!

Det er sandt, mange Menneskers Stilling har saa meget Ubehageligt, og en Dymuntring til Fortrydelse følger saa ofte paa den anden, at det synes at overstige sædvanlige Menneskers Kræfter, at finde sig taaligen heri. Mange blive alt fra Barndommen af saa egenfindigen tyrannisk opdragne, at deres Nervers og Følelsers hele System holdes stedse i uordentlig Bevægelse, Forkiælelse kan paa en lille Dmvei have samme Følger. Naar nu Galden ofte, paa denne eller hiin Maade oprøres, saa bliver dens Tilbøielighed til at udgyde sig stærkere; og selv den oprindelige, blide, muntre Charakter blive bitter.

Hvor Uergerlighed findes uden de angivne Aarsager, der kan man formode ensidig Bedømmelse, om ikke Forstands Svaghed.

Maaskee var Forstanden svag eller den herskende Misfornøielse havde misledet dens Dom.

Mange have af Naturen en svag Forstand, dens Synskreds er indskrænket, saa de bedømme Tingene ensidigen, med Hensyn paa deres eget Seg, skjønt deres Legeme er sundt og deres Hierte roligt. Hver Ting, som ej er hvad de vilde den skulde være, betragte de med Uvillie; Enhver, der gaaer frem paa sin Maade, bruger sin Frihed og Rettighed, uden først at indhente deres Tilladelse, ansee de som deres Modstander, og naar Alt ikke gaaer som de fordrer, blive de hemmeligen vrede. Indskrænket Forstand ledsages gjerne af Hovmod og store Fordringer. Slige Mennecker pleie at indbilde sig, at deres Tænke- og Handlemaade, deres Sædvaner, Smag og Sæder fortjener at være et Mønster for Andre, og deres Wiisdom et almindeligt Drakel. Da nu fielden Noget søier sig efter deres Fordringer, Enhver gaaer frem paa sin Maade, ja Nogle endog lader dem føle deres Ubetydelighed: saa ærgre de sig over Alt, hvad de see og høre; Alt, Ingetogenhed eller Selskabelighed, Ddselhed eller Sparsomhed, Venlighed eller suurt Bæsen, Roes eller Daddel, hvert Ord, hver Mine bliver dem imod ved de fleste Mennecker. Her taler man for høit, hist for sagte; at modsigte deres Mening eller at tie

stille, begge synes dem en Fornærmelse. Slige indbildte Ubehageligheder forvandle sig ofte til Værgelighed, i det man blot inden fire Vægge tør lade sin Uvillie bryde ud. Desuden antage disse Menneſker næsten altid en ond Henſigt ved Alt, hvad der er deres Onſker imod. Der ſidde de Ulykkelige i deres mørke Krog, ſom en Edderkop, der forvandler Alt til Gift. De føle ſig ſtedſe mere fornærmet, jo videre de udſpinde deres phantantiſke Bæv.

Og her tvinges vi ogſaa at tilſtaa: at Værgelighed er mere eller mindre en Følge af umoralſk Sindelag.

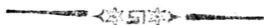
Ogſaa den Edle kan ſtundom ærgre ſig, og under viſſe Omſtændigheder, geraader det ham maafke til Væ. Men den der er altfor tilbøielig hertil, ham kan man med Føie beſkyldge for at han er ubeſkeden og egensindig, og glemmer den Overbærelſe og Kierlighed, det ene Menneſke ſkylder det andet; glemmer at han ſkylder Menneſket Ugtelſe ſom Menneſke; og lader allevegne ſee Lyſt, til at spille den egennyttige Befalingsmand over ſine Medmenneſker.

Grund nok for Enhver, der agter ſin moralſke Værdighed, til at arbeide, med dette Gang,

om end ej vor Sundhed, vor Agtelse, vor Fornøielse truedes med Farer. Thi hine Feil i vort Sindelag, tager snarere til end af, den Menneffene skyldte Agtelse svækkes fra Dag til Dag; vi henrives snart til Ord og Handlinger, som vi med smertelig Anger ej snart kunne godtgjøre; vi tabe Herredømmet over os selv; og den gode Karakter vorder snart tvetydig, snart ond.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,
Professor.

Kommissionen, som bestyrer Bladet samles den 6te August førstkommende, da Hr. Pastor Michelsen's Bidrag indkommer.

B o r g e r - B e n n e n

No. 32.

En og Tyvende Aargang.

Løvedagen den 12te August 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerstorv No. 10.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar søge Paan eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paalægges det enhver Classifikations Repræsentantere at

undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer der henhøre under deres Classification, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanter ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og, om, de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugiorte Fruentimmere tillige maa anmelde deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamlingen bestemt, at de, om Understøttelse Ansøgende, nsiagtigen skal opgive hvad de nyde aarligen, enten af publice eller private Stiftelser, og at de, som efterlade dette, eller derom, saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som

indeholde fuldestgiørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelder Sygdom, at beviise saadant med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverte Attester ikke ansees gieldende.

I øvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indlevere samme til Bogholder Røbbe, boende i Nye Vestergade (Bigantsgade) No. 212, alle Formiddage, Tirsdag og Lørdag undtagne, til Klokken 10, forinden den 1ste September, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Under-
støttelseselskab.

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Røbbe.

Urgrelse efter sin Natur, Oprindelse og Følger.

Man behøver neppe, at bevise, hvor skadelig Uergerlighed er for vor Sundhed. Blodets voldsomme Giering, dets Sammenbygningen i Hjertet, den i Lungerne tilbageholdte Luft, den frampagtigen i vort Underste arbejdende Følelse, der tydeligen viser sin Voldsomhed ved Ansigtets afverlende Farve, og ved Lemmernes Bittren — kan dette være uden Indflydelse paa Sundheden? Føle vi ej, efter enhver Urgrelse, Lemmerne svækkede, Modlysten tabt? Er ej Sygdom og voldsom Død ofte en Følge? Jeg^o tilstaaer vel, at tilvænnet Uergerlighed ej skader saa pludselig, som den heftigere Fortrydelses fiendnere Opbrusninger; men Uergerlighed er dog en Ild, der brænder i det Indre, og fortærer sit eget Arnested.

Den Uergerlige taber Andres Agtelse.

Allerede Synet af et Menneske, der henrives af Uergerlighed vækker Misfornøielse. Vi see her Slaven i Lænker, og ved den sande og paalagte Evang, at yttre sine indre Følelser, tabe vi den Frygt, som den udbrydende Bredde indgyder.

Det opstaaer, skjønt blot hos uædle Mennesker, den Tilbøielighed, at benytte deres Usmagt, og foretage sig hvad man ellers aldrig vilde tilladt sig, og da lade dem, uden Belymring, rase med deres Læster. Jo tiere Noget, overlader sig til saadan Fortrydelse, desto ærgerligere er han, desto mere synker hans Agtelse. Der gives et, just ikke ædelt Træk i Menneskets Natur, nær beslægtet med Modsigelses Aand: at prøve, hvad Andre ugierne see, prøve deres tvetydige Kræfter. Det er et eget Skuespil, at see Mennesket i Kamp med sig selv. Den Uergerlige drilles derfor altiid, og ikke alle hans Bekjendtere har Menneskekierlighed nok til at tæmme denne faade Kildren; eller til at hindre det Ubehagelige, fordi det er den Uergerlige imod. Desuden ere de Ting, der støde denne Egenfindige altfor mange, til at det var muligt, at bortfierne dem alle. Saa taber den Uergerlige al Agtelse, og det især, fordi der ligger noget Komisk i Maaden hvorpaa hans Galdesyge yttres sig; fordi han gjør ofte latterlige Misgreb under de Trudsel og afbrudte Stavelser, hans Tunge fremfører.

At saare faa Glæder i Livet kunne blomstre der, hvor denne Lidenstabs hersker, det

føler man let. Mangen Dag er deelt mellem Fortrydelse og bitter Anger. Stedse opbragt over Smaating, og stedse ærgerlig over sig selv. Man føler sig beskæmmet; og kunne saaledes ej bemærke eller nyde Livets Behageligheder; man kan ej skabe Glæder for Andre, og er ej oplagt til at opfylde de Pligter, vort Kald og Menneskeheden fordre. Neppes have vi med bitre Følelser overveiet dette, førend vi atter lade os henrive.

Som vi ere os selv, saa blive vi og Andre, til Byrde. Vi forstyrre deres Ro og Glæde. Vore sømmeste Venner ærgre sig over os, ligesom vi ærgre os over dem, og vore Børn danne sig efter det Billede, de dagligen have for Øie. Hvad der før var os kiert, afdrager sig fra os, eller vi støde det bort. Vi have os kun selv tilbage, men som en i Snaren hildet Fugl, der med al Anstrængelse geraader af en Strikke i en anden.

Moralisk-Klogskabs Regler for Mennesker, der ere ærgerlige.

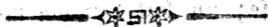
Ulykkelige! bortjag hver Anledning til din Lidenskab. Bortdriv de ubesindige, stolte, usøielige Mennesker, der vække din Galde, eller riv dig selv løs fra dem. Hold dem skædesløs, saavidt muligt, naar de billigen kunne fordre det, og taal hellere selv Tab. Det er bedre du taber Noget af dine Indkomster og Bequemmeligheder, end af din Sundhed, din Huusfred, dit Hjertes Røe. Fat kun Mod, overvej, hvad du bør gjøre med koldt Blod; men da, naar ingen høiere Pligter indskrænke dig, vær uroffeligen standhaftig i at udføre din Beslutning. Mennesker, der ej passe til hinanden, der blot ville leve i evig Krig med hinanden, gjøre bedst i, at skilles i Fred fra hinanden.

Maaskee er det din *Dont*, der stemmer dig til Fortrydelse; nu byt den om med en anden. Maaske feiler du Tilbøielighed, maaskee Siels eller Begems Kraft til den, maaskee fornøden Kundskab og Erfaring eller koldt Blod; eller Tingene ere for vidtløftige, Maalet for fiernt, Følgen saa uvis. Maaskee har du begyndt for

Meget paa engang. Lad dine Forretninger vorde færre. Hellige dine Kræfter til en Ting, at du kan glæde dig ved din mærkelige Fremgang. Inddeel dine Timer bedre, anvend de muntreste til det tungeste Arbeide. Maaſke lykkes dig i Morgen i een, det hvorpaa du i Dag har bortødflet mange Timer. Hvad der er for tungt for dine Skuldre, bør du afflaae fra; ſæt ej din hele Vre, din hele Lykke i Bove. Men vær derfor ej uvirksom; at ej dit ledige Die ſkal overalt ſamle Stof til Uregreſſe. Ogſaa dine Forretninger ville lykkes bedre, naar du kan træde ud af Forbindelſe med hine Menneſker, der hidtil voldte dig ſaa megen Fortrydſe.

(Fortsættes i næſte Nummer.)

Brorſon,
 Profefſor.

B o r g e r = B e n n e n

No. 33.

En og Tyvende Aargang.

Lørdagen den 19de August 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerstorv No. 10.

A n n e l d e l s e.

Sil Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar ville søge Laan eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paalægger det enhver Classifikations Repræsentantere at

undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer der henhøre under deres Classification, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanter ved de i General Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og, om, de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugifte Fruentimmere tillige maa anmeldte deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamlingen bestemt, at de, om Understøttelse Ansøgende, nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarligen, enten af publike eller private Stiftelser, og at de, som efterlade dette, eller derom, saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfribesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som

indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelder Sygdom, at bevise saadant med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverede Attester ikke anses gjeldende.

I øvrigt skulde man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indlevere samme til Bogholder K ø b k e, boende i Nye Vestergade (Gigantsgade) No. 212, alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne, til Klokkeren 10, forinden den 1ste September, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelseselskab.

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Kjøbke.

Moralisk-Klogsskabs Regler for Mennesker, der ere ærgerlige.

Forbedre dem, der ere om dig, og leed dem ved din Haand. Gier dem bekiendt med dine Forventninger og Fordringer, dine Fornødenheder og Duffer, dine Svagheder og Luner. Viis dem hvordan man bør bære over med hinanden; viis dem deres Pligt, deres Fordeel, lov dem Belønninger; beed dem ved Alt, hvad der er dem dyrebart. Forsøm Intet, hvad Kierlighed og Omhed formaae, saa at det vorder umuligt for Dine at fornærme dig.

Klag ej over frugtesløse Forsøg, men søg kyndigere at arbejde mod det Onde. Lad din Dom være sand om utaaelige Feil hos dine Dyende, Lærlinge, Medarbejdere, Foresatte; men det er dog afgjort, at Andre ville taaligere end du bære disse Feil. Maaſke du er mindre sund end de, dine Gaster fordærvede, dine Nærver svækkede; en Feber sniger sig i dine Nærer. Syge! lad Lægen hente; lad din gamle Sygdom helbredes, lad en ny forebygges!

Dog Sygdommen har alt angrebet din Siel: Du, hvis Siel er syg, vær din

egen Tæge! forandre dit Sindelag. Vel vil det ved din varme Følelse vorde dig umuligt, gandske at undertrykke din Uvillie. Du har Ret, den er saa naturlig, som Ufskylds Rødmæn ved uanstændig Tale. Din Forstand være virksom. Berigtige dine Meninger og Domme, saa leder og behersker du ogsaa din Følelse. Aigt stedse paa dig selv, brug stedse din Forstand. Vogt dig for Mistænkelighed; troe ej, noget Menneffe har den Hensigt, at ville fornærme dig. Det kan være dig ubehageligt, maaske fornærmende hvad du erfarer af Andre: mener du, deres Hensigt altid var at fornærme dig. Er dit Lyende saa glemsomt, saa lad; din Selskabsbroder saa fladdervorn eller hemmelighedsfuld; din Mage saa selskabelig eller uselskabelig; dit Barn saa dorst eller muntert, din Nabo saa giestfrie, saa forfængelig — blot for at ærgre dig? O hvor foragtelige maae Menneffene forekomme dig, naar du troer, Alt hvad der mishager dig hos dem, havde til Hensigt at fornærme dig! Hvor stort bliver da dine Fienders Tal! Nej, kun end Uvillie kan undskyldte din Brede. Gøg først at overtude dig om den er ogsaa her; vær retfærdig, for-
 hast dig ikke. Sæt dig gandske ind i Andres Tæn-
 femaade og Forfatning; udforsø deres Opdragelse,

de Anledninger, du maaske uskyldigen gav dem; see, om han kunde handle anderledes. Først da, naar du med Jøie kan troe ond Willie, kan du — Hvad? ærgre dig? Nej, derved leed jo den Uskyldige! men lade ham føle din Uvillie. Eller viis de Glendige din Medlidenhed; de fortiene mere den, end din Brede.

Kabne dit Die ej for meget for Andres Feil, ansee ej det Sære, i hver Uttring af hans Willie for Feil. Tillad ethvert Menneſke hvad Enhver ville tillade Dig, hans egen Følelse, Smag, Hensigt, Frihed, ogsaa hans Særheder, kort, tillad Enhver at være et Menneſke, som du. Eller kan du forlange at frie fornuftige Skabninger, skulle som Marionetdukker bevæge sig efter din Willie. Kunne ej Andre fordre det Samme af dig? Skam Dig, at give et Exempel paa Despotisme som Du ej selv vilde taale, og undertryk den Stolthed, der blot vil give, ej modtage Love.

Dg hvordan var dit Forhold i lignende Forfatning? Var Du ikke ogsaa engang letsindig, glemsom, overilende? Lod Du dig ikke ogsaa forgivees mange Raad meddele? Havde ikke ogsaa Andre end dine sande Venner Indflydelse paa dig? Forsvarede ikke ogsaa du dine Feil med formegen Varme? Kan du ikke erindre, at ogsaa du tit gif din egen Bei? Hvad du strengt dadler hos Andre, var maaske eller er endnu din egen Feil? Var du bedre fordi du ej havde just de samme Feil, som du dadler hos Andre?

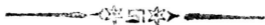
Du har Ret, at de Feil, du maa bebreide dig selv, blive ikke Dyder, fordi du finder dem hos Andre. Men Billighed bør dog lære dig, ikke at fordre for meget af Menneskene. Naar Andre vandre med dig paa en støvet Vej, har du da Røie at ærgre dig, at de drive Støvet i Veiret, ligesom du selv? Taal altsaa hvad Andre maa taale af dig? Gaae ej for

strengt i Rette med dem. Er du nu for gammel til visse Feil: erindre dig, at du maaske blot har ombyttet dem med Andre. Du ville i deres Stilling ej handle klogere. Af! Svagheder, findes hos os alle, og Ingen handler altid saa, at Andre kunne glæde sig. Kom, lad os slutte et Forbund, og have Taalmod og Overbærelse med hinanden!

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,

Professor.

B o r g e r - B e n n e n

No. 34.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 26de August 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerterov No. 10.

A n n e l d e l s e.

Sil Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar ville søge Laan eller Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paalægges det enhver Classifikations Repræsentanter at

undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer der henhøre under deres Classification, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanter ved de i General Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Erang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og, om, de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde, at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugipte Fruentimere tillige maa anmelde deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamlingen bestemt, at de, om Understøttelse Ansøgende, nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarligen, enten af publike eller private Stiftelser, og at de, som efterlade dette, eller derom, saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de som

indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelder Sygdom, at beviise saadant med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indleverede Attester ikke ansees giældende.

I øvrigt skulde man have samtlige Ansøgende erindrede om, at forsyne Ansøgningerne med Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Vært, og indlevere samme til Bogholder K ø b k e, boende i Nye Bestergade (Gigantgade) No. 212, alle Formiddage, Tirsdag og Løverdage undtagne, til Klokken 10, forinden den 1ste September, efter hvilken Tid ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det foreenede Understøttelsesselskab.

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Købke.

Moralisk-Alogskabs Regler for Men- nesker, der ere ærgerlige.

Ja, siger du, men Disse og Hine gaae ogsaa alt for vidt. Maaſke fordi du gif for vidt med dem! paalagde dem et alt for trykkende Nag, ville paatvinge dem dine Tilbøieligheder og Meninger — din Stolthed, din Egenſindighed maatte endeligen opbringe ogsaa den Beſkedneſte; din Gierrighed ogsaa bortjage den Uegennyttige; din ewige Utilfredshed med Alt, hvad man gjør for dig, vække deres Riedſomhed og Avillie! Bliv ſelv bedre, da ſeer du ogsaa Andre blive det. — Forreſten ſee og hør ej Alt; ſpoer ej efter Alt, hvad Andre gjøre eller ſige om dig; tæm din Nyſgierrighed; hvad man ej ſelv ſiger dig, tilhører ej dig; betragt det ſom fremmed Hemmelighed, ſom man til ſin Vens Noe atter ſelv maa glemme. Vær ej lettrocende, troe Ingen, der blot fortæller det Ubehagelige om Andre, eller vilde forlede dig, til at udlægge Alt paa det Værſte.

De Feil, du ej kan ſkiule hos dine Medmenneſker, bør du ſøge at undſkyldde. Undersøg, hvor naturligen de bleve henrevne til

dem ved Alder, Opdragelse, Exempler, Vaner. Vent ej Alderdommens betænkssomme Væsen af Ungdommen, ej Barnets Bøielighed af den Aldrende; forlang ej finere Sæder hos Nogen, end han har. Søg op hvad Enhver veed til sin Undskyldning, skönt Andre badle det; søg at kiende hvad han holder for Ære og Skiendsel: og den sorte Dndskab, over hvilken du slog de bævende Hænder sammen, skal svinde; du har Intet uden Bilsfarelser at skienke din Medlidenhed.

Vær ogsaa rettfærdig i Henseende til hans Dyder. Læg Mærke til hans Fortrin, Undre dig ej over at flere Feil ere forenede med store Dyder. Den Duelige, den Virksomme er ofte egenfindig, trodsig, om ved enhver Dadel. Lad dem føle deres eget Værd; lad dem viide, at de gierne kunne undvære dig. Men kunde de ikke, saa vogt dig, at deres Nag ej vorder trykkende. Den Klogere og Bedre giver efter. Er du det, saa giv den Opbrusende Tiid, til at kiolnes lidet. Kald milde Lidenskaber, Taknemmelighed eller Medlidenhed, frem mod din Brede.

Du har, en Fiende — i dig selv. Lad den aldrig af Syne; belav dig paa dens An-

greb hver Morgen, ved hver Forretning, ved
 hvert Skridt. Tænk altid forud; der vil gives
 Leilighed til Uergelse. Her vil Nogen fornærme
 din Ære, din Forsængelighed, hist din Eiendom
 og Egennytte; her vil man glimre til din Skade,
 ikke agte din Dom eller ubeskedent modsigge dig.
 Din svageste Side maa du kiende: væk den om-
 hyggeligen. Dan dig faste Grundsætninger om
 Benskab og Ære. Erindre dig, at Ingen kan
 give dig den Ære, du ikke alt har, eller røve
 dig den du virkeligen besidder. Hvo der for-
 nærmer dig, beskæmmer ej dig, men sig selv.
 Hist og her et lidet Tab, gjør dig ej fattig.
 Med roligt koldt Blod kan du forekomme større
 Skade. Det er bedre at beklages af billige
 Mennesker, end vække Medlidenhed for en An-
 den. — Vær især mistroisk med dig selv, naar
 du er svagelig, dine Kræfter udtømte, dit Ar-
 beidet mislykket eller dine Nydelser vare umaas-
 delige. Siv dig da ej af med Forretninger eller
 Undersøgelser, der for let kunde ryste dig, eller

troe da mindre din Forstands Domme, og dit Hiertes Følelser.

Bad din Forstand altiid agte paa de første Bevægelser i dit Hierte. Naar man begynder at ærgre sig, har man en Følelse som om gloende Blye styrtede ned til Hiertet. Men hvo der vil, kan erfare, naar man holder sin Næse, hindrer Synkning, kan man vise Gift og Fortrydelse bort. En alvorlig Billie kan meget. Afdrag Tanken fra det, som ærgrer dig, hastigen, flye i et andet Kammer eller i den frie Natur; grib en Bog, et Instrument, (en Fyrretning, og søg at glemme alle de Tilfælde, der forstyrre din Roe.

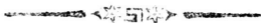
Styrk dig ved Venner. Beed dem, at give dig et Tegn, der kan advare eller adsprede dig, naar din Føtning er i Fare. Men følg dem da ogsaa strax. — Ja, jeg kan endnu give dig et Raad: hæv dit Die fra Jordens Smaa.

ting, der ærgre dig, og tænk dig det høieste Væsen, som misbilligende Vidne til din store Empfindtlighed, og som en Men, hvis Vink bør være dig vigtigt; ham, du staaer til Ansvar for Alt; uden ham det Ubhagelige ej bliver til, naar det ej passer i hans Verdens Plan. Stil ham ved Bønnen frem for dit Hierte; anraab ham om Beskyttelse mod dig selv. Eller skammer du dig ved Religion og Bon?

(Fortsattes i næste Nummer.)

Brorson,

Professor.

B o r g e r s B e n n e n

No. 35.

En og Tyvende Aargang.

Loverdagen den 2den September 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerens No. 10.

Moralisk-Klogskabs Regler for Men-
nesker, der ere ærgerlige.

Agt flittigen paa, om du var dine
gode Forsætter troe. Du er vel ikke
aldeles tilfreds med dig selv. Prøv dig selv,
hvad der mødte dig i denne Uge, paa denne
Dag; hvilke Mennesker, hvilke Tilfælde, der

bragte dig ud af din Fatning. Sammenlign din Dom herover i Prøvelsens rolige Stund, med din Dom i Videnskabens Dødelik; stræb altid at være en kold Dommer. Bliv dig ret tydeligen bevidst, hvorved du hist og her feilede; hvilke Steder, Samtaler, Feiligheder, du tidligere borde undveget.

Søg at opmuntre dit Sind. Vær altid virksom, dog vogt dig for fortrædelige, udtømmende Arbejder; vælg dem, der passe med dine Kræfter og Tilbøiligheder, der have snart heldige Følger. Und Siel og Legeme tilbørlig Hvile. Dog søg den ej alene i Pænesteolen eller paa Sengen; og ej Fornøielse eller Glemsel af Sorg i beruseude Drikke.

Hils den venlige Soel, naar den oprinder; bliv ej i dit snevre Sovkammer, naar den muntret begynder sit Dagværk, og smiler sine Venner imøde. Nyd hver Dag Naturens frie Luft. Lad det, der kan mørkne dit Die, blive hiemme; tag aabne Sandser, tag en munter Ven med dig. Snig dig ej om i mørke Gader; gaae ud, bestig Høiene og dit Blik ud-

brede sig over den Natur, Gud velsignede med Glæde. Og du skal gaae frem med et lettere Hierte. — Opnuntre dig hiemme ved Bektyre, ved Musik, ved underholdende Spil, naar du kan spille uden Hede. Dog præs ej halve Dage og Nætter Underlivet sammen, og erindre dig, at du ej kan lege med Mennesker, som med dine Kort, og at de ere uskyldige i dit Tab. Vælg blide muntre Mennesker til dit Selskab, og lad din Familie og dit Huus nyde Glæder med dig!

Fortjen denne Munterhed ved nyttig Virksomhed, ved Dyd. Sørg for at du kan tælles blandt Selskabets nyttige Borgere. Men ogsaa blandt de ædle! Skye nedrig Binding, undertryk uædle Tilbøiligheder, frastig dig uanstændige Venner, vogt dig Alt, som kan forstyrre din Siels Fred. Har du Fred med dig selv, saa slutter du ogsaa let Fred med dine Medmennesker. Du vil let behandle Enhver efter sit Værd, lee over Daarer, og selvø For-

nærmelser kunne ikke let trænge ind i et skyldfrit Hierte.

At ærgre dig over Andre, nytter dig aldeles ikke. Elsker man dig, saa har man vist ej med Forsæt foruroliget dig. Et overbærende Ord, et Bink er nok, til at indgyde Feilende Anger. Hvorfor vil du opbringe dem ved din Empfindtlighed? Elsker man dig ikke, hvad gavner det da, at du raser med dig selv? Vil man begynde at elske dig, fordi man seer dig blegne. Vil man derfor indsee den besangne Feil? Nej, man vorder end mere misfornøiet med dig. Du opbringer dem, du kunde vinde ved Sagtmod, ved en lille Gave, eller ved Ligegyldighed betage al Lyst til at fornærme. Ja, du bliver ved din Empfindtlighed afhængig af de fletteste Menneker, de blive skadesroe, naar de see dine Kinder snart blegne, snart rødme, dit Ansigt fordreiet, dine Hænder zittre, høre din Tunge stamme.

Du maas misbage dig selv i din afmægtige Brede. Dine Venner skammede sig længe ved dig i flige Dieblikke. De see i dig et svagt Menneske; og hvort Dieblif bliver din Modstander større. Hyppig Uergrelse nedbryder dit Legems Sundhed; men ogsaa din Forstand. Hav Medlidenhed med dig selv. Skaan din Sundhed, dit Liv, din Værdighed. Bliv viis, og søg din Ære i at være det! Du kan blive bedre, naar du vil. Paalæg dig som ufravigelig Pligt, at handle efter Fornuftens Love i et vist Tidrum. Har du levet en Maaned efter den, faaer du Tillid til dig selv. Lad see hvad der vil, Alt det sandseligen Ubehagelige werde nyttigt for din Aand.

- Forjag al Egennytte af dit Hierte. Giv hvad du bør af Kierlighed; søg ved Alt ej at tiene din Forsængelighed, men Menneskeheden og Dyden. Den egensindige Lykke vender først Ryggen til den, som slavisk tiener den.

Hvo der har Mod, at underordne den Pligt og Dyd, ham tiener den helst.

Vær hvad du vil synes! Men vær ej stolt af hvad du er. Vær ej forfængelig, stil ej dine Fortrin til Skue, derved giver du dig selv blot og opmuntrer Andre, til at sætte deres mod dig. Laal det, naar Nogen er mere anseet, riig, skøn, duelig end du. Giv ham Plads; saaledes bliver han din Ven, ellers blev han din Fiende.

Vær besked en i dine Forventninger, som i dine Domme, Enhver er for meget beskæftiget med sig selv til altid at kunne agte paa dig. Har du sande Fortienester, maaske flere end Andre, glæd dig, men overlad til Andres Smag, at bestemme deres Værd, og undre dig ikke over, at fortsynede Mennesker agte ofte det blot Glimrende høiere end det Nyttige. Naar du ej undrer dig, saa vil du heller ikke

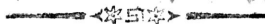
ærgre dig derover. Vær at dømme beskedent. Hvo du end er, du forstaaer ej Alt, overskuer ej Alt, maaske feiler du Kundskab om det, du troer bedst at forstaae. Vær beskeden i at bedømme din Tilstand. Du er lykkeligere end tusinde Andre, skulde du da saa tit klage; lykkeligere end du var berettiget at fordre. Nyd taknemligen hvad du har; bemærk de Fortrin, Guds Godhed gav dig, uden misundeligt Sideblik til Andres større Fortrin. Det Hierte, der er tilbøiligt til at bemærke det Gode, bliver mere taalig mod virkelige Fornærmelser.

Opsyld dette Hierte med hiertelig Kiærlighed. Elsk Menneskene ogsaa med deres Svagheder og Mangler. Thi Alle have deres og du har dine. Slut Fred med dem. Du veed ja desuden ej hvorlænge du bliver blandt dem. Vil du dette Ophold skal endnu vorde Fortere? forsøge uundgaaelige Besværligheder for

dig og Andre? Skulle de, med hvilke Naturen forenede dig, skulde selv dine Venner hemmeligen ønske, at blive af med dig? eller glæde sig, naar du er borte? O, gjør en Ende paa denne Ufred? Til, førend Døden byder Skilsmisse.

Brorson,

Professor.

B o r g e r , B e n n e n

No. 36.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 9de September 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

A n n e l d e l s e .

Følge Administrationens Anmeldelse i Ugebladet No. 25 bekiendtgjøres her ved de Repræsentantere som efter Lovens 3die Capitel 2den §. afgik i General-Forsamlingen den 12 Juni d. A., samt de i bemeldte General-Forsamling i de Afgaaendes Sted Valgte som have antaget Valget.

I første Klassifikation.

De Afgaaende.

Hr. Kammerherre
Stampe.

U n m. I denne Klassifikation afgik ikkun een, hvorimod Geheimeraad Moltke og Kammerherre Sehested, af hvilke den ene skulde afgaaet, begge have tilbuddet at vedblive.

De Tiltrædende.

U n m. Da alle de i denne Klassifikation værende Medlemmer tilforn have undskyldt sig for at antage Valget, saa blev ingen valgt.

I anden Klassifikation.

De Afgaaende.

D H r r. Kammeraad og
Renteskriver Kor-
fitsen.

— Søefrigsprocureur
Wejdeman som var
død.

De Tiltrædende.

D H r r. Bankekommissair Collin.

— Bogholder Baagøe.

Tredie Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
D Hrr. Kommandeur Kapitain v. Thun.	D Hrr. Kapitain-Lieut- nant Lykke.
— Fuldmægtig Hall- berg.	— Professor Klingberg

Fierde Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
Hr. Major Hegerman.	D Hrr. Auditeur Mundt
U n m. I denne Klassi- fikation afgik ikkun een, da Regiments- quartermester Flor, hvis Plads efter Lovene staaer aaben mellem Repræsen- tanterne, er død.	— Major Mourier.

Femte Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
D Hrr. Professor Glau- sen.	D Hrr. Sognepræsten Fallesen.
— Provst Hiort.	— Sognepræsten Fen- ger.

S iette Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Professor Nye- rup.	DHr. Professor Møl- ler.
— Professor Sander.	— Professor Sartorph.

S yvende Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Forvalter Har- boe, som var død.	DHr. Grosserer P. F. Becher.
— Kapitein og Bryg- ger Kosoed.	— Kapitein Thostrup.

S ottende Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Urtekræmmer Lyngbye.	DHr. Kapitein og Ur- tekræmmer Friborg.
— Kapitein og Speil- handler Wilsbech.	— Klædekræmmer D. Lund.
— Kaptain og Klæde- kræmmer Ponsaing	— Vinhandler Glas- sing.
— Klædekræmmer Fonnesbech, junior.	— Major Hyllested.

9 niende Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Hof Platenstager Jensen.	DHr. Parykmager Bang.
— Skoemager Leisner.	— Finnedvæver Kølbert.
— Tommermester Weile.	— Bødker Mariager.
— Juveleer Vinde, som var død.	— Kapitein og Bager Bieck.

9 tiende Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Tradslateur Henriques.	DHr. Kiobmand W. L. Wallich.
— Trillesfabrileur Magnus.	— Amtschirurg Frænchel.

Administrationen for det foreenede Understøttelseselskab.

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Købke.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 13 d. A.)

Dr. M. Luthers Svar paa den anden Ar-
tikel om Troen.

Den anden Artikel, mig, Dr. Morten af Kardinalen foreholden, er denne: at jeg i For-
klaringen over mine 7 Slutninger eller Sprog
har sagt, at intet Menneſke kunde vorde retfær-
dig for Gud, uden alene formedelſt Troen; ſaa
at det er nødvendigt, at Menneſket viſſeligen
troer, at han vorder retfærdig og ſlet ikke tviv-
ler om at han erholder Naade. Thi tvivler han
derom, ſaa vorder han ikke retfærdig, men af-
ſlaaer Naaden, og forkaſter den. Denne The-
ologi holde de for, og ſige, er ny og uhørt,
tilmed vildfarende.

Derpaa ſvarer jeg ſaaledeſ: For det før-
ſte er det den rene, ubedragelige, uforander-
lige Sandhed, at intet Menneſke er retfærdig,
uden den, der troer paa Gud, ſom Paulus
(Rom. 1, 17) bevifer af Profeten Habakuk

(2, 4) i det han siger: „Den Retfærdige skal leve ved sin Tro.“ „Derfor hvo der ikke troer, han er allerede dømt og dødt.“ (Joh; 3, 18.) Derefter er den Retfærdiges Retfærdighed og Liv hans Tro. Derfor ere og alle den Troendes Gjerninger levende, og alle den Vantroendes døde, onde og fordømmelige, i Følge Sproget: „Et ondt Træ kan ikke bære gode Frugter; men hvert Træ, som ej bærer gode Frugter, skal afhugges og kastes i Ilden. (Math. 7, 18 19.)

For det andet er Troen intet andet, end at lide paa det, Gud forjætter eller siger, som Paulus taler (Rom. 4, 3.): „Abraham har troet paa Gud, og det er regnet ham til Retfærdighed.“ Derfor høre begge, Ordet og Troen, nødvendigviis sammen, saa at det er umuligt, at Troen kan være uden Ordet, som skrevet staaer: „Det Ord, der udgaaer af min Mund, skal ikke komme tomt tilbage til mig.“

For det tredie skal jeg nu bevise, at et Menneske, der vil gaae til det højbærdige Sakramente, bør troe og ej tvivle paa, at han erholder Guds Naade, men have en ganske

fikker Tillid; ellers annammer han det højværdige Sakramente sig selv til Dom. Først beviser jeg det ved dette Apostelens Sprog: Uden Tro er det umuligt at takkes Gud. Thi hvo der vil komme til Gud, han maa troe, at han er, og vil være dem, der søge ham, en Gjengjelder." (Ebr. II, 6.) Heraf er det klart, at man ej skal tvivle, men stadigen troe, at Gud er dem, der søge ham, en Gjengjelder. Saasom man nu skal troe, at Gud er en Gjengjelder; saa skal man og for alting troe, at han gjør os dydige og retfærdige, og skjænker os sin Naade, saa ofte vi i Anfægtning begjere den, uden hvilken Gjengjeldelse ikke gives.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og
Søetatens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1de September forstkommende, da Hr. Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r - B e n n e n

No. 37.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 16de September 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerstov No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 36.)

Dernæst bør man, under Fare for evig Fordømmelse og Bantroens Synder, troe disse vor Her-

res Kristi Ord: „Alt hvad Du løser paa Jorden, skal være løst i Himlen.“ (Matth. 16, 19, 18, 18.) Derfor, naar Du gaar til Bøds Sacramentet og ikke fast troer, at Du fra denne Synd løses og fries i Himlen, saa gaaer du derhen Dig til Dom og Fordømmelse. Thi Du troer ikke, at Kristus siger Sandhed, og gjør altsaa, ved din Bantro og Tvivl, Herren Kristus til Løgner; hvilket er en skrækkelig Synd. Men siger Du: Hvorledes skal jeg forholde mig, naar jeg føler mig uværdig og uskikket til Sacramentet? Da svarer jeg som ovenfor: Du bliver ved ingen Beredelse eller Gjerning skikket eller værdig til det højeværdige Sacramente, men ene ved Troen. Thi ene Troen, som holder sig til den Herres Kristi Ord, gjør Mennesket retfærdig, levende, værdig, vel beredt og skikket; uden hvilken Tro alt andet, Du foretager dig, er Middel enten til Formastelse eller til Fortvivlelse. Thi den Retfærdige skal leve, ikke ved sin Beredelse, men ved sin Tro. Du bør derfor dog ej drage i Tvivl, men visseligen vide, at Du er uværdig. Thi just derfor læggaer Du til det højeværdige Sacramente, at Du Uværdige kan werde værdig og retfærdiggjort for Herren, der søger at gjøre Syndere,

og ej Retfærdige, salige. Men naar Du sætter Tro til vor Herres Jesu Kristi Ord, saa ærer Du vor Herres Jesu Kristi Ord, og ved samme Gjerning vorder Du retfærdig, levende, værdig. For det tredie har Herren Kristus ofte hist og her i det hellige Evangelio priset denne Tro: Først, da han til den Kanaanæiske Kvinde siger: „D, Kvinde! din Tro er stor, dig skee som Du vil! (Matth. 15, 28.) — Her er det klart og aabenbart, at dette ej handler og siges om den almindelige Tro, men om den særdeles Tro, der var henvendt dertil, at Datteren der saa ilde var plaget, kunde hjælpes, som Moderen bad, og med al Tillid troede, at Herren Kristns kunde og vilde udrette saadant; derfor erlangede hun hvad hun bad. Hun havde ellers ingenlunde erlanget saadant, hvis hun ej havde havt en saadan stærk, fast Tro. Derfor er hende saadan Naade og Velgjerning vederfaret af Kristo, ikke formedelst hendes Beredelse eller Værdighed, men alene formedelst hendes Tro. For det andet priser Herren Kristus denne Tro, da han til de tvende Blinde siger: „Troe I, at jeg kan bevise Eder dette? Da svarede De ham: Herre, ja! Derpaa berørte han deres Øjne og sagde: Eder

skee efter Eders Tro." See, de vare visse paa, at det vilde vederfares dem, hvorum de bade; derfor er dem og saadant, uden al foregaaende Beredelse, vederfaret. Men havde de tvivlet, de havde hverken retteligen bedet, langt mindre var dem saadan Belgjerring vederfaaren. For det tredie siger Hovedsmanden til Kristus: "Sig kun et Ord, saa bliver min Tjener karsk!" — (Matth. 8, 8.) Her troer han jo ikke i Almindelighed; men hans Tro bestaaer deri, at naar Herren kun taler et Ord, saa bliver hans Tjener karsk. Og som han troer, saa vederfares ham. For det fjerde siger Evangelisten Johannes (4, 50.): „Den kongelige Mand troede det Ord, Jesus sagde til ham, nemlig: gaae bort, din Søn lever! Og ved samme Tro forhvervede han sin Søn Livet. Saaledes bør hvert Mennecke, der vil komme til Gud og bede om Noget, troe, at han vil erlange det, han begjerer og søger; eller han vil Intet erlange. For det femte siger Herren: „Sandelig, jeg siger Eder, alt hvad I bede i Eders Bøn, troer kun, at I ville erlange det, saa skal det skee. (Matth. 21, 22. Marc. 11, 24.) See, han siger, Alt, Intet undtaget, hvad I bede.

Nu er det aabenbart, at Vi i ethvert Sakramente bede om Noget, — thi Ingen gaaer til Sakramentet, der ej beder om Naade og Syndernes Forladelse. — Derfor skal man her høre Kristus, da han siger: „Troer I kun, at I ville erlange det, saa skal det skee.“ Ellers vilde Alt i den hellige kristelige Kirke være faldefærdigt og intet vist eller bestandigt. Det klinger meget ilde. For det sjette siger Herren: „Saa fremt I have Tro som et Senopskorn, kunne I sige til dette Bjerg: Flyt dig herfra hist hen; saa skal det flytte sig; og Eder skal Intet være umuligt.“ (Matth. 17, 20) Dg gjennemgaaer Du det hele Evangelium, skal Du finde langt flere Exempler, i hvilke alle der ej tales og handles om den almindelige, men om den særdeles Tro, der i overhængende Nød og Fare søger Naad og Hjelp hos Herren, Kristus. Derfor behøver den, der skal fries og løses fra sine Synder, en fast Tro, fordi det N. T. Sakramenter ere indsatte til Dvæls og stadig Brug af vor Tro, ligesom og Magister Sententiarum vidner. For det syvende har Herren ofte besbrejdet Disciplene Peter og andre, at de havde en liden, svag Tro. Dg det ikke om den almin-

delige Tro, men om den, Enhver skal vise i overhængende Fare og Nød. For det ottende staaer skrevet (Jac. 1, c. 6 7.) „Fattes No-gen iblandt Eder Wiisdom, han bede Gud, der giver enhver ligeligen, og bebrejde ingen, saa skal den gives ham. Men han bede i Troen, og tvivle ikke. Thi hvo der tvivler, han er ligesom Havbølgen, der bevæges og drives af Vinden. Et saadant Menneske tænke ikke, at han skal faae noget af Herren.“ Dette er jo et klart Sprog, der og tilskynder mig til den Mening, nemlig, at Ingen kan erholde Naade og Wiisdom, der tvivler om han kan erholde dem. Jeg seer heller ikke, hvad man derimod kan indvende. Kort, hvad vi læse om herlige, store og underlige Gjerninger, der ere skeete i det G. og N. T., de ere skeete formedelst Troen; ikke formedelst Gjerninger, eller almindelig Tro, men formedelst særdeles Tro, der har været henvendt til det nærværende Under, eller hvad de Døde i Troen, have erlanget eller lidt. Derfor vorder i den hell. Skrift Intet priset og lovet saa højt, som Troen, fornemmeligen Abrahams Tro, der hvilede derpaa, at Isaac skulde fødes.

ham; alligevel blev saadan Tro regnet ham til Retfærdighed. (Rom. 4, 3.) Ligevis skeer os og i de hellige Sacramenter: saafremt vi troe, erlange vi: troe vi ikke, gaae vi til Sacramentet, os til Dom. Endydermere siger St. Augustin om St. Johannis Evangelium: „Kommer Ordet til Elementet, saa bliver et Sakramente; ikke fordi det skeer, men fordi man troer det. Saaledes renses Daaben fra Synden, ikke fordi En døbes; men fordi han troer, at Daaben renses ham fra Synden;“ Derfor sagde og Herren til Synderinden, da han løste hende: Din Tro har frelst dig; gik bort med Fred!“ (Luc. 7, 50) Deraf kommer det almindelige Ordsprog: Troens Sakramente gjør Mennesket ikke retfærdigt; men Sakramentets Tro, uden hvilken det er umuligt, at Samvittigheden har Fred, som skrevet staaer: „Nu, vi ere retfærdiggjorte ved Troen, have vi Fred med Gud.“ Endeligen siger St. Bernhard i den første Samtale (Sermon) over Evangeliet Annunciate: „For alle Ting maa Du troe, at Du ej kan faae Syndernes Forladelse, uden ved Guds Barmhertighed. Desforuden mage det saa, at Du og troer dette, at dine Synder ved Gud forlades Dig. Dette

er det Vidnesbyrd, den hellig Mand vidner og taler i dit Hjerte: Dine Synder ere dig forladne. Dette mener St. Paulus, naar han siger: „Vi holde for, at Mennesket vorder retfærdigt, uden Lovens Gjerning, ene ved Troen“ Disse og mange andre saa klare og rene Sprog af den hell. Skrift tvinge, nøde, tilskynde og føre mig paa den Mening, hvorom jeg har talet.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og
Søetatens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste October førstkommende, da Hr. Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r , B e n n e n

No. 38.

En og Tyvende Aargang.

Lørdagen den 23de September 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 37.)

Paa Grund af alt Dette, Højærværdigste Fader
i Gud, eftersom deres Højærværdighed ved gud:

dommelig Naade er begavet med herlige, skønne, store Gaver, især med høj Forstand; beder jeg ydmøgeligen, at Eders H. faderlige Kjerlighed vil naadigen handle med mig, have Medlidenshed med min Samvittighed og vise mig det sande Lys, gjennem hvilket jeg maatte forstaae opregnede Sprog anderledes end hidtil; og ikke tvinge eller nøde mig til at gjenkalde denne, med saa mange, lyse, klare Vidnesbyrd af den hellige Skrift, bekræftede Artikel, hvilken jeg — saa sandt min Samvittighed vidner med mig — holder for sandfærdig og kristelig. Og derfor kan og vil jeg ej gjenkalde, med mindre jeg anderledes og bedre undervises af guddommelig Skrift. Hvis ej, holder jeg mig til Sproget: Man bør adlyde Gud mere end Mennesker." (Ap. G. 5, 29.)

Derfor vilde E. H. faderlige Kjerlighed hos vor allerhelligste Herre, Pave Leo X bede for mig, at han ikke optændes til saa stor, stræng Unaade og Umildhed mod mig, at han kaster min Sjæl i Mørket; hvilken dog søger intet Andet, end Sandhedens Lys, og er ganske villig og bered at vige og forandre og gjenkalde al Skrift og Lære, naar den undervises om at de ovenansførte Sprog anderledes skulle forstaaes.

Jeg er heller ikke saa stolt og begjerllg efter forfængelig Være, at jeg derfor vilde skamme mig ved, saafremt jeg havde Uret, at gjenkalde; ja det skal være min største Glæde, at Sandheden sejrer og hersker. Kun, at jeg ej tvinges til at foretage Noget mod min Samvittigheds Mening. Thi jeg troer og holder, uden al Tvivl, for, at dette er Indholden og Meningen af den hell. Skrift. Den Herre J. regjere og opholde E. H. faderlige Kjærlighed i Ewigheid! amen.

Luthers Beretning om hvorledes Kardinalen, ved og efter Overleverelsen af denne skriftlige Erklæring, forholdt sig.

Da jeg anden Dagen overrakte Dette, har han (Kardinalen) først foragteligen holdt det i Haanden og sagt: Det var tomme Ord; han vilde dog sende det til Staden (Rom). Smidlertid trængte han paa Gjenkaldelse og truede med det ham anfortroede Ban, og, hvis jeg ej gjenkaldte, skulde jeg gaae min Vej og ej mere komme ham for Dine.

Da jeg hørte dette, og saae, at han paastod sin Mening, og ikke vilde høre om nogen Skrift,

og jeg heller ikke kunde lade mig bevæge til at gjentkalde, gif jeg bort uden Haab, at komme igjen. Thi skjøndt han sagde, og endog roste sig af, at han vilde handle faderligen og ej efter den strænge Ret med mig: saa har jeg dog ej anderledes kunnet spore saadan Faderlighed, end at den har været strængere end al Ret, i det den forlanger, at jeg kun, tvertimod Samvittighed, skulde gjentkalde, og dog ej vilde, eller meget mere kunde, vise mig nogen Bildfarelse og overtyde mig derom. Thi da han saae, at jeg forkastede de vanvittige Skolelæreres (Scholastikernes) Tykke, lovede han vel, han vilde bruge den hell. Skrift og Canonerne mod mig; men hvorledes han forstod det, begriber jeg ikke heller. Thi han forebragte ikke nogensinde en eneste Stavelse af den hell. Skrift, og kan heller ikke, lige til dette Djeblik, om han end vilde: da det enstemmigen er tilstaaet af Alle, at der i den hell. Skrift staaer Intet om Aflad, hvilken meget mere kun anpriser Troen, og nævner saa lidet om Aflad, at den meget mere stedse kun lærer Troen; at det følgerigen er umuligt, at han deraf kan gjendrive en eneste af hine Artikler.

Da jeg nu altsaa havde draget Skriften frem i Medhold af mig, har den saa faderligen

mod mig handlende Mand begyndt, af sit Hoved at digte mig allehaande Anmærkninger. Og den samme, der saa hastig og opmærksom fandt Extravaganterne imod mig, lod ikke desmindre saa fiin, som om han vidste Intet om den Canon, ved hvilken Kirken forbyder, at Ingen af eget Hoved skal forklare Skriften, og at man maatte, efter Hilarius, ikke bringe Forstanden først ind i Skriften, men ud af samme tilbage med sig. Alligevel har jeg ikke ilde optaget denne hans Bold paa Skriften, fordi jeg veed, at den Frihed at udlægge hidrører fra det romerske Hof's lange Skik og Skolelærernes Dumdriftighed ved deres Forstjelsarter. Thi man har fra lang Tid af troet, at hvad kun den rom. Kirke siger, fordømmer og vil, det maae alle andre strax sige, fordømme og ville; og behøves ingen anden Grund derfor at gives, end fordi den apostoliske Stoel og den rom. Kirke saaledes ville. Derfor er det skeet, at man har forladt den hellige Skrift, og antaget Menneskers Ord og Sætninger, og sølgelig ikke bespiset Kristi Kirke med det rette Maal og Kristi Ord, men regjeret den ofte efter en ganske ulærd Hyklers Billie og Dumdriftighed: hvorved det er kommet saa vidt med vor ulykkelige Tilstand, at man

vil tvinge os til at gjenkalde og fornægte den kristelige Tro og den allerhelligste Skrift.

Fremdeles, skal det saaledes gaae til med Gjenkaldelse, saa seer jeg ikke hvad Andet deraf kan opstaae, end at jeg maa uden Ende gjenkalde den første Gjenkaldelse med en anden paa følgende. Thi omendskjøndt jeg maaskee paa en passelig Maade foredrog ham hans eget Ord eller Sprog, saa vilde han dog strax modsætte mig et andet hans Hjertes Digt — thi Thomister-Theologien er ualmindelig frugtbar paa sine Distinktioner eller Forskjelsarter, og en sand Proteus — hvilket jeg, med Gjenkaldelse af det første, maatte lystre. Thi da han drejer sine bevægelige Tanker, ikke paa den faste Klippegrund, men paa Sandet, saa havde jeg den hele Tid intet Andet at gjøre, end kun stedse at gjenkalde.

Derfor, da jeg fik Befaling, ikke igjen at komme for ham, er jeg og hele Dagen bleven paa selvsamme Sted.

Derpaa har han ladet den ærværdige og fiere Fader Johan Staupis, Vikaren, komme til sig, og med ham aftalt, at han dog skulde søge at formaae mig til en frivillig Gjenkaldelse. Jeg er og følgende Dagen endnu bleven der og

man har Intet ladet mig sige. Den tredie Dag, nemlig Søndagen, er jeg endnu bleven der og har skrevet; men der er Intet blevet mig svaret. Den fjerde Dag er jeg og bleven, og Intet er forefaldet. Eigervis og den femte Dag. Endelig har jeg, efter gode Benners Raad, især da han tilforn har udladt sig med, han havde Befaling at kaste mig, tilligemed Biskopen, i Fængsel, efterat jeg havde færdiggjort Appellationen, jeg vilde lade opslaae, begivet mig bort derfra, og holdt for, jeg havde, med tilstrækkelig Fare, udvist min Eydighed, I Aaret 1518.

Luthers Udladelse om Kardinal Cajetans slette
Lærdom i et Brev til Spalatin:

At Legaten maa være fortræffelig bevandret i den hell. Skrift, viser den anden Indvending, hvilken jeg har besvaret (see herforan). Des-

uden har jeg hørt mange utheologiske Sætninger, hvilke jeg, hvis en Anden havde fremsat dem, havde villet kalde høist fjetteriske. Jeg seer, at Prædikanterne have eet Sind, det er, at ingen er ret kristelig: saasom denne Kardinal af alle Prædikanterne roses som Overhovedet for sin Være: men Silvester, som den anden efter ham.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed og
Sætatens Hospital.

B o r g e r , B e n n e n

No. 39.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 30te September 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 38.)

Nu kunne I tænke — thi Sylvester kjende I —
hvorledes de Diender og Hundreder maae see ud,

naar den Første og Anden ere saadanne Helte. Næsten maatte jeg lade mit Hjerte opsvulme, hvis det ikke meget mere smertede mig for de Folk, at de saa elendigen have tilbragt deres Tid, og fordærvet deres Studering, og Intet lært, uden ynkelig Uvidenhed. Saaledes har Kristus, det sande Lys, været langt borte fra dem. Og Aristoteles *), Menneskenes Mørke, og tilmed det allerfæleste, har regjeret hos dem. Alt-
saa her jeg nu seet og sølet de to Moabs Løver, som Skriften siger; hvi skulde jeg da frygte mig for Moabs Hærer? — Leve Kristus! Amen.

Luthers første Skrivelse før hans Afrejse til Kardinalen, hvori han tilbyder Tavshed, men undslaaer sig for Gjenkaldelse, af 17de Oktober 1518.

Højærværdigste Fader i Gud! Jeg kommer endnu engang, ikke personligen, men skriftligen; Eders Højærværdigheds Godhed vilde naadigen høre mig.

*) En Filosof.

Den Erværdige, min allerkjæreste Fader i Kristo, vor Vicar, Dr. Johan Staupitz har talt med mig om, at jeg skulde ydmyge mig, lade mine egne Meninger fare, og underkaste dem fromme og upartiske Folks Kjendelse og Dom: tillige priset og roest E. H. faderlige Kjærlighed saa meget, og overtalt mig saa aldeles, at jeg nu har den stærke Tillid, at E. faderlige Kjærlighed mener mig det i al Oprigtighed. Dette nye Bærsel og Talsmanden have meget og høiligen frydet mig; thi denne Mand har den Anseelse og Tillid hos mig, at jeg veed Ingen i Verden, jeg hellere og vissere kunde lyde og følge, end netop ham.

Ligerviis har og min allerkjæreste Broder, Mag. Wenceslaus Lindt, der fra Ungdom af med mig er opdragen og opvoren i een og samme Lære og Studering, herom handlet med mig. Kort, E. H. faderlige Kjærlighed havde aldrig stærkere eller blidere kunnet bevæge mig, end just ved disse tvende Midlere, af hvilke Enhver ganske og aldeles har mig i sin Haand og Magt; uden at tale om E. H. store Venlighed og op-høiede Forstand, formedelst hvilke, jeg seer Eders faderlige Kjærlighed søger ikke Mit, men mig selv, hvilke og ganske anderledes, om de havde

villet, kunde have viist sig mod mig, nemlig med idel Magt, fordi de ere mig mægtige. Desaar- sag aftager min Frygt stedse meer og meer, ja er næsten forvandlet til en synderlig Kjerlighed og ret barnlig Ærbødighed mod Eders Højærværdigheds faderlige Godhed.

Nu, Højærværdigste Fader, jeg bekjender, som jeg og tilforn har bekjendt, at jeg — som man siger — har opført mig altfor ubeskeden, hæftigt og for lidet ærbødigen mod den øverste Biskops Navn. Og skjøndt vel dertil er givet mig stor Årsag, saa forstaaer jeg dog nu, at det vel havde anstaaet mig, ydmygere, mildere og med større Ærbødighed at have forebragt min Sag, end skeet er, og ikke saaledes have svart Daaren efter sin Daarskab, at jeg var worden ham lig. (Ordspr. 26, 5.)

Dette gjør mig nu meget ondt; og jeg beder om Naade; jeg vil og fra alle Prædikestole hist og her tilkjendegive Folket Saadant, som jeg tildeels allerede ofte har gjort; vil og for Fremtiden, med Guds Hjælp, beslutte mig paa at bedre mig og tale anderledes. • Ja, jeg er i al Fald bered til, utvunget at love, fremdeles ej at erindre et Ord mod denne Handel om Aflad, og, naar Sagen henlægges, at begive mig til

No; kun at der og sættes Hine et Maal for Tale eller Tavshed, der have bevæget og aarsaget mig til at begynde denne Sag.

Endvidere, Højærværdigste i Gud, allerkierreste Fader, hvad min Læres Sandhed angaaer, vilde jeg hjertelig gjerne, efter E. H. og min Bicers Befaling og Raad, gjenkalde Alt, hvis min Samvittighed paa nogen Maade vilde tillade det. Thi jeg er vis paa, at jeg, for at behage noget Menneskes Bud, Raad eller Yndest, aldrig skulde indrømme saa Meget, at jeg skulde sige eller gjøre Noget mod min Samvittighed.

Heller ikke har det, St. Thomas eller andre Lærere sige, Skin af, i denne Strid at tilfredstille mig, da jeg med beraad Hu har disputeret mod deres Mening, saasom jeg flittigen havde gennemlæst den og havde den vel inde. Thi mig tykkes, de staae ikke paa nogen fast Grund. Det eneste her endnu staaer tilbage er, at jeg ved en bedre Grund overbevises, hvilken er — om jeg ellers værdiges denne — at jeg faaer derom at høre Brudens (d. e. den kristelige Kirkes) Mening. Thi det er vel vist, at den hører Brudgommens — Kristi — Stemme.

Jeg beder derfor i al Ydmyghed og Underdanighed, at E. Højærværdighed af faderlig Kjerlighed vil lade denne uviffe Sag komme for vor allerhelligste Herre, Leo X, paa det at den, erkjendt og besluttet af Kirkerne, kan worde befalet, enten med god Samvittighed at gjenkaldes, eller med Alvor at troes. Thi jeg begjærer intet Andet, end at jeg maa høre Kirkerne's Dom, følge og lyde den. Heller ikke veed jeg, hvad min Gjenkaldelse i uvis og upaakjendt Sag nyttede; thi jeg frygter, det billigen maatte forekastes mig, at jeg selv ej vidste Hvad jeg holdt for vist og ret, eller gjenkaldte.

E. H. faderlige Kjerlighed vilde faderlig modtage og forstaae denne min, i ret Ydmyghed og Underdanighed skrevne, Supplikation, og have mig, som Søn, naadeligen anbefalet.

Br. M. L.

Dr. Luthers anden Skrivelse, hvori han tager Afsted og med al Høflighed bringer sin Appellation i Erindring.

Højærværdigste Fader i Gud! Eders faderlige Godhed har seet og noksom erkjendt min Lydig-

hed, i det jeg saaledes, paa en fjern Reise, i saa stor Fare, dertil svag paa Legem, og overalt fattig paa Livets Fornødenheder, har begivet mig herhid, og, paa vor allerhelligste Herres, Leo den X Befaling, personligen fremstaaet for E. H. Tilmed, hvorledes jeg, tilligemed den trykte lille Bog, der indeholder Forklaring over mine Sprog om Afsad, og Alt hvad jeg har, har kastet mig for hans Helligheds Fødder; og venter nu, hvad hans Hellighed, efter Kirkens Kjendelse, tykkes for Godt; han fordømme min Sag, eller give Ret til at antage den. Jeg er mig altsaa fuldkommen bevidst, at jeg ej har undladt Noget, der egnede en underdanig, lydige Søn af Kirken at gjøre.

Jeg tænker derfor, ikke længer forgæves at tilbringe Tiden her, som jeg heller ikke kan. Thi det fattes mig paa Udkomme; tillige har jeg været, og er end de fjere Fædre, Karmeliterne, meer end alt for besværlig; fornemme-

ligen fordi G. faderlige Kjerlighed med levende Stemme har befalet mig: Hvis jeg ej vilde gjentkalde, skulde jeg ej mere komme G. H. for Dine. Men hvad og hvor meget jeg kunde gjentkalde, har jeg viist i min forrige Skrivelse.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
 Præst ved Holmens Menighed og
 Søetatens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste October førstkommende, da Hr. Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r , B e n n e n

. No. 40.

En og Tyvende Aargang.

Løverbagen den 7de Oktober 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagertorv No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 39.)

Derfor drager jeg nu, i Guds Navn, bort, og vil see, om jeg kan komme paa et andet Sted,

hvor jeg kan blive. Og hvorvel det er raadet mig, ogsaa af Dem, der kunde bevæge større Folk, end jeg er, at jeg fra E. H. faderlige Godhed, ja fra vor allerhelligste Herre, Leo X, saa slet underrettet, skulde appellere indtil han bedre blev underrettet — thi jeg veed, at, hvis jeg vilde appellere, vilde jeg dermed gjøre vor Durchlauchtigste Kurførste en større Willighed dermed, end med at gjenkalde —: saa havde jeg dog, saa meget det stod til mig, ikke appelleret. Først fordi jeg holder det unødvendigt, at appellere og at overgive denne Sag til Parterne eller Dommerne, da jeg — som sagt — henstiller Alt til Kirkens Dom og venter intet uden dens Sentens. Thi hvad er jeg meer skyldig at gjøre, eller hvad kan jeg mere gjøre? Heller ikke er det nødvendigt, at jeg anklages, eller tør svare, saasom jeg ikke hænger ved eller staaer paa mine egne Ord, men hvad Kirken vil eragte; tilmed saasom jeg ikke vil stride som en Modpart, men høre som en Discipel. For det andet, fordi jeg har ladet mig sige, at denne Sag skal være E. H. faderlige Godhed noget fortrædelig, og min Appellation ikke modbydelig, ja endog saare behagelig.

Altsaa, da jeg Intet har forskydt, saa tør jeg heller ikke frygte mig for Straffen. Hvor

vel er jeg altsaa, Gud være lovet, til Mode, i det jeg langt mindre frygter Straffen, end Bildfarelse og falsk Mening i Troen; da jeg veed, at Straffen ej skader mig, ja nytter, saafremt der er ret Tro og Forstand af Sandhed hos mig!

Jeg beder derfor, formedelst Kristi inderlige Barmhjertighed, og formedelst E. H. store Godhed, viist imod mig, at E. H. naadeligen vil erkjende denne min Lydighed hidtil udvist og opfyldt, og for den allerh. Herre, Pave Leo den X i al Ydmyghed og Underdanighed tilkjendegive den, mig til Gode, og udtyde denne min Afssked og Appellation, hvilken jeg for Nødvendighedens og gode Benneres Raads og store Ansælses Skyld har fremlagt, til mit Bedste. Thi dette deres Ord og denne deres Grund har jeg ej kunnet forkaste, meget mindre overvinde: Hvad vil Du gjenkalde? Vil Du, med din Gjenkaldelse, foreskrive en Lov for Troen? Lad Kirken først fordømme, hvis der er noget at fordømme, og følg Du dens, ikke den din Dom! Altsaa maa jeg, overvunden, nu vige, og give dem Ret. E. faderlige Godhed, hvilken jeg skat-

ter højt, besinde sig vel i Kristo! Givet i Augsburg paa Karmeliterbjerget, paa Evangelisten Lucas's Dag 1518.

Br. M. Luther,
Augustiner.

Luthers, ved Afreisen fra Augsburg, efterladte Appellation, i Almindelighed kaldet den første, dateret 16 Oktober 1518.

I Herrens Navn! I Aaret efter sammes Byrd 1518, det gyldne Tal VI, paa en Løverdug, der var den 16 Oktober; i det VI Aar af den allerbelligste Fader i Kristo og Herres Leo X Pavedom, i min offentlige Notars og andre underskrevne Vidners Nærværelse, der især dertil vare kaldte og indbudne, fremstod i egen Person den ærværdige Fader og Herre, M. Luther, Augustiner, Professor i den hell. Skrift, og forordnet og fornemste Rektor ved Skolen i Wittenberg, der hører til Brandenburgsk Forvaltning, som fornemmeligen for sig selv havde en Seddel i sine Hænder, der indeholdt en Appellation og Bønsskrift, efter hvis Bogstav og Indhold Han, som Han selv sagde, ikke vel underviist af en

Kommission af fornævnte vor allerhelligste Fader, Paven, og til samme vor Paves Fiskals Instans vilde appellere. Hvorledes Han da Saadant har foredraget og overleveret Appellationen, og uvesgerlig appelleret til ovennævnte allerh. vor H. og P. og hans apostoliske Stol, og bedet om Apostels Brev, ydmyget sig og protesteret, Alt saadant, som det i denne Seddel er forfattet, hvilken Seddels Appellation og Provocation lyder Ord til andet saaledes:

Eftersom Appellationen eller Indkaldelsen til Trøst og Beskyttelse for Undertrykte er i Rette forordnet, og alle Retter tilstaae og tillade, at man skal appellere ikke alene om den Besværing og Bødd, der allerede er skeet, men og om dem, der end vilde skee og trues med; derfor, og i det Djemærke at appellere og bede og tage Apostel, siger og forebringer jeg, Morten Luther, Augustinerbroder, Professor i den hell. Skrift, ordentlig og fornemste Lærer ved Universitetet i Wittenberg, der hører under Brunsvigsk Styrrelse, fornemmeligen for min egen Skyld for Eder, Notarien, som en offentlig troværdig Person, tilligemed de her nærværende Vidner:

Fordi der i Materien om Afskud ere mange forskellige og uvisse Meninger blandt Lærerne,

saavel blandt Kanonisterne, som blandt Theologerne, og den hellige Kirke, lige indtil denne Dag, derom ikke har noget vist og grundigt, uden hvad som er at see af Kanonen quod autem og cum ex eo og enkelte andre, at nemlig Afladet skal være Estergivelse af en bodfærdig Fyldestgjørelse, der paalægges Enhver af hans Dommer; men Fyldestgjørelse kan ikke være Andet, end disse allerbedste Gjærninger, Bøn, Faste, Almijsse; ligesom dette og er alle Theologers og Kirkers endrægtige Mening. Og af Kanonen Abusioni- bus i Anmærkningen over Ordet mendaciter (løgnagtigen) er det klart og aabenbart, at Sjelen ikke formedelst Afladet udfare af Skjersilden, fordi de ere forbeholdte Guds Dom. Tilmed er det uvist, og endnu ikke nok bestemt ved Kirken, hvilken den Maade er, og hvorvidt samme skal gjælde, hvorved Aflad tilegnes og meddeles de Ufdøde; fornemmeligen fordi ikke allene Straffen, men og Skylden i Skjersilden vorder estergiven, som skrevet staaer (Distinct. XXV Qvalis). Derimod er det vist, at al Skyld alene tilgives af Gud, formedelst Naadens Forlenelse, hvilket formedelst Aflad ikke kan see, eller tilgives.

Der næst staaer det i Ting, der ere saa tvivlsomme, ikke alene frit at disputere, og er for-

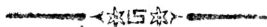
undt, at en Bliis maa modfige den anden, — fornemmeligen deri, at Intet er budet eller raadet, eller nødvendigt til Salighed; — men det er endog farligt at bestyrke den ene Deel af samme Modsigelse, der og er forbuden i den heil. Skrift, hvor der siges: Prøver Aanderne, om de ere af Gud! (1 Joh. 4. 1.) og: Prøver Alt, og behold det Gode! (1 Theff. 5, 21.) At altsaa og Kirken, ved samme Aandens Styrelse i hin Kanon har bødet, at det ej maa tilstedes Mentemesterne at forelægge Folket noget Andet, end der er indbegrebet i deres Breve.

Paa denne Rettighed, ja paa dette Bud har jeg forladt mig og begyndt at disputere over denne Materie: og er dertil foranlediget ved den umaadelige Udskrigen og idelige Forfynden, hvormed de, som apostoliske — saa sig de — Commissarier og Mentemestere udbrede Afladet i disse Lande, saa at de og tilsidst, under Afladets Skin, øvede uhørt og forårgelig Gjerrighed, til stor Haan og Spot for den romerske Kirke, til Foragt for Kirkernes Nøgler, og ei til ringe Skade og Krænkelse af den Ære, der tilkommer den apostoliske Stol. Og tilsidst have de til Almuens Forsørelse, spfundet nye Lærdomme,

indtil de have understaaet sig til med affindigt Skrig at undervise, og udstrøe blandt Almuen Bøger, der indeholde, at Afladet er og gjelder ligesaa meget, som naar et Menneske erlanges Guds Naade, der retfærdiggjør. De sælge altsaa den Gave, der er uskatterlig, istedet for Tilgivelse; og hvad det ellers er for grove Bildfarelser, deres Skrift, der benævnes med: *Instructio summaria* (summarisk Underviisning) indeholder, og de falske og opdigtede Sætninger, der slet ikke rime sig, den er fuld af, til deres egen og Deres, hvilke dertil have bidraget med Naad og Daad, Skam og Skændsel.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed og
Søetatens Hospital.

B o r g e r s B e n n e n

No. 41.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 14de Oktober 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
paa gl. Amagerstov No. 10.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 40.)

Og omendstjøndt jeg ikke disputerede om Troen,
ikke om gode Sæder, ikke om Guds eller Kir-

kens Bud, men om Aflad — som jeg tilforn har sagt — der hverken er budet, eller nogen-
finde tilraadet, og heller ikke fortjener det; saa ønskede jeg ikke desmindre at det maatte
gaae den kristelige Kirke vel, og saa meget desto bedre, og at de Troende og Gudsfrygtige maatte
vorde salige formedelst større Fortjeneste, end der-
ved eftergives. Ja, Doktores og Scholastikerne
sige klarligen og udtrykkeligen, at det er bedre,
at En fyldestgjør ved sig selv, end at han lø-
ser og kjøber Aflad.

I Overensstemmelse hermed har jeg dispu-
teret saaledes, at jeg har underkastet min hele
Desputation ikke alene Kirkerne, men og Enhvers
Forstand, der bedre veed og forstaar det. Aller-
først den Allerbhelligste i Kristo, vor Fader og
Herre, Ved den Sjette, nærværende Pave; som
er klarligen at see af mit Brev, der taler om
Forslag angaaende Aflad; og har jeg altsaa i
min Disputats afhandlet tvivlsomme, frie, uviste,
endnu ej bestemte og til Salighed ej nødvendige
Ding; saa at der er slet ingen retfærdig Årsag
eller Anledning til at stævne mig eller kalde mig
for Retten. Jeg borde altsaa billigen være fri
og stikker for alle Besværinger fra misundelige
og flette Folk — saasom alle de, der disputere

og handle om vigtige, nødvendige og guddommelige Ting, skulle være sikke.

Ikke desmindre gives der nogle Mammons-tjenere og gjerrige Aander, der ikke søge Føde for Kristi Hjord, men ene dens Melk og Uld, og frygte, at de troe Kristi Tjenere skulle komme efter deres Rænker,* der staae efter intet Andet end Binding og Gjerrighed, og altsaa, at deres Binding, som billigt, skal gaae til Grunde, og som en Ild i Torne brænde. Og saasom disse altsaa fejle og fare vild i Prædiken om Uflad, ej alene uden al Forstjæl, men og bedragerst til Tab og Skade for Sjelenes, og langt fra Højpræstens (Pavens) og de hellige Fædres Erkjendelse; saa er og dette Onde tilmed kommet fra dem, at de, med unyttige, falske og opdigtede Angivelser, for dermed at besmykke deres Gjerrighed og ugudelige Tyranni, have anklaget, forfordolet og paaløjet mig for den allerh. Pave, vor Herre, Leo den Sjette og for den fortræffelige Herr Morten von Verus, hans Helligheds Procurator Fisci (Kasseforvalter).

Desformedelst har førnævnte Dr. Morten, paa deres ustyrlige Paaastand befalet, eller meget mere de ved ham foranstaltet, en Kommission mod mig, som Den, der var mistænkt

for et Kjetteri, og havde anrettet Noget til Skændsel, Forklejnelse og Kingeagt for Kirkens Vælde, og til Møglernes Banære; bestaaende af den ærværdige Fader i Kristo Hr Hieronimus af Genuste, Auktulanski Biskop, og Sylvester Prieriati, Magister af Prædikerordenen og den apost. Stoel.

Disse Dommere og Tilhørere have allevegne, dog uden at tilfidesætte Deres Vre, forekommet mig fordægtige; fordi den samme Vro. Fader, Sylvester ellers har vilst sit forbittede Sind imod mig i den Dialog (Samtale), han har ladet udgaae imod mine Sæninger, hvori han, efter sin Formening, meer end godt er, fordømmer og straffer mig som en Kjetter og et affindigt Menneske, og hvad de flere Skjeldsord ellers ere, deri findes. Dernæst stemmer det overeens med Sandhed, at han er mere hengiven for sine Brødre, hvem Sagen meest angaar, end for Sagen eller Handlingen selv; og tilfidsst altsaa skeer det, at ved ham Modstanderen eller Klageren selv vorder Dommer i sin egen Sag. Og selv Thomisterne, hvorvel de Intet vide om mig, ere dog meget ofte, efter deres Tykke, befundne i at have understaaet sig andre og større Ting, end Noget har fortjent, mod al Ret og Billighed. Endeligen fordi samme

Ærv. Fader ene er undervist og opdragen i den scholastiske Theologi, og saare lidet øvet i den hell. Skrift — som og saadant er at see af hans mangfoldige Skrifter; og denne Materie fordrer og vil have saadanne Dommere, der ere saare vel øvede i den hell. Skrift og i Fædrene, der have skrevet i Kirken: saa kan ikke heraf sluttes, at han retteligen kan eller formaaer at dømme.

Men den ærværdige Fader i Kristo, Hr. Hieronymus, Biskop o. s. v. er billigen mistænkt for, at han er den Ene af sine Tilhængere hengiven, — hvilket jeg med Tilladelse og uden al Haan vil have sagt — der letteligen giver Fader Sylvester Rum og Sted til at dømme af den Marsag, at han er en Theolog; der desuden og er saa verdsligssindet, og nøksom skiftet for andre deslige Sager. Denne derimod, fordi der handles om Tro og Kjetteri — som Modstanderne sige — er det klart at være uden for sit egentlige Kald. At de begge desaaarsag for mig synes mistænkelige, fordi de have ladet mig stævne og opfordre til at møde personligen i Rom, paa et saadant Sted, der er mig det alleruffikreste og mistænkeligste; saasom det er vitterligt for hver Mand, hvor grusomt man

har behandlet Mange, der have begivet sig til Rom, hvorvel de endog have havt sikkert Lejde. Dertil er det lagt for Dagen, at selv den allerfrommeste Højpræst og allerhelligste Herre, Leo den Tiende, saavelsom mange Andre ærværdige Kardinaler, meget ofte have været i Dødsfare, og ikke sikke nok paa at leve der; saa at det efter Profeten Esaias's Udsagn med Rette kunde hedde: „De Retfærdige boede for dumd er, men nu Mordere.“ (Es. 1, 21.)

Dg sæt endog at Alt tilhobe i Rom var sikkert og uden Fare, saa er det dog mit svage Begeme umuligt, at tilendebringe en saadan lang Rejse; tilmed ere Vejene frem og tilbage saa saare usikre, og fornemmeligen alle mine Modstandere efterstræbe mig saa meget og paa saa mangfoldige Maader, at baade Førster og andre af de fornemste Herrer af begge Stænder, have forkyndet og raadet mig det som en Sandhed, at jeg ej skulde begive mig fra Wittenberg: thi de vidste og vare visse paa, at man efterstræbte mig enten med Sværd eller med Gift. Dg da jeg og er En af Tiggerordenen, har ingen Ejendom og lever under en Andens Befaling,

ſaa er det mig dog, for Armøds Skyld, aldeles formeent at indfinde mig.

Utsaa, efterat jeg formedelst ſaadan billig Frygt, der maa findes hos en ſtandhaftig Mand, og formedelst ſaadanne retfærdige og billige Karſager hindres fra at drage til Rom: har jeg hos den Durchl. højvelbaarne Førſte og Herre, Friederich, det hell. Rom. Riges Kurførſte, Hertug til Sachſen, Landgreve i Thüringen, Markgreve til Meiſſen o. ſ. v. — anholdt om, at denne Sag af den apoſtoliske Stol maatte anbefales til nogle lærde, fornemme og ærlige Perſoner, kun at det maatte være paa et ſikkert Sted, hvor og for hvilke jeg vilde møde, og være beredt til at gjøre Alt hvad Ret er.

Om nu den Allerhelligſte vor Fader og Herre, Leo den Tiende, hvis Naade, Sandhed og Retfærdighed er udbredt over den hele vide Verden, formedelst Modſtanderne, der frygte for deres

Sag, haabende at saadant maatte overgives den
 højcærværdigste Fader og Herre i Kristo, Hr.
 Thomas, Kardinal Sixti og den apostoliske Stols
 Legat; om nu denne højcærværdigste Herre o. s. v.
 stod paa deres Side, saa at deres brostfældige og
 svage Sag, ved hans Forstand og Duelighed, let-
 teligen kunde hjælpes!

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
 Præst ved Holmens Menighed og
 Sætatens Hospital.

B o r g e r - B e n n e n

No. 42.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 21de Oktober 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskæftet No. 138.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra No. 41.)

Eskjøndt da denne højerwaardigste Herre o. s. v.
billig hos mig kunde worde mistænkt for at staae

paa Modstandernes Side: saa har han dog, saasom han er en meget lærd og blid Mand, i Førstningen viist sig meget faderlig og venlig imod mig; men siden holdt han mig — som han siger — til det Bedste, og nødte mig til Gjenkaldelse af min Lære, før den var forklaret og tilendebragt; forkastede og foragtede saaledes alle anselige Protestationer, saasom, at jeg var villig til endnu engang offentligen at forsvare mig, eller i Særdeleshed at svare med Skrifter, og at jeg underkastede al min Digt og Tragten fornemmeligen den hell. Rom Kirkes Kjendelse, dernæst de berømte Universiteter i Basel, Frejburg og Löven, og hvis det var nødvendigt, ogsaa det gamle Universitetet i Paris, der er Studeringens Moder, og ligesom dette, hvad den hell. Skrift angaaer, fremsfor alle er berømt, ogsaa i alle saadanne Sager ivrigere end de andre.

Alt dette har han forkastet og hverken villet nnderwise om eller angive, i hvilke Punkter jeg har fejlet, paa det jeg kunde gjenkalde den erkjendte Bildfarelse; undtagen Dette alene, at han har forelagt mig tvende Artikler, hvorpaa der, som jeg haaber, er svaret tilsræffeligt, hvilket er at see af Skrivelsen, indgiven til den samme høj-

ærværdigste Herre. Men han har reent ud og strax villet nøde mig til Gjenfaldelse, og derfor truet mig med, at, hvis jeg ej gjorde dette, skulde jeg, paa en bestemt Tid, der anførtes i Citationen, og bestemtes af de forhen nævnte formentede Dommere, indstille mig i Rom; skulde jeg og Alle, der holdt sig til mig eller vare mig gunstige, sættes i Ban, og Andre, der hældede eller kom til mig udstødes af Kirken; over hvilke Punkter tilsammen der skulde gives ham, som han tilskjændegav det, en nøjagtig Befaling fra fornævnte apostoliske Stol.

Deraf blev jeg overtyndet om, at jeg blev besværet, tilsidefat og undertrykt, skjøndt jeg endnu den Dag i Dag bekjender at jeg alene har disputeret, og underlagt og underkastet Alt tilhobe den Allerhelligste, vor Herres, Leo den Tiendes Fødder, saa at han kan døde, levendegjøre, forkaste, billige, ligesom det tykkes ham; jeg vil erkjende hans Stemme for den Herres Kristi Stemme, der boer i ham. Og protesterer jeg med al Ret, at jeg Intet vil sige eller foretage, der ej i og af den hellige Skrift og Kirken, Fædrene; og andre hellige Kanoer kunde prøves; som man kan see i min Bog de Resolutionibus; hvorom jeg atter protesterer, ligesom jeg ofte har protesteret.

Hvorfor jeg, af fornævnte vor allerhelligste Pave ikke vel undervist om denne Sag, og af hans forment Kommissjon o. s. v. beraaber mig paa den allerh. Herre i Kristo, vor Fader og Herre Leo, af Guds Naade den tiende Pave, paa det jeg bedre maa vorde undervist og appellerer i dette Skrift. Beder og begjerer og første, anden og tredie Gang, indstændigen, indstændigere og allerindstændigst om at der maa gives mig Apostel; og underkaster jeg mig og alle mine nærværende og kommende Tilhængere den oftnævnte Allerhelligstes, vor Paves Skyts og Beskærmelse, der om denne Sag endnu bedre skal undervises; og betinger, at jeg til sin Tid vil udføre denne min Apellation og paa beleiligt Sted overantvorde den med Forbehold af at formere, formindste, forbedre og af enhver Fordel, der indbegribes i Retten.

(Attesteret med Segl og Haandsunderskrift af Gall, apostolisk Notarius o. s. v.)

(Fortfattes.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed og
Søetatens Hospital.

H o g e n.

(Af J. J. Engels Skrifter, 1fter Band, p. 266.)

„Forbandede Dy!“ — skreg den hypokondriske Tuff, da en Høg lige for vore Dine skjød ned paa en Kylling og qualte den. Hans saare ængstelige Tone fik mig til at lee. Det var, som om han sølte den reverske Kloe i sit eget Hjerte.

See! begyndte jeg, er De saa forbittret paa Alt, hvad der stielser Junge Høns, saa gad jeg nok vide, hvorledes De lider Dem selv. Thi Altting vel overlagt, er De den værste Høg i Landet. — Man maa vide, Tuff levede under sin Brøndkuur, som en anden Law eller Neuton, blot af Hønseskjød. Alt andet Kjød, sagde hans Læge, var for usfordøieligt, og alt Grønt for opblæsende.

Han fandt, at jeg havde Ret og blev endnu mere ængstelig end forhen. Galt nok, sagde han endelig, at jeg stakkels svagelige Mand ikke kan leve uden Hønseskjød!

Det kan Høgen heller ikke, min kjære Tuff! Hvad Lægen forbyder Dem, det har Naturen selv forbudt den. Den fordrager intet Grønt.

Denne Grund var for indlysende og satte Høgen alt for meget i lignende Tilfælde med vor Luff, til at han skulde have gjort flere Indvendinger. Han saae sig udtrykkeligen om efter Steedet, hvor Fangsten var fæet og gjorde Røveren en Uresterklæring. — Men, sagde han nu; Naturen! Naturen! Og nu begyndte han med en beundringsværdig Færdighed i Hukommelsen — omendstjont han troede, at have tabt al Hukommelse — at opregne en Mængde af Rordyr, hvilke han samlede sammen fra alle Elementer og alle Himmelegne. Er ikke Naturen, sluttede han endelig en grusom Moder? Viser der sig ikke en aabenbar Modsigelse i alle dens Værker og Indretninger?

En Modsigelse, kjære Luff? — De betænker ikke hvad der vilde følge deraf. Med Modsigelser kunde Naturen jo ikke bestaae.

Hvorfor ikke? — Den bestaaer med dem, som mit Legeme bestaaer trods alle sine Sygdomme; og Sygdomme ere jo heller intet Andet end Modsigelser i Maskinen.

Men Deres Legeme forgaaer, og Naturen —

Manden var for sig til at give mig Ret. Han vendte pludselig tilbage fra en Dei, paa hvilken han ingen Fremkomme saae, og begyndte igjen forfra. — Hvortil nu da, spurgte han, denne kjerlige Drift hos Hønen til at ruge over Egget, til at varme den ubrugede Kylling, til at føere, at lokke, at beskjerme den; naar en gjerrig Røver oven over den lurver i de høiere Regioner, udspeider den med sine gjennemtrængende Dine og paa piilsnare Vinger skyder ned for at myrde den? — Naar det ikke er en Modsigelse i Naturen! —

Nu vel. Det være en Modsigelse! Jeg giver efter kjerre Tuff! — Men naar De mangen Gang har den ubehagelige Fornemmelse, som om De hørte Klokker ringe: hvor formoder De da, at denne Ringen finder Sted? Paa Taarnet eller i Deres Hoved?

Synderligt! Bisnok i mit Hoved.

Og hvoraf, troer De, det kommer?

Formodentlig af mine svage Nerver.

Vel! Gjør nu Anvendelsen! — Og saa hine Modsigelser finde allene Sted i Deres Hoved, og opstaae af Deres Fornufts Svaghed.

Det kan være, sagde Tuff; jeg vil troe det. Men sandelig, min Ven! — og han sukede dybt — med saa svage Nerver, som jeg har, vilde det være bedre, heller ikke at leve. Man mærker kun ved modbydelige Fornemmelser, at man lever. — Og med saa afmægtige Kræfter, som vores Fornuft har, ville det da ikke ogsaa være bedre, heller ingen Fornuft at have? Man mærker jo neppe, at man har den, uden ved Evidens og Urolighed.

(Fortsattes i næste Nummer.)

B e r n e r,
 Jusfiteraad.

B o r g e r = B e n n e n

No. 43.

En og Tyvende Aargang.

Løverbagen den 28de Oktober 1809.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Bimmelskafte No. 138.

H ø g e n.

(Fortsat. See No. 42.)

Men hvad siger da Deres Læge, naar De klager over Deres Tilfælde for ham?

Mod! Mod! raaber han bestandig paa.

Meget rigtig! Thi det kommer kun an paa Mod. — Med noget mere Tillid til Deres Kræft;

ter og en noget flittigere Brug af disse Kræfter vilde De snart opnaae et, ikke fuldkommen sundt, men dog gandske taaleligt Liv. Med Fornuften, kjere Tuff, er det det samme. Den behøver kun at have Tillid til sine Kræfter og utrættet at bruge disse; saa vil den vist opnaae en Indsigt, om ikke aldeles fri for Tvivl, saa dog gandske beroligende. — For at gjøre et Forsøg med det nærværende Tilfælde; foredrag en gang Deres Modsigelse!

Behøver jeg det endnu? ligger det ikke klart, hvad jeg vil? — Naar jeg betragter Naturen fra den ene Side; o, saa er Alt saa moderligt, saa viist, saa godt! Jeg finder de fortreffeligste Foranstaltninger til Bedligholdelsen af dens Skabninger, den største Omhu for at bevare de indere Kilder til Livet, de mest passende Redskaber til at udspeide og tage Næringen i Besiddelse, uophørlig Virksomhed i alle Elementer til at frembringe Næringsmidler, udtømmelige Bærksteder for Forplantelsen, mægtige Instinkter, indprægede Modrene og de Smaae til Bedligholdelsen af deres Art. Men fra den anden Side? — o, saa er Alt igien saa vildt, saa frygteligt, saa tyrannisk! Jeg seer saa mange

mordlystne, efter Blod tørstende, til Blodsudgø-
delse udrustede Dyr: jeg seer saa mange Gab
og Kløer bevæbnede, saa meget Bæv beredet, saa
mange Grave aabnede, saa mange Braabde og
Tunger forgiftede: at min hele Fornuft føres
vild; og mit Hierte ikke veed, om det skal over-
lade sig mest til Fornemmelsen af Fornøielse
eller af Affkye.

Forstaaer jeg Dem, kjære Tuff? De vil sige,
at Naturen bærer sig fast lige saa slemt ad, som
Ejeren af dette Gods. — Egnen heromkring var
ham for aaben, for øde; han ønskede at lukke
Prospekten ved en skyggesfuld lille Skov, afmaalte
et Stykke ufrugtbart Land og saaede Grantræer
deri. Nu, da de unge Træer ere skudte op ved
Siden af hverandre, lige som Pile og frem-
byde den mildeste Skygge; hvad gjør han da?
Han skikker Arbejdere ud, hugger ind med den
ubarmhiertige Dre og lader meget mere end Halv-
delen af Skoven afskappe. — Ligesaaledes troer
De. —

D nei! D nei! raabte Tuff. Hiin Lustning
var nødvendig endog til at vedligeholde Skoven.
Naar Alt saaledes voxede vildt ind i hinanden,

faa ville der snart ingen Ting være; thi det Eine ville quæle det Andet. Til Slutningen vilde vi have faaet en meget mindre Skov, og denne mindre Skov vilde have været meget usuldkommere.

Mener De det? Nu, saa er jo dette et Beviis paa, at en Hensigt ofte opnaaes ved Midler, der i Begyndelsen gandske syntes at stride imod den. — Lad De os nu fremfor alle Ting søge Hensigten af Skabningen! Hvori sætter De den? I dens livløse eller i dens levende Værker?

I de sidste, naturligviis.

Altsaa, naar Livs Bedligneholdelse, Livs Styrke, Livs Fylde gjorde hine Dpoffrelser nødvendige; saa vilde Naturen være fuldkommen retfærdiggjort? Ikke? — Thi De vil jo dog, at der skal være saa meget Liv, som der kun kan bestaae? Og De vil dog, at dette Liv skal være saa sundt, saa blomstrende, som muligt?

Hvad Andet? Naar jeg vil, at Liv skal være Hensigt, saa maa jeg ogsaa ville meget Liv, lykkeligt Liv.

Got, kjere Tuff! Vi fylde altsaa alle Himmelegne, alle Elementer med Liv. Hvor vi finde nogetsomhelst Næringsmiddel i den livløse Natur, der sætte vi en Dyrer-Art hen, som nyder det. Ikke sandt?

Gandske vist!

Følgelig beholde vi alle de Dyrer-Arter, der nære sig af Græs, af Urter, af Rødder, af Træet, af Blomster, af Blade, af Moes, ja vel endog af de overflødige Safter hos andre Dyr. Er det ikke Deres Mening?

Upaatvivlelig!

Alle Rovdyr derimod rybde vi af Veien: alle blodgjerrige Tigre jage vi bort, alle Myrædernes Gruber kaste vi til, al bedragerisk Udderfoppevær støve vi reent bort fra alle Hjørner i Naturen?

Gandske rigtig! Reent bort! raabte han fornøiet.

Men Høgene, Tuff? — I det mindste de, der ere uden Fjer?

Bort ogsaa med dem! lad dem nære sig af Grønt! Bort ogsaa med Glderen! Af hvert Æg maa der nu blive en Kylling, af hver Kylling en Høne.

Rigtig! Og nu og da vel ogsaa en Hane! For at der kan blive endnu mere Liv og lykkeligt Liv.

Nu ja vel! Og saa en Hane. Det forstaaer sig. — D, jeg begynder nu at forelskes i Naturen, saadan som den nu bliver. Denne alle Skabningers usforstyrrede Lykke, denne hulde Samdrægtighed, denne dybe, uskyldige, almindelige Fred — —

Skjont! Herligt! Men vi vil dog med Fornuftens Fakkell engang belyse det, vi her med vor Indbildningskraft har skabt. — Vilde det være Dem tilpas, kjære Duff, at der ikke lod nogen anden levende Røst i den hele Natur end Hanegal og Hønseskrig? — Thi naar alle Hannerne af den første Generation kom til at bole og alle Hønsene til at ruge, saa seer De, at alle rede i den tiende Generation maatte denne ene Slægt have fortrængt mange andre Slægter. —

Eller saae De det heller, at en almindelig Sygdom uafstadelig udbredte sig og satte enhver Dyr-Art tilbage til det rette Forhold, under hvilket enhver af dem kunde bestaae?

Hvorfor det? Jeg indseer ingen Nødvendighed heri. — Indskrænk De kun Dyrenes alt for store Frugtbarhed, og denne Manskelighed er hævet.

Hævet? Ja, saaledes, at ti andre igjen opstaae. — Thi, hvor megen Drøftighed, Fornøielse, Sælfskabelighed, Ven! søphører der ikke med hin Frugtbarhed! Og, naar nu Sygdomme komme til; naar Revolutioner i den livløse Natur ødelægge Slægterne: skal det da vare Aarhundreder, inden denne Aabning igjen udfyldes? inden Frøgangen af Liv og Lyksalighed i den hele Skabning igjen erstattes?

Sygdomme? Revolutioner? sagde han eftertænkksom.

De standser allerede, seer jeg. — Dog sæt, at De ogsaa kunde finde Midler derimod; Dyrene kunne dog ikke vedblive saaledes at leve i eet væk? Naturens Kræfter maae dog endelig udtømmes?

Nu ja! Bist nok udtømmes, kun ikke vold-
somt tilintetgjøres i deres bedste Blomstertid.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

B o r g e r - B e n n e n

No. 44.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 4de November 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskiftet No. 138.

S ø g e n.

(Fortsat. See No. 42.)

Men naar de nu udtømmes? — Vi faae da en uendelig Mængde af Adfler; thi, som vi veed, er Naturen i Stand til at frembringe en ubegribelig Mængde af Liv, og saa meget Liv

skal der jo dog være, som der kun kan bestaae.
— Hvad gjøre vi nu med disse Nadsler?

Hvad Naturen gjør dermed! — Vi overgive dem til Forraadnelse, lade de ødelagde organiske Dele opløse sig i deres Bestanddele, befrugte den kraftløse Jord dermed, fremskyde nye Frugter og Næringsmidler for at opholde den ene Efterverden efter den anden, og saaledes gaaer det fremad i et Kredsløb!

Naar dette kun ikke brugte Tid, min Ven! naar denne Oplosning kun ikke var et Øjeblikks Værk! — Erindrer De Dem, hvorledes det gik os nylig tet ved Fyrreskoven? hvorledes De fik hurtige Fodder til at løbe derfra?

For Guds Skyld! raabte Tuff, i det han traadte tilbage, med Ansigtet vendt til Siden og ganske fordreiet af Modbydelighed; hvad erindrer De mig om? Bed De, at dette hæslige Syn endnu er færdig med at betage mig Nævedrættet? at jeg hele Natten igjennem — —

Tie! Tal ikke derom! Hvis jeg skal lade Dem blive ved at fortælle Deres Tildragelser,

faa er det ude med vores Samtale, og dette vilde dog være Skade. —

De indseer altsaa nu, at naar vi ere alt for ømme og blødhjertige, kunne vi let blive grusomme; at vi forpeste den Luft for Dyrene, som de indaande, udsætte dem for tusinde ubehagelige og smertelige Fornemmelser, og berede dem endelig Døden meget for tidlig. De seer, at vi, ved at være alt for ængstelig skaanselfulde med Livet, blive virkelig ødse dermed, og at vi forværre den Verden, som vi vilde forskjønne til et Paradis, til et elendigt Fængsel i Calcuta. — Forstaaer De det, kjære Luff? —

De har ikke saa aldeles ret! Det forekommer mig, at De overrasker mig. — Jeg har kun indrømmet Dem saa meget Liv, som der netop kunde hænge sammen. De maa altsaa fra Begyndelsen strax antage, at der ikke kan befrygtes nogen Forraadnelse eller forpestet Luft.

Men naar jeg antager det — kan De da vide, til hvilket et ringe Antal, De indskrænker Livet? Eller er det ikke blot Egenfindighed, for at forebygge al Slags Mord, at ville for-

mindste alt for meget Antallet paa de Bæse-
ner, der glæde sig over deres Tilværelse og kunne
være lykkelige. Dyrene maa dog døe: og hvo
siger Dem, at den voldsomme Død, ikke ligesaavel
er den letteste, som den er den hurtigste?

Den letteste? Man døer lettest i Alderdommen,
hvor Døden er det samme som at indslumre.
Og berøer det da allene derpaa at døe let? Og
ikke tillige at leve lykkelig? Blive Dyrene da
allene fødte til at døe, og ikke til at leve?

Men de maa ikke alle døe. Vi ere allerede
enige i den Punkt.

Han stod stille og grundede noget. Allerede
enige? Endnu ere vi det ikke! raabte han.

Hvad om selv hiint Syn ved den lille Skov
her kom mig tilpas? Hvad, om Naturen havde
truffet Anstalter imod hiin forpestende Lust?

Dem maatte jeg kjende? De ere? —

O, erindre Dem! — Hinc tammere Kvoddyr,
der indfinde sig fra Lusten, fra Skovene, fra

Støvet, der selv Regionviis fremavles i døde Kroppes Ruiner, der forvandle strax deres raad-
 nenoe Safter til friske og neppes levne Jorden
 andre Befrugtelsesdele end de renere, sundere,
 der afdrives og uddunstes af dem selv som le-
 vende Dyr. Skulde ikke disse Dyr være til-
 stræffelige til at rense Luften og følgelig til at
 tjene til Livets og Sundhedens Vedligeholdelse?

Nej! thi ogsaa de blive Liig. Der gives in-
 gen Aarsag, hvorfor vi kun vilde undtage dem
 fra Benaadelsen. Og naar altsaa de ogsaa døe,
 saa vender jo det Onde, vi vilde undgaae, til-
 bage, omendkjønt vist nok noget fildigere.

Lad det saa være! Det vender tilbage, men
 formindsket. Dyret har, imedens det levede,
 fortæret flere legemlige Dele end det, naar det
 døer, efterlader sig. — Og just derfor tænker jeg,
 om vi for hine Sværme udgrundede andre og at-
 ter andre og saa fremdeles: endelig maatte vi
 dog komme saa vidt, at der for den egentlige For-
 raadnelse kun blev lidet, gandske lidet tilovers.

Meget fiint, virkelig meget fiint! Kun
 maatte jeg da vide, hvorfor vi nylig løbe derfra?

Hine Dyr, der skulle forebygge Pesten vare dog til i saa stor Mængde.

Ja, men det affskyelige Syn —

O nej! Vær oprigtig Ben! Bar Synet affskyeligt, var det kun ved. at minde os om Lugten. Synet væmmes i og for sig selv ikke. Og husker jeg ret, saa fore vore Hænder paa Næsen, ikke paa Djnene.

Med et blev han stille og saae ned. — De seer, sagde han, hvor forfkræffelig svagt mit Hoved nu er!

Tilgiv, kun deres Sag er svag. Den der vil være klogere end Naturen, kommer vist nok til fort. — De indrømmer mig altsaa at vi ved vore Indretninger uendelig have forværret Verden?

Det synes vel saa?

Nu vel, saa maae vi see til, hvorledes vi hjelpe os ud. — Seg veed vist nok et Middel, efter mit Skjønnende, et meget hældigt Middel; men — om De vil billige det?

Lad høre! hvorfor ikke?

I det mindste vilde de Fordele, vi derved erholdt, være uendelige. Vi lade ikke allene vore frugtædende Dyr beholde deres hele Frugtbarhed, vi lade ikke allene Millioner fødes, der ellers vilde have manglet, vi lade dem alle ikke allene nyde deres hele Tilværelse, føle Glæde og skjenke Glæde; vi bringe ogsaa mere Liv, mere mangfoldigt, højere, virksommere Liv i Naturen, end der ellers uden dette Middel vilde have været.

Og hvorledes det? hvorved? raabte han gandske utaalmodig.

Ved — ja just ved det, der opholder hele Naturen; ved Kræfter, der virke imod hveran-

dre, holde hverandre Egevægten, vare ved i et rigtigt Forhold til hverandre, virke stedse mod hverandre og stedse holde hverandre Egevægten.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 5te November, da Hr. Kapitain Abrahamsons Bidrag indkommer.

B o r g e r - B e n n e n

No. 45.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 11te November 1809.

Kørlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskæftet No. 138.

H ø g e n.

(Sluttet. See No. 44.)

Bed at indføre Rovdyrene, vil De sige.

Hvad andet? *— Skulde vel en saa svag og fortsynet Skabning, som Mennesket, kunde gjette paa virkelig vise Midler, som den al-

seende Skaber ikke længe før det skulde have kjendt og anvendt. Er der endog kun det svageste Glimt af Lys i vores Sjæl, som Mørket hos os ikke skulde have modtaget af ham, som den eneste Kilde til Lysen. Formaaer vores Forstand mere end at tabe sig ved Beskuelsen af hans Herlighed? — — Med saa Ord, lad os antage, at Menneffene dagligdags i Naturen ødelægge Millioner af Liv, og strax igjen forvandle dem til Livs Gaster; vi vil antage, at der for ethvert Slags frugtædende Dyr paa Jorden, i Luften, i Floderne, i Havet, i Støvet, i alle beboede Himmelegne og Elementer ere Rovdyr til, som blot giver et for tusinde og flere Afslivede, ja endog tjene andre for en Deel til Næring førend de selv blive Liig. Hvad der da bliver tilovers, det give vi hine Dyr og Orme, som leve af faldne Dyr, til Bytte. Ligesom Menneffet er det ypperste i den dyriske Skabning, saaledes er det ogsaa det vigtigste Middel til dens Ophold; thi dets Slægt er meget talrig, det opnaaer en høi Alder, det røver i Flæng af alle Arter, det har Fornuft til at forbrænde sine Døde, eller at grave dem i Jorden, og naar det seer mange Udfler af andre Dyr, da ogsaa disse. — Saa

ledes, og ikke anderledes har det sig, min Ven. —

Jeg begynder at indsee det. De har Ret, faldt han mig ind i Talen. Skaberens har rigtig gjort vel i — og nu smilte han — at han skabte sin Verden uden at tage mig paa Raad med sig. Fordelene af en saadan Indretning lade sig i Gjerningen ikke beregne. — Vi ville nu igjen føre alle de tallose Slægter af Rovdyrene ind i Naturen — indrømme de frugtædende Dyr flere Glæder med at lade dem holde af hinanden, parre sig, bære Omfarg for deres Unger, lægge igjen noget nyt til, for at erstatte det tabte, bringe mere Sælfskabelighed og Virksomhed ind i Verden, sørgr for Dyrenes Sundhed, deres Fornøielse og Munterhed ved en renere Luft, give Rovdyrene disse stærkere Sandser, dette varmere Blod, denne høiere Virksomhed, hvormed deres Livs Kræfter forøges til en høiere Grad end de andre Dyrs. I denne Tone vedblev han, og talte med en Varme, en Belalenhed! — saa at jeg blev opmærksom og saae paa ham.

Deres Maade at helbrede paa har gjort Virkning. Hvorledes staaer det sig med Sygdommen min Ven?

I Tjeblikket indfandt den sig igjen. Hovedet sank mat ned paa Skuldrene; nepppe flæbte Fødderne ham; han var den elendigste Staffel. — Indbildning, Indbildning! raabte han! Og uagtet han arbeidede imod den af alle Kræfter, saa skjenede dog den Erfaring, som han ufornodentlig havde faaet om sine Kræfter, og mit fordeelagtige Vidnesbyrd herom, ham en synlig Trøst. Jeg haaber, at der endnu skal blive noget af den gode Mand.

Havde Lægerne ikke forbudet ham alle Beskæftigelser, saa skulde jeg have anbefalet ham en liden Bog, som afhandler denne Materie med megen Grundighed og er en af de fortreffeligste Lovtaler over Forsynet. For dem af mine Læsere, der ikke er hypokondriske, vil jeg dog nævne den; det er: de philosophiske Betragtninger over den dyriske Skabning. Et Skrift der er lige saa underholdende ved de meest udvalgte Sagtagelser, som lærerlig ved de vigtige Synspunkter, hvori disse fremsættes. Fra alle Sider forherliges det høieste Væsen — retfærdiggjøres Forsynet og beroliges Hjertet. For at vække deres Opmærksomhed, som endnu ikke maatte kjende den, vil jeg fremsætte et Sted, som omtrent

indeholder Resultatet af Forfatterens Undersøgelser.

At leve, siger han, er en Lyksalighed, og det er Skaberens Villie, at utallige Skarer skal nyde denne Lyksalighed.

Uf en Mængde Verdener har han ogsaa skabt den vi beboe; en Verden der afvevles med Bjerge og Eletter, forfriskes ved Floder og Søer, smykkes med Planter og Træer og oplyses og varmes af Solens Straaler; en Verden, hvori usynlige Årsager holde Elementerne, der ere svangre med alle Livsprinciper i bestandigt Omløb; hvori Planterne ved hemmelige endnu mere underfulde Kræfter drage Elementernes rige Skatte til sig, opsænke dem og tilberede dem til Vedligeholdelsen af den dyriske Skabning; en Verden — thi saa uendelig stor er Arternes Mangfoldighed og Antal — hvori enhver Gjenstand ligesom forvandles til en levende Substans; hvor alle Naturkræfter, enhver Begivenhed og ethvert Væsen ved evige og uforanderlige Love gøres tjenlige til at frembringe og vedligeholde Liv; en Verden, hvori Arternes Mangfoldiggjørelse skeer i den Hensigt, at det Tab lettelig

erstattes, hvilket deres Forgjængelighed udsætter dem for; en Berden, hvori den Udælgelse Arterne bringe over hinanden, hvori Tilværelsens Indskrænkning inden visse Grændser tjener til at forebygge deres for stærke Tilvært. — Den store Hensigt, hvorpaa Skabningens hele Plan er rettet, bestaaer i Fuldstændigheden og Dyreholdelsen af det dyriske System.

Der gives almindelige Love, som ere Dri-
vesfjedre for enhver Klasse af Skabninger til at
befordre denne Hensigt; og disse Love ere saa
nøie forbundne med hinanden, at den ene nød-
vendigviis og vækssidig forudsætter den anden
og drager den efter sig.

B e r n e r,

Justitsraad og Assessor i det
danske Cancellie.

W b l e t. *)

Ved Kong Herodes Hof var en rig Mand, Kongens Kammerherre. Denne var klædt i Purpur og kostbare Værreder, og levede hver Dag herlig og i Glæde. Til ham kom fra fjerne Lande, en Ungdoms Ven, som han ikke havde seet i mange Aar. Kammerherren anrettede ham til Tre et stort Gjestebud, og indbød alle sine Venner. Paa Bordene stode mange kostelige Retter i Guld og Sølv Fade, og mange prægtige Kar med Salver og Vine af alle Slags. Og den rige Mand sad øverst tilbords, og ved hans høire Side den Ven der var kommet fra fjerne Lande, og de aade og drukke og bleve nætte.

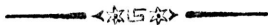
Da sagde Manden fra det fjerne Land, til Kongens øverste Kammerherre: Saadan Herlighed og Pragt, som her i Dit Huus sees ingensteds i mit Land. Og han ophøiede al denne Prægtighed og prisede ham lykkelig fremfor alle Mennesker paa Jorden.

*) Parabeln. S. 109.

Men den rige Overkammerherre tog et Æble af et Guldfad, og Æblet var stort og deiligt og rødt som Purpur. Og han sagde: See, dette Æble laae paa Guld, og det er meget deiligt at see til. Saa rakte han Æblet til den Fremmede, sin Ungdoms Ven. Denne skar Æblet over, og see, i Kjernehuset var en Dem.

Da saae den Fremmede til Overkammerherren ved sin Side; men Overkammerherren saae ned til Jorden og sukke.

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r , B e n n e n

No. 46.

En og Tyvende Aargang.

Loverdagen den 18de November 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Metth. Joh. Sebbelow,
Bimmelkastet No. 138.

David og Saul *).

En Uroligheds og Tungsinde Land var kommet
over Saul, Israels Konge, og hans Hierte var

*) Parabeln. S. 129.

saare bedrøvet. Da sagde hans Tjenere til ham: lad os opsoge en Mand, der godt kan spille paa Harpe, at han maa spille for Dig, og Du vorde bedre tilmode. Saul sagde til Tjenerne: Seer I der om en Mand som er ferdig paa Strengelæg, og bringer ham til mig. De ginge, og bragte med sig David, Isai Søn fra Bethlehem.

Naar saa Kongens Hjerte blev tungt, og fuldt af Uro, saa stod David frem for ham og legede paa sin Harpe. Da græd Saul, og hans Hjerte lettedes, og han blev munter og glad.

Og David blev Saul meget kjær, og blev hans Raabedraget. Men Jonathan, Davids Ven, undredes over Strengelægens Magt i Unglingens Hænder.

Men efter nogen Tid blev Saul ond. Guds Aand veg fra ham, saa han gav Rum i sit Hjerte for Misundelse og Didskab. Da nu Isai Søn engang spillede for ham paa Harpen, kastede Kongen, det Spyd han havde i Haanden mod Unglingen for at dræbe ham; men David

snøede sig hurtig omkring og undflyede. Da sagde Jonathan, Davids Ben: Hvad er nu blevet af Din Kunst, og Din Strengelegs Magt?

Men David svarede og sagde: Min Harpes Magt er endnu den samme; men Kongens, min Herres Hjerte har forandret sig. Før var det sorgmodigt og fyldt med Bæmød — men nu er det blevet ondt. Hvorledes skulde Harpens Klang nu kunne glæde ham?

D i o g e n e s *).

Alexander, Masedoniens Konge og Krigshelt, var gaaet fra den græske Bise, Diogenes, med de Ord: „Var jeg ikke Alexander, saa gad jeg været Diogenes.“ Kun Parmenio, Kongens Feltherre var blevet tilbage ved Wiismandens Tønde **). Et forunderligt Ord af en Helt og en Konge, sagde Feltherren.

*) Parabeln. S. 151.

***) Diogenes havde intet Huus; han hvilede sig og sov i en Tønde.

D nei, svarede Diogenes. Oversæt det kun af Fyrstesproget i Hverdagsprog; da siger det: Jeg føler mig tvungen at ære Selvbetvingelses og Maadeholds Dyd, men min Uergjerrighed vil evig hindre mig at øve den.

Parmenio spurgte da: ærer Du da ikke vor Konge, eller negter du allene ham det Navn: den Store?

Svaret var: Ogsaa jeg kalder ham den Store.

Hvem ligner Du ham da ved? spurgte fremdeles hiin.

Med Vtna Bjerg i Sisilien, svarede Diogenes.

Feltherren faldt i Forundring over denne Sammenligning, og tog da til orde igjen: Troer Du da at Uergjerrighed driver ham til Kampen mod Persien?

Diogenes: Det er den Lue der bluffer i hans Aarer.

Parmenio: Men han handler sindig og med Overlæg. Han ledes af den kolde Forstand og af Fædrenelandets Ære. — See kun den Rolighed i hans Udfigt.

Diogenes: Sne og Is paa Bjergets Top.

Parmenio: Ved sine Seiervindinger vil han føre den græske Wiisdom indtil Indus Flod.

Diogenes: Først Luer og Lyn, og da Skyer af Støv og Røg.

Parmenio: Han skal gjøre Grækerne til det lykkeligste og meest ærede Folk.

Diogenes: Gaa til Ætna og til Liparerne *) de ville lære Dig det.

Parmenio: Men Discipelen af den vise Stagyrit, vil forstaae at holde Maade.

Diogenes: Heed Du hvad Almuen i Sissilien fortæller om Ætna?

*) Ibsprudende Her ved Sissilien.

Parmenio: Lad mig høre det af Dig.

Diogenes: Den Rise Enkelades, vilde, da han havde undertvunget Jorden, ogsaa storme Himmelen. Da kastede Guderne Etna paa ham. Naar han rører sig, skjælver Sifilien, og hans snusende Næse volder Bjergets Lue. |

Parmenio: Naar skal Bjerget da holde op at rase?

Diogenes: Naar det, undergraves af fine egne Luer, styrter sammen.

Parmenio! Du vilde nok ikke bytte Din Skæppe bort for min Feltherrestav?

Diogenes: Skulde jeg med Møie trille min Lønde op ad Etna, for at boe ved Randen af dets brændende Svælg?

Saaledes talede den Vise, og Parmenio gik tankesuld fra ham.

De to Tønder *).

En Morgenstund, da Diogenes kom frem af sin Tønde, for at see Sølens Dypgang af Havet, saae han med Forundring, at Morgenrøden lyste ind i to Tønder isteden for een. En fornem Ungling havde taget den Beslutning, at vorde viis, som den Diogenes man beundrede og spottede. Om Natten havde han da trillet sin Tønde hen til Havnen.

Godt! min Søn, sagde Oldingen, jeg seer Viisdommen har vundet sig en Discipel i Dig. Unglingen smilede ved den ærede Oldings Roes.

Men Diogenes tog fat paa sin Tønde, trillede den til Bredden og styrtede den ud i Vandet og Bolgerne førte den bort. Det unge Menneske saae dette med Forundring.

Da sagde Diogenes: Jeg har omsider fundet en værdig Discipel i Dig. Fuldend nu Din Seier over Dig selv. Forsskriv til mig al Din Eiendom, saa vil jeg gaae hen og uddele den blandt de Fattige.

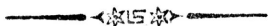
Unglingen svarede: jeg har endnu eet og andet at bringe i Orden hjemme. Han lod sin Tønde ligge og gik.

*) Parabeln. S. 155.

Da smilede Diogenes og sagde: De løierlige Mennesker! De mene det er gjort med en Lønde. Men de bedrage sig selv; Hvor kunde de være sandrue mod Andre. Saa sagde han og lagde sig i den nye Lønde.

Men den fornemme unge Mand blev hjemme og skammede sig, og følte, at han ikke før nu, havde gjort det første Skridt til Biisdom.

B. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r - B e n n e n

No. 47.

En og Tyvende Aargang.

Loverdagen den 25de November 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskæftet No. 138.

G u l d p e n g e n *).

Den eneste Søn og Arving efter en hovedrig Mand, lod slaae paa sin Faders Død en stor og

*) Parabeln. S. 162.

prægtig Skuepenge. Guldet priste i mange smukke Sindbilleder og Ord den Afdødes Fortjenester. Og den Dag da den pragtfulde Sordesfærd gik for sig, forægte den rige Arving endeel af disse kostbare Skuepenge til Paarørende og Venner. Alle priste Giverens Høimodighed, Guldpengens Skjønhed, og den Dødes Fortjenester.

Endog en fattig, men Nærpaarørende, der ved et Skibbrud havde mistet sin Formue, blev ikke udelukket fra denne almindelige Familieforsøring, og de Andre talte med Roes om hvor nedladende den rige Arving var.

Men ikke længe derefter spurgte denne, snart vidste ogsaa hele Byen det, at den fattige Paarørende havde solgt Skuepengen.

Det er forskreffeligt, sagde den rige Arving, reisende sig fra det kostbar besatte Bord, forskæddeligt! at skille sig ved saadant et Familiestykke. Jeg gav ham det af Medynk, men nu seer jeg det, jeg har ødet det paa et flettænkende Menneske.

En Satans Utafnemmelighed! raabte en Præst, sættende sit tomte Glas haardt i Bordet.

Han haver derved, sagde Byfogeden i syndig Tone, umodsigelig frasagt sig formelig al Vaastand paa Slægtskab, ligesom en Adelsmand ved en Misgjerning har forbrudt Adelskab og Baaben.

Han er fra Forstanden, sagde Husets Æge, medens han foreskar en Kapun.

Det er en blodig Synd, for det skønne Præg og det fine Guld! begyndte en gammel Nagrer. Han har nok solgt det for Skamkjøb.

Hvo veed hvorledes han har anvendt Pengene, lagde en udtæret Vellystling til og griinte.

Å, hvor dybt Mennesket kan falde, sukede den sølsomme Skinhellige.

Saaledes lod ved den Riges kostbare Bord Fordømmelsen som af een Mund, og hver Gjest førte den med sig til sit Huus og om i Byen.

Da indfandt sig hos den rige Arving Forbryderen selv med blege forgræmmede Kinder.

Et nyt Uheld, begyndte han, skilte mig ved Resten af min lille Formue. Græmmelsen fastede min Kone paa Sygeleiet, mine arme uskyldige Børn græd for Brød. Da tænkte jeg paa den eneste omhyggelig gjemte Guldpenge, jeg tog den — og nu siger Verden — han kunde ikke tale mere for Veemod, han tav.

Men den rige Arving vendte sit Ansigt fra ham og lod ham staae.

B i n e n *).

Paa den skjøne D Kios levede i fordums Tid en ædelttænkende Mand, som var kommet didover fra Asia Land, og havde bygget sig en Boelig der, ikke langt fra Havets Bred. Dgsaa

*) Parabeln. S. 175.

havde han paa de soelbestraalede Høie plantet Wiinranke, hans Fædrenelands kostelige Frugt. Disse trivedes bedre, end han havde forestillet sig, og gave den herlige Wiin, som kaldes Wiin fra Kios, den bedste, der frembringes i Grækenland og paa Verne.

Men Manden, Philon var hans Navn, ærede Guderne og elskede Menneskerne. Han tænkte paa hvorledes han kunde yde sin Tak for Vinens herlige Gave og Rankeernes vægende Velsignelse, til det algode Væsen som befrugter Jorden og giver Menneskerne deres Føde.

Han har, sagde Philon, beviist mig Godt og glædet mit Hjerte, jeg vil igjen bevise andre Mennesker Godt og glæde deres Hjerte. Dette torde nok være det bedste Takkeoffer, jeg formaar at bringe det Væsen, som trænger til intet. Saaledes talte han, og gjorde det, og glædede og vederqvægede de Sorgmodige og de Syge rundt omkring sig. Og de Syge og Sorgmodige prisede Vinens Kraft, og sagde: det er en Guds Gave; men end mere prisede de Mandens Godhed og Goddædighed, thi de sagde om ham: det er en Guds Mand.

En Dag var Storm ude paa Søen, og Havet gik høit og brusende. Da var der et Skib langt borte der blev slængt om paa Bølgerne, og Skibsfolkene skjælvede og ængstedes for Stormens Bølge. Men Philon stod ved Strandbredden fuld af Angest og Medlidenhed, thi Stormen tog til, og drev Skibet ind mod Kios De som havde rundt omkring mange farlige Rev. Skibet blev kasted paa Klipperne og flaktes fra hinanden og opslugtes af Bølgerne; men Skibsfolkene reddede sig, svømmende paa Bræder, og Bølgerne kastede dem op paa Landet. Kun Skipperen og Styrmanden vare blodige paa Hoved og Lemmerne, thi Bølgerne havde slængt dem op til Klipperne.

Da befalede Philon at bære dem op til hans Huus, og toede deres Saar i Viin og Olie, og vederqvægede dem med sine Rankers ældste og ædelste Saft. Og de begyndte at komme sig og faldt i en rolig Slum; thi Viniens Kraft styrkede og qvægede dem.

Men til Skibsfolket sagde han, gaaer nu ogsaa I ind i min Bolig, at Eder kan gives Brød og Viin, saa meget I vil. Og sine Tje-

nerre befoel han, at give dem Wiin og Brød, og det fæede.

Saa førte han de Udlere der havde været paa Skibet, reisende Discipler af den vise Pythagoras, ud i sin Have, under Citron- og Palmetræerne, og forfriskede dem der med sin Wiin, og da deres Hjerter bleve varme, da oplodes deres Læber, og de talede om Gud, og Menneskets Bestemmelse, og om Sjælens u dødelige Væsen, og istemmede Lovsange, og deres Sjæle fløde sammen, ligesom Bærrenes Saft flyder sammen og vorder en kostelig Drik. Saaledes sadde de ved de kransede Bægre, og Astenstjernen steg op over deres Hoveder.

Udseelig hørted ud fra Huset en Støi, og et hoit Skraal af mange Stemmer. Philon og de vise Mænd sprunge op, og ilede ind og forfærdedes, thi Winens Styrke havde opægget

Skibsfolkets raae Sind til Skrekkelig Riv. De havde sønderflaaet Bolig og Bostab, og forvandlede de fredelige Bægre til Baaben. Jorden flød med Blod af Dræbte og Saarede, og Huset gjenslød af rasende Braal.

(Sluttes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 3de December, da Hr. Bankkommissær Collins Bidrag indkommer.

Borger = Vennen

No. 48.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 2den December 1809.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskafte No. 138.

B i n n e n.

(Sluttet. See No. 47.)

Da optændtes Philons Sjæl til Harm: S
udædiffe Mænd, raabte han, er det min Tak
for den Godhed, at jeg har givet Eder af den
herligste Drik, som I saa skjændigen vanhellige!

Gaaer tilbage til Havets Bølger, der oplastede Eder! I ere det ikke værd, at boe under mit Tag, og at nyde den kostelige Guds Gave.

Saaledes taledede han, og jog dem ud i den mørke Nat. Men de Andre førte han ind i Huset, og beværtede dem prægtig og pleiede dem. Vi ville, sagde han, holdende Bægeret høit iveiret, vi ville ikke beskylde den herlige Guds Gave for de vanartede Menneffers Misbrug; ogsaa Solen, der fremavlede den, og hvis Glands fremtindrer af den, ogsaa Solen, naar den skinner paa Dynd, lader forgiftige Dunster opstige af det.

Ligesaaledes have ogsaa Mennefferne misbrugt til Jammer og Blødsudgydelse, den himmelske Wiisdom, der gaves dem til Trost og til Glæde. Men for de Wise og for de Rolige i Landet er den et Livsens Træ.

N a t u r f o l k e t *).

I en Egn, trindt om indsluttet af Fjelde, i Asien, levede et lidet Folk simpelt og trængende kun til Lidet. I ældre Tider var en Slægt flygtet derhen for at undgaae Forsølgelsen af Jordens Tyranner. Kort efter Ankomsten døde alle de Borne, og efterlode sig i denne Orken endeel ganske unge Børn, hvilke omsider dette Folk blev af. Det havde kun faa Ord i sit Sprog, men et Sagn havde vedligeholdt sig blandt disse Mennesker, om at der var et alvældigt Væsen, som kaldtes, Gud. Hvor dette Væsen skulde være, hvordan det saae ud og hvorledes det virkede, der vidste de intet om. Men de ærede dog den Bjergstrøm, der flød gjennem Dalen, som deres Gud; thi de drukke af dens Vand, der var det eneste i Dalen, og den strommede brusende frem.

Pludselig fyldtes Strømmen af Sneen fra Fjeldtøppene; den overskyllede Dalen og henrev

*) Parabeln. S. 187.

med sig Menneſter og Hytter. De ſkjælvede da for deres Gud, og ſagde: han er vred, kommer, og lader os, naar han atter vredes, give ham det Kjereſte vi have. Saa ſagde de, og beſluttede, at ſaaſnart Strømmen igjen flommede, vilde de, for at forſone den, kaſte deres yngſte Børn i ſamme. Forældrene græd og ventede bævende Dfferdagen. — Saaledes dæmpede Dvertro de ommeſte Følelſer i deres Hjerte.

Dagen kom da Dfferet ſkulde bringes, og Forældrene mødte grædende med deres Børn. Da fremſtod en fremmed Mand (de kaldte ham Maho, det er, Havets Søn). Han ſagde til dem: Vil I lægge det Bærſte til det Dnde? Bekæmper Strømmen! — Men det enfoldige Folk forfærdedes og veg tilbage; Endeel ſagde: Han beſpotter Gud!

Men den Fremmede havde en Lyra i ſin Haand, ſlog Strængene og ſang. Da flokkedes Folket omkring ham, og ſamlet i glade Hobe, fulgte efter hans Lyras Toner med ham, op i Fjeldet. Der brøde de Klippeſtykker, og dæm-

mede for Strømmen. Nu smeltede Sneen i Sjældene, Strømmen steg; men brusede tæmmet frem inden sine Skrænter.

Forbavste raabte Menneskerne nu: Havets Søn er Gud! Men han smilede og sagde, saa ere I Alle Gud. Thi have I ikke ved egen Kraft tvunget Strømmen. Hvad Menneskets Kraft tvinger, kan ikke være det Ypperste. I have ikke kjendt Eders Kræfter. Undersøger og over det der er nedlagt hos Eder, saa skulle I begynde at erkjende Gud.

Hvor boer han da? spurgte Endeel. Måhø svarede ikke, men lærte dem at dyrke Jorden og plante Træer. Da lagde de Merke til at Regn og Dug fra Skyerne fremmede Markens Grøde og nedsendte Frugtbarhed ovenfra. Da sagde de: Hift oppe boer Gud. Skyerne ere hans Pavlan. Han gjør Dalen grødefuld. Vi ville give ham af vore Frugter, at han kommer ned til os. Og de byggede en Urne paa en Høi, og brændte der Forstegrøden af deres Frugter, og lode Røgen gaae op til en sød Lugt for deres Gud. Thi, sagde de, han boer i det Høie. Himmelen er hans Bosted og Skyerne hans Telt.

De kjendte da kun lidet til Gud, men Daelen blev imidlertid alt skjønnere og rigere paa Planter og Frugter, og det lille Folk var lykkelig i sin Enfoldighed. Men de længtes saa faare, at see den Ubekjendte, og de sagde til Biismanden, gjør os et Billed, som kan minde os om ham; thi han kommer dog, ikke nu til os. Maho smilede og snittede et kjønt Billed i et Menneskes Lignelse. Det satte de op i en Delt, og kaldte Teltet, Guds Huus.

Nu spurgte de ikke mere, hvo Gud var og hvor han boede, men de holdt snart Billedet for Gud selv, og satte kostelig Spise for ham, og aade og drukke ham til Vre. — Saaledes nedværdigede de det Høieste, og derved tillige sig selv ogsaa.

Den Fremmede syntes ilde om dette, han stod frem og sagde: Godt! lader os see om dette er den mægtige Ubekjendte! Saa kastede han Guld i deres Guds Telt, og den brændte til Aske tilligemed Billedet — Da raabte Folket: Billedet er det ei! Og spurgte nu paa nyt: hvor finde vi ham? Da sagde den Fremmede:

Seer, Træerne og Urterne vore i stille Skjønhed, og Jorden fremsøder mangehaande Ting. Thi en usynlig Ande omsvæver og qvæger dem ved Dag og Nat. I kjende jo ikke hvad Skikkelse og Væsen den Ande har, der gjennemtrænger Bjerg og Dal og Mennesker og Dyr. Da raabte Folket: Na vide vi det: Hans Navn er, Ande. Han omsvæver Jorden, og boer og saar i Menneskets og Dyrets Bryst!

Men den vise Mand svarede: Grubler ikke paa Navn og Dannelselse, men værer velgjørende den Ene mod den Anden, som den Ande der gjennemstrømmer Alt. Da skal den Usynlige selv nærme sig til Eder.

Der var blandt Folket Een, der var stolt og misundelig, og hadede den Fremmede, fordi Folket ærede hans Wiisdom. Folket kaldte ham Salmi, det er, den Mørke, thi han holdt sig for sig selv, med skummelt Ansyn.

I Dalen piiste sig pludselig et rædsomt Udyr, kommet langt borte fra over Fjeldene, en lodden Løve, som anfaldt Mennesker og Dyr

og vendte med blodig Strube tilbage til sin Fjeldfløvt. Daleboerne troede det maatte være et ondt underjordiskt Væsen, og skjulte sig i deres Hytter. Men den vise Mand sagde: Vi maa gaae Uhyret imøde; og han drog ud og anførte Folket.

(Sluttes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 3de December, da Hr. Bankkommissær Collins's Bidrag indkommer.

B o r g e r - B l a d

No. 49.

En og Tyvende Aargang.

Løverdagen den 9de December 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Bimmelkastet No. 138.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 11de denne Maaned om Eftermiddagen Klokken 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid De Herrer Repræsentantere vilde behage at møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Kopke.

N a t u r f o l k e t.

(Sluttet. See No. 48).

Da de kom forbi Salmis Bolig, gif denne frem, og haanede Maho, og sagde til Folket: Han vil skjont føre Eder ind i Uhyrets Strube, for at faae Eders Antal formindsket, saa han siden des bedre kan beherske Eder. Han er i Pagt med det onde Bæsen.

Den vise Fremmede tav, men Folket begyndte at frygte.

Imidlertid var Salmis lille Søn gaaet ud og langt fra Hytten. Men Salmi elskede Barnet høiligen. Da kom Løven ud fra Skoven, og brølede; og Folket forfærdedes og veeg tilbage. Og Løven roi ind paa Drengbarnet og slikkede Skjægget: og Salmi og Barnets Moder stode langt borte, og vrede deres Hænder.

Da gif Maho mod det glubende Dyr, slog det paa Hovedet saa det revnede, og omslynge det da med sine Arme til det qvaltes. Og nu bar han, skjont udmattet og blødende det reddede Drengbarn hen til sin bitre Vindsmænd. Da

kastede Barnets Fader og Moder sig ned paa deres Ansigt, og græd og sagde: Vi ere ikke værd at opløfte vore Dine til Dig!

Da nærmede ogsaa Folket sig og vilde tilbede Lovens Betvinger, sigende: Er Du et Menneske, eller den Usynlige i Menneskeskikkelse? at Du viser saadan Godhed mod Din Fjende, og ringeagter Dit eget Liv for at gjøre Godt. Hvad er dog det?

Men den vise Fremmede sagde: Mine Børn, jeg er et Menneske, som I. En Stemme i mit Hjerte bød mig at handle saaledes. Ogsaa i Eders Hjerte taler denne Stemme, derfor priser I min gode Gjerning høiere end min Styrke. Ogsaa i vor Broder Salmi har den nu talet høit, saa han kastede sig paa sit Ansigt og græd. Og seer, allerede i dette Barns Hjerte lyder denne Stemme, thi endnu favner det min Hals med de smaae Arme og holder af mig. Seer I, Kjære, det er den Usynliges Naade og Stemme i Eders Hjertes. Adlyder I det den byder Eder, saa vil I bedre erkjende ham selv. Thi det Guddommelige er os ingensteds nærmere end i vore egne Hjertes!

Da raabte Folket: Nu see vi nok, at der ikke behøves Bolig eller Billed og Navn. Og de ærede fra den Tid af den usynlige Aand ved Tro og Kjerlighed med barnligt Sind, og deres Dien oplodes mere og mere. De spurgte nu aldrig mere: hvoc er Gud og hvordan er hans Skikkelse?

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

Frants Koppola.

(Af Pastor Bittormanns angenehme Gesellschaften. 1804.)

Meddeelt af Banquecommissair Collin.

Frants Koppola en neapolitanisk Adelsmand, som siden blev Greve, levede i det femtende Aarhundrede og havde under Kong Frants den Førstes Regjering den særdeles Lykke, at erholde de fornemste Hædersposter i Staten. Han var en Mand af store og erkjendte Talenter, og udmærkede sig roesværdigen frem for sine Samtidige og de øvrige Store ved det neapolitaniske Hof. Den høje Post, som han opnaaede, og som havde gjort saa mange, kun ikke ham ør i Hovedet, skyldte ham ene sine Fortjenester; vist nok et sjeldent Tilfælde. Men det som ikke sjeldent er forenet med Rigdom og Anseelse, mødte ogsaa ham. Han havde tildraget sig adskillige Hofmænds og Stormænds Misundelse, og de ventede kun paa en beqvem Tidspunkt, da de kunde styrte den lykkelige Koppola fra hans glimrende Højhed.

Mellem hans aivindsyge Venner befandt sig ogsaa Prindsen af Calabrien, som han uden sin Skyld havde stødt for Hovedet, og som af en vancærende Hævnjerrighed havde besluttet hans Fald. Prindsen kunde let faae paa sin Side nogle af Hoffets

og Stadens Store, som interesserede sig med ham for den forhadte Koppolas Undergang. Det kunde ikke heller falde dem vanskeligt at sværte ham hos Kongen, som ikke var fri for Mistanke. De smeddede derfor allehaande mistænkelige Breve om Koppola, kjøbde falske Vidner, og vidste at indlede alting saa listigen, at Kongen maatte ligesom af sig selv støde paa den Opdagelse, at Koppola var en Forræder, havde hemmeligen besluttet Statens Omvæltning, og allerede skiftet en i Mørket krybende Sammenrottelse med Kongen og Staten. Han lod derfor, fuldkommen overbevist om den Fare som truede ham, give saa hemmeligen som muligt Befaling ufortøvet at fæste den mistkjendte Greve i Fængsel, og istedet for at undersøge de Beskyldninger, som vare rejste imod ham, dømde han den ulykkelige Koppola strax fra Livet.

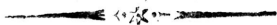
Den gode Koppola sad just paa sit Værelse i alvordige og vigtige Betragtninger over en Plan hvorved Kongen til Bedste for Undersaatterne aarlig kunde spare nogle Tusindej Reichiner, da pludseligen nogle af hans formentlige Venner traadte ind i hans Kammer. Blandt disse var ogsaa Prindsen af Calabrien, som for desviffere at kunne fange ham, fort isorvejen og som det lod meget

højtideligen og rørt havde forsonet sig med ham. De foreslog ham en Spadseretur paa Landet, for at nyde en skøn Aften paa et Bystæed som tilhørte Prindsen. Koppola tog imod Indbydelsen, der blev spændt for, og man fjørde bort.

Ubegribelig var Prindsens og hans heengjerrige Benneris List. Ikke frygtende for noget og lykkelig ved den Tanke at have fuldendt sit vigtige Arbejde, var Koppola meget oprømt og lystig. Prindsen ledede derimod, uden at hin Kunde have den fjerneste Anelse om Hensigten, Samtalen paa sørgelige Gjenstande, og fortalte blandt andet en Historie om en paa den Tid almindelig bekjendt Mand, hvis Skjebne var over al Beskrivelse bedrøvelig. Neppe havde Prindsen sluttet sin Fortælling og efter sin skammelige Plan inderligen rørt Ministerens ømtfølsomme Hjerte, førend Bognen just drejede om et gammelt Taarn, som forhen havde været brugt til Fængsel for Statsfanger. Fra en underjordisk Hvælving lød en klagende Stemme huul og rædsom i Koppolas Øren. Alt dette var foranstaltet. Man vilde derved opvække det Forlangende hos ham, at vide hvad det var for en Ulykkelig, som dansmægtede inden for disse skrækfulde Mure.

Greven yttrede ogsaa virkeligen det Dnske at lære at kjende denne Ulykkelige og om muligt virke til hans Befrielse. Prindsen forekom næsten hans Begjering; man holdt stille og Ministeren traadte med sine formentlige Benner udaf Bognen. Ak, at den ulykkelige Koppola havde et saa blødt, saa sølende Hjerte ved Ulykkeliges Jammerlyd! De traadte ind i Laarnet, en lang skummel Gang forte til den Hvælving, hvorfra den klagende Stemme kom. Men istedet for den Ulykkelige, som den rorte Greve her formodede at finde, ventede et Par Fangevogtere paa ham, som uden videre lagde ham i Lænker, og paa den forbausede Udtings Spørgsmaal: hvad betyder dette? kun svarede: Kongens Befaling. Prindsen og hans Selskab havde strax ved Begyndelsen af dette tragiske Dyrtrin trukket dem tilbage glade over deres vellykte List.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B o r g e r , B e n n e n

No. 50.

En og Tyvende Aargang.

Toverdagen den 16de December 1809.

Korlagt af Understøttelses-Selskabet.
Meddeelt af Banquecommiffair Collin.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskafte No. 138.

Frants Koppola.

(Af Pastor Gittermanns angenehme Gesellschaften. 1804.)

(Fortsat. See No. 49).

Længe var den ædle Koppolas Fangenskab ube-
kjendt. Hele Neapel agtede ham som en Mand,
paa hvem Statens Belsærd, og Undersaatternes

Ro og Lyksalighed fornemmeligen beroede. Hvis derfor hans bedrovelige Skjebne strax var bleven bekjendt, saa havde man med Rette maattet frygte for et Dyløb. Desmere maatte altsaa den flyrtede Koppolas Fangenskab holdes hemmelig.

Den ulykkelige Greve havde allerede hemsægtet næsten sex Maaneder i sit mørke, rædsomme Fængsel. Alt havde forladt ham — kun Tølelsen af hans Dyd og den indvortes Overbeviisning om hans redelige Sindelag mod hans Herre og Staten havde han tilbage. Og dersom der nogensinde i et Fængsel har boet Sjelsstorhed og Ro i Hjertet, saa var det her. Endnu stedse haabede Greven, at hans Uskyldighed skulde komme for Dagen, ja han kunde ikke engang begribe hvorledes man havde kunnet misfjende ham, da han ikke var sig bevidst at have begaaet nogen Uretfærdighed, eller efterladt nogen af sine Pligter. Han holdt derfor sin nærværende Ulykke kun for en kort Storm af Skjebnen, som snarligen vilde lægge sig. Men hans for Vennskab varme Hjerte havde domt for gunstigen om hans foregionne Venner, og han var for ubekjendt med Hoffets Kabaler, som havde

besluttet hans Undergang det maatte koste hvad det vilde. Maaskee var hans ulykkelige Skjebne bleven før afgjort hvis man ikke i Forvejen havde villet indhente Dplysninger om hans Rigdom og hvor han havde forvaret den.

Den 14 Maii 1487 var den ulykkelige Dag, da hans Dødsdom, som nogle Dage forud var bleven ham forelæst, skulde fuldbyrdes. Hvo skulde have troet at Easten skulde faae en saa afgjørende Sejer over Dyden. — Bleg og hentæret, men dog med den overbevisende og rolige Uskyldigheds Mine kom han frem paa Skafottet. Næsten den halve Stad var Vidne til hans rolige og uskyldige Død. I sin Haand havde han en Bønnebog og om Halsen en Kjede. Hans virkelige Venner vilde trøste ham og foreholdt ham i denne Henseende Religionens kraftige Trøstegrunde. Koppola svarede dem med den Edles Kolighed, som, fordi han med Tilfredshed seer tilbage paa sit Livs tilbagelagte Bane, ogsaa nu ved Grændsefjeldet til en anden Verden ikke frygter for Døden. „Mine Venner, sagde han, jeg døer rolig og tilfreds i levende Følelse af min Uskyldighed. Og hvilken Trøstegrund vilde være kraftig nok til at

styrke mig i dette afgjørende Djeblik, naar jeg havde fortjent min Død ved Forbrydelser. Kun een Trost ønskede jeg endnu at have for min Død, og det var at see begge mine Børn for sidste Gang. Jeg vilde gjerne give dem nogle Lærdomme førend jeg' skilles fra dem." Den døende Greves Ønske blev opfyldt, man bragde begge hans Sønner til ham paa Skafottet. Saasnart den omme og ulykkelige Fader saae dem, rejste han sig med Besværlighed, udstrakte sine matte Arme imod dem, for sidste Gang at trykke dem til sit Bryst og faldt i Afsmagt. Det var et rørende, et skrækkeligt Optrin. Længe laae de maallose i hinandens Arme, saaledes som man kan forestille sig en Sammenkomst efter Faderens sexmaanedlige Fangenskab, paa et Sted, hvor Døden truer med sine Rædsler, og i et Djeblik da Bøddelen skal skille en elskende Fader fra sine elskede Børn. Endelig kom Greven til sig selv igjen og holdt følgende Tale, som saa meget mere fortjende Tiltro, da ved Indgangen til Evigheden i Almindelighed al Forstillelse falder bort.

Mine elskede Børn, ikke uden vigtig Marsag har jeg ønsket at tale med Eder førend mit nær

forestaaende Endeligt. Thi det er ikke meer end billigt, at jeg, som gav Eder Tilværelse og hidindtil ernærede Eder, bruger de faa Djeblikke, som jeg endnu har tilovers at leve i, til at give Eder nogle Regler, hvorefter I i denne Verden kunne opføre Eder til Eders egen Belfærd. Jeg fordrer ikke at man skal holde min Wandel for aldeles god og feilfri og derfor finde min Død paa denne Maade for ganske uretfærdig. Er jeg maaskee den Eneste, som en saadan Skjebne træffer? Den Eneste, som efter et i det mindste ikke lastefuldt Liv tager en saadan Ende? En højere Haand, som leder Menneskenes Handlinger og Skjæbner, er øjensynligen med i Værket. Den vilde tilføje dette Rige og dette høje Kongehuus et søleligt Slag, — og styrtede mig, som forgjæves anvendte menneskelig Klogskab for at give hiin højere Magts Beslutninger en anden Retning. Men det være langt fra mig, at knurre mod det guddommelige Forsyn, at det lod mig gamle Mand opleve denne haarde blodige Skjebne. Guddommen har villet det saaledes, jeg døer rolig; og endnu i Døden vil jeg prise dens evige Kjerlighed, som sikkerligen fører alting til det bedste. Kun det eneste, mine kjære Børn, gør mig min Død tung, at jeg

maa forlade Eder saa unge saa uerfarne, og ubekjendte med Verdens Gang, og dog gamle og voksne nok til at erindre Eder Eders forrige Velstand. Men lærer af mit Exempel, at man ogsaa uden Rigdom og Overflodighed og uden glimrende Hædersposter kan være lykkelig, at selv den højeste jordiske Lykke forsvinder ofte brat og hurtigen, og at man kun da er i højeste Maade ulykkelig, naar man ikke ejer nogen Dyd eller noget Gode, som kan følge med os ogsaa paa hin Side af dette korte Livs Grændser, og som ikke kan berøves os. Og dersom I følge dette mit Exempel, da vil visseligen Mindet om Eders forrige Velstand ikke gjøre Eder ulykkelige, og I maa følge dette Exempel, thi ikke blot er det en god Sønns Pligt, at begræde sin ulykkelige Faders Død, men det er ogsaa hans hellige Pligt, at fuldføre hans sidste Villie.

Hvor ofte have I ikke hørt af min egen og maaskee ogsaa af andres Mund, at jeg fra Fødselen af var intet mindre end riig og formuende! Min Fader efterlod mig intet andet end sin Belsignelse. Og sandeligen, ogsaa uden Rigdom, havde jeg kunnet leve glad, tilfreds og lykkelig. Men jeg følte en uovervindelig Drift hos mig

til at samle Formue; jeg prøvede paa at handle til Søes, overvandt alle dermed forbundne Færter og Besværligheder og havde den Lykke, hvertgang at see mine dristige Planer kronede med Held. Rygtet om min Duelighed og Talenter, som jeg vel nu tør omtale, kom ogsaa til vor naadige Konges Øren; uden at have den ringeste Formodning derom, blev jeg kaldt til Hoffet, og erholdt snart ved Monarkens særdeles Naade et af de første og ærefuldeste Embeder. Hvor misundelsesværdig forekom mig da min daværende Forsatning, naar jeg saa ned fra den Lykke, jeg allerede havde opnaaet, til mit forrige trængende og ubekjendte Liv. Men af den ulykkelige Syge at ville gjøre Lykke, og blendet af bedragerens Uvriggjerrighed, vilde jeg hellere overskride det Lykkes Maal, som jeg ved mine Evner kunde opnaae, end rolig og langsom gaae min Vej fremad, og saaledes desfikkrere naae Toppen af min stjele Løbebane. Og netop disse overhastede Bestræbelser have givet Andre Vejledning til at troe om

mig, at alt hvad der tilhører mig, er vundet fra Kongen eller Staten, og at kun de Tab, som jeg har lidt ved mine Foretagender, skulle sættes paa min Regning.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B o r g e r - B e n n e n

No. 51.

En og Tyvende Aargang.

Lørdagen den 23de December 1809.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskæftet No. 138.

E x t r a c t

af

Første Kvartals-Regnskab

for

det forenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Kvartalet fra pmo. Januar til ult. Martii 1809.

Indtægt.		Rdlr.	Sk.
Kassebeholdningen fra f. A. var = =		4220	17
(See Borgervennen No. 25 d. A.)			
A.	Ugentlige Indkomster: For Ugebladets 21 Hærgang fra No. 1 til 12 og Love til nye Medlemmer, og af et Medlem betalt prænumerando = = =	511	78
B.	Quartals-Kontingenter:		
	1) For Quartalet fra pmo. Decbr. til ult. Decbr. 1808 = = = 138 R. 38 Sk.		
	2) Restancer fra de forrige Quartaler = = = = 9 — 46 =	147	84
C.	Karlige Indtægter:		
	1) De overordentlige Medlemmers Kontingenter for indeværende Aar 550 R.		
	2) Af et nyt indkommen Medlem prænumerando = = = = 5 —		
D.	Laans og Forskuds Afbetaling i dette Quartal = = = = =	555	—
		479	—
	Summa	5713	83

At forestaaende Extract af 1ste Quartals-Regnskab er overensstemmende med Administrationens Control, bevidner

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Købte.

Udgiwt.

	Rdlr.	Sk.
1) De aarlig staaende Udgiuter:		
a) For Ugebladets Trykning og Lønninger i dette Kvartal m. v. = 550 R. 48 Sk.		
b) Budene, de dem bevilgede 2 pCt. af Indkaffationen = 86 — 26		
2) Til de aarlige Pensionister betalt for dette Kvartal = " = "	616	74
3) Til Gratification betalt den bevilgede Gratifications-Summa med = " = "	422	—
4) Til Saan betalt den bevilgede Saane-Summa	851	—
5) Tilfældige Udgiuter:		
Betalt nogle mig anviste Regninger =	22	44
Saldo bliver Kassebeholdningen til dette Kvartal = " = "	2221	61
Summa	5713	83

København den 31 Martii 1809.

C. Horup,
Kasserer.

A n n e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 11te denne Maa-
ned blev følgende afhandlet:

Administrationen fremlagde General-Regn-
skabet for Aaret 1807 tilligemed de af Revisorer
Kammeraad Korfitsen og Major Harboe
ved samme gjorde Udsættelser og Anmærkninger,
og efterat den af Bogholderen paa disse forfat-
tede Besvarelse var oplæst og Repræsentanterne
havde erfaret hvad afdøde Kasserer Aagaards
Boe af de udsatte Poster skal tilsvare, antage de
med Hensyn til de ved bemeldte Kasserer Aa-
gaards Død indtrufne Omstændigheder Besva-
relsen for fyldestgjørende, og besluttede at samme
skulde tilsendes Revisores og derhos tilkjende-
gives Selskabets Erkjendtlighed for deres an-
vendte Tid og Umage paa denne med saa megen
Noiagtighed forfattede Revision, hvorefter Ge-
neral-Regnskabet blev quitteret.

Af Kassereren blev fremlagt Extract af 1ste
og 2det Qvartals Regnskab for dette Aar af
hvilke 1ste Qvartals Extract hermed følger, og,
skal 2det Qvartals i næste Ugeblad blive ind-
ført.

Som nye Medlemmer bleve antagne:

Hr. Hans Madsen, Hattemager.

— F. C. Gøthe, Birkeskriver.

— Johan Schrøder, Snedker

— Ancher, Superkøbe.

— F. G. Kellerman, Kaptain og Grosserer.

— Dorschæus, Kaptain ved Mariner-Regimentet.

— Schow, Prokurator.

Administrationen for det forenede Under-
støttelseselskab.

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Røbbe

Frants Røppola.

Meddeelt af Banqvecommissair Collin.

(Fortsat. See No. 50).

Ikke uden vigtige Grunde siger jeg Eder dette, mine kjære Børn. Det skal være en Underretning for Eder om hvem jeg var, og en Lærdom, at kun saadanne Skatte, som ere erhvervede ved Flid, Arbejde og viis Bedholdenhed, ere virkes

ligen varige. Skulde I have den Lykke eller
 Ulykke, at Kongen enten formedelst Tilbojelig-
 hed eller af Medlidenshed med Eders sørgelige Skjebne,
 eller ogsaa i Betragtning af de Fortjenester, I
 engang kunne erhverve Eder af Staten, ophøje
 Eder paa det samme Hæderstrin, hvorpaa jeg
 stod, og hvorpaa jeg haabede at efterlade Eder,
 mine kjære Søner, efter min Død, saa søger
 stedse at træde i den Overbeviisning, at de Gjen-
 domme, som I erhvervede Eder, ikke ere Eders,
 men Statens, og at I ligesaa snart kunne be-
 røves dem, som jeg mistede mine. Jeg ønskede
 derfor intet mere, end at I aldrig lode Eder
 gjøre til Slaver af jordiske, letforgængelige gode
 Ting. Lad det derimod være Eders oprigtigste
 Bestræbelse, altid at handle saaledes, at I følge
 kun Dydens Bud, og ansee den alene som den
 eneste Bevæggrund for alle Eders Meninger og
 Handlinger. Jeg er vis paa, at I, hvis I
 følge mine Formaninger, ville uigjenkaldeligen
 overbevise Eder om, at det, som I erhverve ved
 Dyd, det være end nok saa lidet, vil dog skaffe
 Eder meer varig og sand Nytte, end alle de
 store og glimrende Gjendomme, hvorfor I maae
 takke Trediemands Mildhed og Naade. Mere
 end enhver død Lærdom være Eder mit Exem-

pel; indpræger det dybt i Eders bløde Hjerter;
 Grindrer det naar I ere lykkelige i Ordets sæd-
 vanlige Betydning, men ogsaa naar I ere ulyk-
 kelige. Lærer deraf, at intet er usikkrere end at
 besidde store Ejendomme, og at intet er farligere
 end Hofgunst; at derimod Dyden aldrig forlæs-
 der sine stille Dyrkere, og rigeligen belønner
 dem, som følge dens Love, for de Dpoffrelser, de
 gjøre for dens Skyld. Virkeligen, mine Kiære,
 det vil stedse bringe Eder mere Ære, og I ville
 mindre worde udsatte for Misundelse og Avind,
 naar I, uden at have givet Anledning dertil, til-
 vinde Eder andres Gunst og Hæder, end naar
 I gjøre Eder Umage derfor. Den Dag i Dag,
 som vist aldrig vil gaae Eder af Minde, være
 Eder altid en Læremester i Højmodighed og Dyb,
 men aldrig worde den Eder en Anledning til
 Fortvivlelse, langt mindre til Last. Grindrin-
 gen om min sørgelige ufortjente Skjebne være
 Eder en stærk Spore til at gjenerhverve paa en
 rettelig Maade det, som man ved at styrte mig,
 i Dag med Urette berøver Eder. Men aldrig
 maae I i noget Foretagende eller i nogen Be-
 stræbelse afvige var det endog kun et Fingersbred
 fra Dydens Bane. Ikke blot Modgangs mørke
 Dage, men ogsaa naar Lyffens og Glædens

Sol smiler til Eder maa Gudsfrøgt være Eders Støtte og Vedsagerinde. Værer retfærdige og dydige ikke af Menneskefrøgt eller af Frøgt for Straf, men af sand indvortes Afgtelse for Dyden. Afsthyer Uergjerrighed som Eders farligste Fjende. I Begyndelsen vil den vel føre Eder ad blomsterfulde Veje og foregøgle Eder et Blændværk paa sand Lyksalighed; men vee Eder, om I skulde være lettroende nok til at lade Eder vildlede af dens skuffende Skin.

(Glattes i næste Nummer.)

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles den 31de December, da Hr. Professor Brorson's Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n

No. 52.

En og Tyvende Afgang.

Toverdagen den 30de December 1809.

Førlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
Wimmelskæftet No. 138.

E x t r a c t

af

Andet Kvartals = Regnskab

for

det forenede Understøttelses = Selskabs

Indtægter og Udgifter

i Kvartalet fra pmo. April til ult. Junii 1809.

Indtægt.	Rd.	St.
Kassebeholdningen fra 1ste Kvartal var (see Borgervennens forrige Nummer.)	2221	61
A. Ugentlige Indkomster:		
For Ugebladet 21 Kargang fra No. 13 til 25 inclusive = = = = =	647	78
B. Kvartals Kontingenter:		
1) For Kvartalet fra pmo. Januar til ult. Marts d. A. = = = = 156 R. 61 ø.		
2) Restancer for de forrige Quar- taler = = = = = 6 — 74 =	143	39
C. Årlige Indtægter:		
1) Af et nyt overordentligt Medlem præ- numerando for d. A. = = = = 5 R.		
2) Restance, af et Medlem = = = = 5 —	10	—
D. Laans- og Forskuds Afbetaling i dette Kvartal = = = = =	486	—
E. Tilfældige Indtægter:		
Af den bevilgede Laans-Summa er af et Medlem ikke havet = = = = =	50	—
Summa	3558	82

At forestaaende Extract af 2det Kvartals-Regnskab er
overensstemmende med Administrationens Control,
bevidner

R. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Købke.

Udgiwt.	Rd.	Sf.
1) De aarlig staaende Udgiwter: For Ugebladets Trykning og Lønninger i dette Qvartal med videre = " " " " =	535	48
2) Til de aarlige Pensionister be- talt i dette Qvartal " " " " " =	404	48
3) Til Forskud: Betalt efter Administrations Beslutning af 1ste April d. A. = " " " " " =	100	—
4) Tilfældige Udgiwter: a) Betalt i Udtag paa det af Deposito- Kassen erholdte Laan = 1600 R. = 56. b) Mogle mig anviste Regning r 5 — 56 =	1605	56
Saldo bliver Kassebeholdningen til 3 Qvar- tal " " " " " = " =	915	26
Summa	3558	82

Kjøbenhavn den 30 Januari 1809.

C. Horup,
Kasserer.

A n n e l d e l s e.

Hermed følger Extract af det i General-Forsamlingen den 11te denne Maaned fremlagte 2det Kvartals Regnskab for d. Aar.

Administrationen for det forenede Understøttelsesselskab.

K. Bay. Brorson. Chr. Thomsen.

C. Røbbe

Frants Røppola.

Meddeelt af Banquecommissair Collin.

(Sluttet. See No. 51')

Dg paa det at I, mine Børn, desbedre og uudsletteligere kunne indprente disse faderlige Lærdomme og Advarsler i Eders Hjerter, saa modtage Du, min elskede Søn Markus, denne Kjede istedet for det glimrende Herredom, som Du ellers kunde have ventet af mig, og Du, min gode Philip, som min forrige Stilling syntes at be-

stemme til et af Rigets højeste Prælaturer, bevar du denne Bedebog. Begge vorde Eder et uforgængeligt Mindesmærke om den nærværende Dag, og et uforglemmeligt Arvegods fra Eders døende Faders Hænder. Vel ere begge kun lidet, og jeg kunde sige intet, mod det, som jeg har arbejdet sammen for Eder i Verden, i Glæde og Nø, med Kummer og Sorger, og hvad min forrige lykkelige Forsætning lod mig haabe at gjøre for Eder til Eders fremtidige Vel. Men det er dog endnu altid meget for den Mand, der skal ende sit Liv paa Skafottet som den skammeligste Misbæder, ja det er mere end for meget, naar I kaste et Blik ind i Fremtiden og paa den forladte Tilstand, hvori I kunne komme efter min Død. Lad derfor det Baand, mine kjære Børn, som Natur og Slægtsskab flungede om Eder aldrig slappes eller sønderrives, men lad det være Eders faste Beslutning, at blive forenede standhaftigen og ved inderligt Benskab, og altid hellige Eder Dydens og sand Fromheds Tjeneste. Lad det aldrig falde Dig ind, min kjære Markus, at ville igjen erholde de Gjenstande, som Forsynet i Dag skiller Dig ved, og ikke heller Dig, gode Philip, at opnaae de geistlige Værdigheder, hvortil Du var bestemt." —

Her taug den ulykkelige Greve, overvældet af de heftigste Følelser, og en stum rørende Smarmelse af begge Sønnene fulgde paa de faderlige Formaninger. Maaløs, og med sine Dine hvoraf hist og her Bemøds og inderlig Medlidensheds hede Taarer brøde frem, stod den talrige Mængde af Tilskuere omkring. Endelig reiste den døende Fader sig endnu engang, gav sine elskede Sønner med faa og kraftige Ord sin Belsignelse, og døde rolig og trøstet under Bødelens blodige Sværd!

Tvillingerne Freskatelli.

(Af Gittermann's angenehme Gesellschafter.)

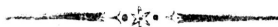
Hvo, som vil estertænke noget, vil finde, at Menneskenes Ulighed i deres Ansigttdannelse, deres Miner, Gebærder og i hele deres udvortes Væsen er en stor Lykke for det menneskelige Selskab. Hvilke skadelige Følger vilde det ikke have for det menneskelige Selskab, dersom flere Personer ganske nøjagtigen lignede hinanden. Hvor mange Spitsbubstregere og Gøglerier vilde ikke forblive uopdagede og ustraffede, hvis den sande Gjerningsmand kunde ubekymret skjule sig bag

ved sit Ansigts Lighed med tusinde andre, og hvis han, naar han ikke blev grebet paa fersk Gjerning, kunde dristigen sige: hvorfor skal just jeg have begaaet denne Streg, da jo baade denne og hiin er mig liig paa et Haar, og de altsaa ligesaagodt kunne have begaaet denne Handling?

Naturen frembringer undertiden Mennesker som have en skuffende Lighed med hverandre. Men til Lykke ere disse Tilfælde sjeldnere, end at det menneskelige Selskab skulde have stor Skade at frygte deraf. For det meste ere ogsaa saadanne Personer hinanden kun lige i den udvortes Ansigtzdannelse eller i nogle Hovedtræk i Ansigtet, og adskille sig igjen meget mærkeligen ved Sprog, Miner, Gang, Stilling, Størrelse, Alder og deslige, saa at man slet ikke, eller dog kun høist sjelden har at frygte for, at forverle den ene med den anden, naar ikke særdeles Omstændigheder begunstige et saadant Bedragerie. Saa sjelden derfor en saadan fuldkommen Lighed mellem to eller flere Personer, der skulde strække sig endog til enhver Bagatel, er blandt de Millioner Mennesker, der leve paa denne Klobe, saa mærkværdige ere netop derfor Exempler paa Personer, som ved deres træffende Lige

hed endog skuffe deres nærmeste Beslægtedes og
Benner's Dje. Et mærkværdigt Exempel af
denne Slags er ustridigen interessant nok til at
indtage en Plads i dette Blad.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Kommissionen som bestyrer Bladet, samles
den 31de December, da Hr. Professor Bror-
son's Bidrag indkommer.